

Берух-Андреевский 7
Книжки № 12

ბოღუევიკი

№ 5

მ ა ი ს ი

№ 5

1 9 3 3
— — — —
თბილისი
ბაზ. ჯოჯიენიძის ბაბოშაძე

ეროვნული სააქიზიზი
ბიბლიოთიკა

ბოლშევიკი

№ 5

საბ. კომ. პ. (ბ) ც. კ.-ს შოველთვიური პოლიტიკურ-
ეკონომიური ორგანო

შ ი ნ ა ა რ ს ი

1. ნათესების დამუშავებისა და მოსავლის
ალბის ბოლშევიკურად ჩატარებისა-
თვის	3	5. მარქს - ენგელს - ლენინის ინსტიტუტის
მასალებიდან	48
2. გ. ზო მ ე რ ი კ ი — საქართველოს სა-
ხალხო მეურნეობის ჯგუფი 1933 წლი-
სათვის	12	კრიტიკა და ბიბლიოგრაფია	
3. დ. კ ო მ ა ხ ი ძ ე — ბოლშევიკური კოლ-
მეურნეობისათვის	28	6. ნ. ჯ ი ნ ჯ ა რ ა ძ ე — რევოლუციონური
მარქსიზმის პროგრამული დოკუმენტი	64
4. გ. ხ ა ჭ ა პ უ რ ი ძ ე — თებერვალ-მარ-
ტის რევოლუცია და ქართველი მენშე-
ვიკები	38	7. კ. მარქსის გარდაცვალებიდან 50 წლის
შესრულების აღსანიშნავად მოწყობი-
ლი გამოფენის შედეგები	84

ქართული საზოგადოებრივი
ბიბლიოთეკა

საქართველოს სახკომსაბჭოს სტამბა.

შეკვ. № 927.

მთავლიტი № 714.

ტირაჟი 3.500.

ნათესების დამუშავებისა და მოსავლის აღების ბოლშევიკურად ჩატარებისათვის

მეორე ხუთწლედის პირველი საგაზაფხულო სასოფლო-სამეურნეო კამპანია გასულ წლებთან შედარებით ჩატარდა უფრო ორგანიზაციულად, გეგმიანად და დამკვერელი ტემპებით. ყოველგვარ ექვს გარეშე შეიძლება ითქვას, რომ სასოფლო-მეურნეობის ძირითადი სამუშაოები წელს სრულდება პარტიისა და მთავრობის მიერ დაწესებულ ვადებში. თუ ავიღებთ, მაგალითად, თესვის მიმდინარეობის მდგომარეობას საბჭოთა კავშირის მასშტაბით—ასეთს სურათს დავინახავთ: 20 მაისისათვის დათესილი იყო მთელს საბჭოთა კავშირში 63.120 ათასი ჰექტარი, ანუ 8.329 ათასი ჰექტარით მეტი, ვინემ დათესილი იყო ამავე ვადისათვის გასულ წელს და 6,3 მილიონი ჰექტარით მეტი, ვინემ 1930 წელს.

საგაზაფხულო თესვის საქმეში უდიდესი წარმატებებია მოპოვებული აგრეთვე ჩვენშიც, საქართველოში. მიმდინარე წლის 25 მაისისათვის საქართველოში საგაზაფხულო კულტურები დათესილი იყო 632.136 ჰექტარზე, შესრულებული იყო თესვის რესპუბლიკანური გეგმის 99,5 პროც. ამგვარად მიმდინარე წლის 25 მაისისათვის დაითესა 136.036 ჰექტარით მეტი, ვინემ გასულ წელს და 89.336 ჰექტარით მეტი, ვიდრე 1930 წელს. თუ მივიღებთ მხედველობაში იმ გარემოებას, რომ თამბაქოს გადარგვა არ არის დამთავრებული და გეგმით ამ სამუშაოს წარმოება გრძელდება 10 ივნისამდე—უნდა დავასკვნათ, რომ საგაზაფხულო კულტურების თესვა საქართველოში ძირითადად უკვე დამთავრებული იყო 20 მაისისათვის.

საგაზაფხულო თესვის ეს წინასწარი შედეგები მოწმობენ, რომ მნიშვნელოვნად განმტკიცდნენ კოლმეურნეობები და საბჭოთა მეურნეობანი, გაიზარდა სამანქანო-სატრაქტორო სადგურების ორგანიზატორული როლი, გაუმჯობესდა ადგილობრივი პარტიული, საბჭოთა და სამიწადმოქმედო ორგანოების ხელმძღვანელობა სოფლის მეურნეობის საკითხებისადმი. მასიური საკოლმეურნეო მოძრაობის დაწყების შემდეგ კოლმეურნეთა ნამდვილ მასიურ მოძრაობას მაღალი მოსავლიანობისათვის ჩვენ ეხედავთ სწორედ მიმდინარე წელს. გასულ წელსში თუ თესვის ვადების გაჭიანურებას ადგილი ჰქონდა უმთავრესად კოლმეურნეობების ხაზით, წელს როგორც მოსამზადებელი მუშაობის, ისე თესვის მთელი პერიოდის განმავლობაში წინ მიდიან კოლმეურნეობები. იშვიათია ისეთი რაიონი და სოფელი, სადაც წელს მთელ რიგ კოლმეურნეობებს ვადაზე ადრე არ დამთავრებინოთ თესვა.

ყოველივე ეს იმას ნიშნავს, რომ კოლმეურნეთა მასებში მოხდა უდიდესი გარდატეხა. რადიკალურად შეიცვალა კოლმეურნეთა დამოკიდებულება საკოლმეურნეო შრომისადმი. ეს მასები გადაჭრით მობრუნდნენ ახალი ფორმების,

მეურნეობისა და ცხოვრების ახალი წყობის ათვისებისა და განმტკიცებისაკენ. ახლა თვით კოლმეურნეები იღებენ საკოლმეურნეო წარმოების სწორად მოწყობის, შრომის დისციპლინის განმტკიცების, ზარმაცებთან ბრძოლის და მაღალი მოსავლის უზრუნველყოფისათვის საჭირო ღონისძიებათა მოხერხებულად გატარების ინიციატივას. „ყოველივე ახალი, კოლმეურნეობრივი, ხდება უფრო და უფრო მახლობელი, მშობლიური თვისი. ძველი, ერთპიროვნული უფრო და უფრო გვშორდება, წარსულს ბარდება, იდეენება ახალი ინტერესებით, ახალი მოთხოვნილებებით, ახალი პერსპექტივებით და ბოლოს ახალი შეხედულებათა სისტემით“.

კოლმეურნეობათა შინაგანი განმტკიცების და საკოლმეურნეო მასების პოლიტიკური აქტიობის ზრდის საქმეში უდიდესი როლი ითამაშა პარტიის და მუშათა კლასის ბელადის ამხ. სტალინის სიტყვებმა საქ. კ. პ. (ბ) ცეკას პლენუმზე და დამკერვლ კოლმეურნეთა საკავშირო ყრილობაზე. ლოზუნგმა—გადავაქციოთ ყველა კოლმეურნეები შეძლებულებად—გამოიწვია კოლმეურნეთა მასების საწარმოო ენტუზიაზმის ახალი ტალღა და გადაძლიერა თვითეული კოლმეურნის დაინტერესება საკოლმეურნეო შრომის საბოლოო შედეგებით.

„თესვის წარმატებით ჩატარება მიმდინარე წელს—ნათქვამია საქ. კ. პ. (ბ) ცეკას და საკავშირო სახკომსაბჭოს დადგენილებაში—მიღწეულია იმის გამო, რომ განადგურებულ იქნა კულაკურ ელემენტების საბოტაჟი, პურის დამზადების დროს, განმტკიცდა კოლმეურნეობანი, კოლმეურნეობებში განმტკიცდა და შემჭიდროვდა აქტივი, შეიქმნა პოლიტგანყოფილებები, მობილიზებულ იქნა კოლმეურნეთა ფართო მასები პარტიის ლოზუნგის—გადავაქციოთ ყველა მეურნეები შეძლებულებად—გარშემო და რომ პურის დამზადების საქმეში კონტრაქტაციის სისტემიდან გადავდეთ პურის სავალდებულო ჩაბარებაზე, რამაც წინასწარ განსაზღვრა თითეული კოლმეურნეობისათვის ერთი ჰექტარიდან ჩასაბარებელი პურის მტკიცე ოდენობა“.

მაგრამ ჩვენ არავითარ შემთხვევაში არ შეგვიძლია დავემაყოფილდეთ მართო თესვის გეგმების შესრულებით. თესვის ჩატარებით მთავრდება სასოფლო-სამეურნეო კამპანიის პირველი ეტაპი. თესვის დამთავრებისთანავე იწყება უფრო სერიოზული და საპასუხისმგებლო პერიოდი—ნათესების დამუშავების და მოსავლის აღებისათვის მზადების პერიოდი. ჩვენი ამოცანა ამჟამად მდგომარეობს იმაში, რომ ყოველმხრივ განვამტკიცოთ თესვისა და საკოლმეურნეო მშენებლობის განმტკიცების დარგში მოპოებული წარმატებები, გეგმიანად ჩავატაროთ ნათესების მოვლა დაწეშავება და უზრუნველვყოთ მოსავლის დანაკარგების გარეშე აღება.

ნათესების დამუშავებას განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა აქვს ჩვენში, ვინაიდან ტექნიკურ და შრომის ტევად კულტურებთან ერთად საქართველო არის სახნავი და სარწყავი კულტურების ქვეყანა. საერთო ფართობი, რომელიც მოითხოვს უსათუოდ სერიოზულ დამუშავებას ჩვენში 579.000 ჰექტარს შეადგენს. თუ ამას მიუმატებთ მრავალწლიან ნარგავებს (ჩაი, ვენახი, ციტრუსები და სხვ.), რომლებიც მოითხოვენ მუდმივ მოვლას და გულმოდგინეთ დამუშავე-

ბას, ნათელი გახდება ის უდიდესი ამოცანები, რომელიც ჩვენ გათოხნა-დამუშავების დარგში გვაქვს.

1933 წელი არის უმოთვრესად მაღალი მოსავლიანობისათვის ბრძოლის წელი. მიმდინარე წელს ჩვენ რათაც არ უნდა დაგვიჯდეს უნდა შევეძლოთ მნიშვნელოვანი გარდატეხის მიღწევა როგორც მარცვლეული, ისე განსაკუთრებით ტექნიკური კულტურების ხაზით.

არავისათვის საიდუმლოებას არ წარმოადგენს ის ფაქტი, რომ ნათესი ფართობის საგრძნობლად გადიდებასთან ერთად ჩვენ სერიოზულად ჩამოვრჩით მოსავლიანობის აწევის საქმეში. დაბალი მოსავლიანობის მწვავე შედეგები განსაკუთრებით საგრძნობია ტექნიკური კულტურების დარგში. ავიღოთ მაგალითად თამბაქო. ფაქტია, რომ ნათესი ფართობის 70 პროცენტით გადიდების მიუხედავად თამბაქოს მოსავლიანობა უკანასკნელი წლების განმავლობაში არამც თუ გაიზარდა, არამედ შემცირდა კიდევ. საგრძნობლად გაუარესდა აგრეთვე თამბაქოს ხარისხიც. ასე, მაგალითად, მარტო აფხაზეთში პირველი ხარისხის თამბაქოს ხვედრითი წონა თამბაქოს საერთო მოსავალთან შეადგენდა: 1925 წელს 13 პროცენტს, 1929 წელს 1,4 პროც. 1932 წელს 0,1 პროც. ცუდი მდგომარეობა გვაქვს აგრეთვე ჩაის, ბამბის, შაქრის ქარხლის და სხვა კულტურათა მოსავლიანობის გადიდების მხრივ.

დაბალი მოსავლიანობის ძირითადი მიზეზი მთელ რიგ სხვა გარემოებებთან ერთად უნდა ვეძიოთ გათოხნა-დამუშავების უეგვმოდ, ცუდად და მთელ რიგ შემთხვევაში კი სრულიად ჩაუტარებლობაში. დამტკიცებულია, რომ პირველი გათოხნის ვადაზე ჩაუტარებლობა 50 პროცენტით ამცირებს ბამბის მოსავლიანობას. ასევე გამანადგურებლად მოქმედებს გათოხნა-დამუშავების ჩაუტარებლობა შაქრის ქარხლის, თამბაქოს და სახნავი კულტურების მოსავლიანობაზე. გათოხნა-დამუშავების ჩაუტარებლობის გამო გასულ წელს მთლიანად დაიღუპა ბამბის და შაქრის ქარხლის ნათესი რამოდენიმე ათას ჰექტარზე.

ეს მდგომარეობა გვაძალებს მივიღოთ სასწრაფო და გადამკრეფი ზომები ნათესების და მრავალწლიან ნარგავების დროულად დამუშავების უზრუნველსაყოფად. იმის გამო, რომ ჩვენში შრომის ტევადი კულტურების ფართობი საგრძნობლად დიდია (100.000 ჰექტარამდე) ადგილი აქვს მუშა-ხელის დეფიციტს. ამიტომ განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება კოლმეურნეობებსა და საბჭოთა მეურნეობებში შრომის მოწყვრის და ძალთა სწორად განაწილებას. მუშა-ხელის დეფიციტით გამოწვეულ დაბრკოლებების გადასალახავად განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ქალთა და მოზარდთა შრომის გამოყენებას. ამ მხრივ უდიდესი პასუხისმგებლობა აწევთ ტექნიკური კულტურების რაიონებს. ჩაის, ბამბის და შაქრის ქარხლის რაიონები მხოლოდ ქალთა და მოზარდთა შრომის გამოყენებით შესძლებენ გათოხნა-დამუშავების კამპანიის დაწყებულ ვადებში დამთავრებას. ამავე დროს განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს დამუშავების მექანიზაციას. ამოცანა მდგომარეობს იმაში, რომ ჩვენს განკარგულებაში მყოფი ტრაქტორისა და ცხენის კულტივატორები გამოყენებულ იქნას მაქსიმალური დატვირთვით.

არ შეიძლება ხაზგასმით არ აღინიშნოს გათოხნა-დამუშავების კამპანიის მემარჯვენე ოპორტუნისტული შეუფასებლობა, რომელსაც ადგილი აქვს მთელ რიგ რაიონებში. რით უნდა აიხსნას, თუ არა მოსავლიანობის გადიდების კონკრეტულ ამოცანებისადმი დანაშაულობრივი უყურადღებობით ის ფაქტი, რომ ბამბის, ჩაის და შაქრის ქარხლის პირველი გათოხნის გეგმები თითქმის არც არც ერთ რაიონში არ სრულდება დაწესებულ ვადაზე. მთელ რიგ რაიონებში არის მიდრეკილება თესვის დამთავრების შემდეგ „შეისვენონ“ და დაუყოვნებლივ არ გადადიან გათოხნა-დამუშავების კამპანიაზე.

ამ მეტად მავნე და საზიანო განწყობილებას მწვავედ უნდა დავარტყათ. არ უნდა დავივიწყოთ, რომ კლასობრივი მტრები და მათი აგენტები მოსავლიანობის გადიდების ღონისძიებათა ჩაშლით ცდილობენ საკოლმეურნეო მშენებლობის განმტკიცების შეფერხებას და პროლეტარული სახელმწიფოსათვის ზიანის მიყენებას; არ უნდა დავივიწყოთ, რომ მეურნეობრივად განადგურებული, მაგრამ ჯერ კიდევ საფსებით აღმოუფხვრელი კულაკური ელემენტები, ამჟამად ყოველ ღონეს ხმარობენ შეაფერხონ სოფლის მეურნეობაში ხარისხობრივი მაჩვენებლებისათვის ბრძოლა.

ეს გასაგებიც არის. როდესაც პარტია და ხელისუფლება თავის უმთავრეს ამოცანად სათესი ფართობის გადიდებას სახავდა, კულაკობაც სწორედ ამ უმთავრესი ამოცანის შეფერხებას და ჩაშლას უმორჩილებდა მის ყველა მავნებელურ და დამრღვეველ მოქმედებებს. ამჟამად, პარტია, რომელმაც ნათესი ფართობის გადიდების ამოცანა წარმატებით შეასრულა, სოფლის მეურნეობის ახლანდელ ეტაპზე ცენტრალურ ამოცანად სახავს მოსავლიანობის გადიდებას. და აი კულაკებიც აქ არიან. როგორც ბეზენჩუკელი კოლმეურნეები აცხადებენ თავიანთ წერილში ამხ. სტალინისადმი, კულაკები ახლა გაყვირიან მაღალი მოსავლიანობის უზრუნველყოფაზე, „ემხრობიან“ ამ მიმართულებით გადადგმულ ნაბიჯებს, ფაქტიურად კი ლეზულობენ ყველა ზომებს ნათესების, განსაკუთრებით ტენიკური კულტურების ნათესების, გათოხნა-დამუშავების შესაფერხებლად, მორწყვის ჩასაშლელად, შეგნებულად უშლიან ხელს მინდვრის მავნებელთა წინააღმდეგ ბრძოლას, აფუჭებენ ნათესებს და ეწვეიან მთელ რიგ სხვა მავნებლობას.

ადგილობრივი პარტიული, საბჭოთა და საკოლმეურნეო ორგანიზაციების ვალია მიაქციონ განსაკუთრებული ყურადღება კულაკური საბოტაჟის ორგანიზატორთა მავნებლობის აღკვეთას, ნათესების მოვლა-დამუშავების მკვიდრ ნიადაგზე დაყენებას და მაღალი მოსავლიანობის უზრუნველყოფას.

მოსავლიანობის გადიდების დარგში წელს ჩვენ დასახული გვაქვს კონკრეტული საბრძოლო ამოცანები. პარტიის და ხელისუფლების სადირექტივო ორგანოების დადგენილების თანახმად წელს ერთ ჰექტარზე ბამბის მოსავლიანობა უნდა გავადიდოთ 6,1 ცენტნერამდე ნაცვლად გასული წლის 2 ცენტნერისა, თამბაქოს მოსავლიანობა უნდა გავადიდოთ 7,1 ცენტნერამდე, ნაცვლად 6,4 ცენტნერისა და შაქრის ქარხლის მოსავლიანობა 80 ცენტნერამდე, ნაცვლად 30,8 ცენტნერისა. აგარის შაქრის ქარხანას სტალინისის, გორის და კასპის რაიონ-

ნებმა წელს უნდა მისცენ 35000 ტონა შაქრის კარხალი ნაცვლად გასული წლის 6603 ტონისა.

განსაკუთრებით დიდი ამოცანებია საქართველოს პარტიულ საბჭოთა და საკოლმეურნეო ორგანიზაციების წინაშე დასმული ჩაის პლანტაციების მოსავლიანობის გადიდების დარგში. ჩაის მხრივ საბჭოთა კავშირის მოთხოვნილების საკუთარი წარმოების ჩაით დამაკაფილებლის ამოცანა გვიკარნახებს მთელი ძალები და საშუალებები მოვახმაროთ ჩაის არსებული პლანტაციების მოსავლიანობის გადიდებას. ჩაის პლანტაციები საქართველოში გაშენებულია 33000 ჰექტარზე. ეს ფართობი, თუ ჩაის პლანტაციების დამუშავება რეგიანად იქნება დაყენებული, 1938 წელს მოგვცემს იმდენ მზა ჩაის, რაც მოხმარებულ იქნა მთელ საბჭოთა კავშირში 1932 წელს, მაგრამ საქმე იმაშია, რომ პლანტაციების მოვლა დამუშავების უვარგისობის და მათი არა სათანადოდ დაცვის გამო ჩაის მოსავლიანობა ჩვენში საგრძნობლად დაბალია. ასე, მაგალითად, ერთი ჰექტარიდან წლიურად ჩაის მწვანე ფოთოლს იღებენ იაპონიაში 4000-6000 კილოგრამის, ცეილონში—2850 კილოგრამის და ინდოეთში 2500 კილოგრამის რაოდენობით. ჩვენში კი ერთ ჰექტარზე ჩაის პლანტაცია გვაძლევს მხოლოდ 500-600 კილოგრამ ჩაის მწვანე ფოთოლს.

ამ ჩამორჩენას გადაჭრით უნდა მოვიღოს ბოლო. ჩვენ გვაქვს ყველა საშუალებები მოვახდინოთ სასწრაფო გარდატეხა ჩაის პლანტაციების მოსავლიანობის გადიდებაში. ამ გარდატეხას მთელ რიგ აგროკულტურულ ღონისძიებათა და ჩაის სამუშაო პროცესების მექანიზაციის გატარებასთან დაკავშირებით, ჩვენ უნდა მივალწიოთ ჩაის პლანტაციების დაცვის და მათი წესიერი გათოხნა-დამუშავების გზით. ამ ღონისძიებათა გატარებით ჩვენ უნდა მივალწიოთ იმას, რომ წელს მოვკრიფოთ ჩაის მწვანე ფოთოლი არა ნაკლებ 5.600.000 კილოგრამის რაოდენობით, ნაცვლად გასული წლის 2.407.000 კილოგრამისა და მივიღოთ მზა ჩაი 1.509.000 კილოგრამი, ნაცვლად გასული წლის 655.000 კილოგრამისა. ამ ამოცანის განხორციელებას მუშაობის ბოლშევიკურად გაშლის პირობებში ჩვენ უსათუოდ შევსძლებთ, რადგანაც ეს ამოცანები სავსებით რეალურია.

ტეხნიკური კულტურების გათოხნა-დამუშავების დროულად ჩატარებასთან ერთად არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება დაშვებულ იქნას მარცვლეული კულტურების დამუშავების შეუფასებლობა. დასავლეთ-საქართველოს ზოგიერთ რაიონებში არის მიდრეკილება ტეხნიკურ კულტურების დამუშავების ვადაზე შესრულების მოტივით შეანელონ ყურადღება მარცვლეულის დამუშავებისადმი. ამ განწყობილების აღმოსაფხვრელად წარმოებული უნდა იქნას სისტემატიური და დაუზოგავი ბრძოლა. იმ ღონისძიებების უგულვებელყოფა, რომელსაც პარტია და ხელისუფლება ატარებს მარცვლეული კულტურების მოსავლიანობის გადიდების მიზნით, ახსნილი უნდა იქნას როგორც პირდაპირი დახმარების გაწევა კულტურის ელემენტებისათვის. დასავლეთ საქართველოს პარტიული, საბჭოთა და საკოლმეურნეო ორგანიზაციების განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს სიმინდის მოსავლიანობის დამუშავების ვადაზე ჩატარებას.

ყოველივე ამასთან ერთად 1933 სამეურნეო წლის წარმატებით დამთავრებისათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს მოსავლის აღების დროზე, გეგმი-

ანად და დანაკარგების გარეშე ჩატარებას. დროზე დათესილი, კარგად დათესილი და წესიერად მოვლილი ნათესები შეიძლება დაგველუპოს, თუ მოსავლის აღება ორგანიზაციულად არ იქნება ჩატარებული. ამის ფაქტები მრავალია როგორც საბჭოთა კავშირის მთელ რიგ რესპუბლიკებსა და მხარეებში, ისე ამიერკავკასიისა და საქართველოშიც.

გასულ წლებში მოსავლის აღების ძირითადი ნაკლი მდგომარეობდა იმაში, რომ ჭიანჭურებოდა მოსავლის აღება და მეტად დიდი იყო დანაკარგების რიცხვი. ამიტომ მოსავლის აღების დარგში წარმოებული მთელი მუშაობა მიმართული უნდა იქნას აღების ვადების მინიმუმამდე შემცირებისაკენ. მოსავლის აღების ამოცანა ჩვენში რთულდება სოფლის მეურნეობის მრავალ-ფეროვანების გამო. საქართველოში, მაგალითად, ერთსა და იმავე დროს შეიძლება მიმდინარეობდეს საანეულო ხვნა, მოსავლის აღება, (ჩაი, ბოსტნეული) და ნათესების დამუშავება. ასეთ პირობებში ცხადია საკითხის სწვევტს შრომის სწორი ორგანიზაცია, ზუსტი გეგმიანობა და როგორც მუშა-ხელის, ისე საწარმოო საშუალებების რაციონალურად განაწილება.

ცენტრალურ ამოცანას მოსავლის აღებაში უნდა წარმოადგენდეს ბრძოლა დანაკარგებთან. თვითეულ კოლმეურნე უნდა იცოდეს, რომ დანაკარგების შემცირება ადიდებს მოსავლის იმ ნაწილის რაოდენობას, რომელიც განაწილებული უნდა იქნას შრომა-დღეებზე. თითეულ კოლმეურნეს მტკიცედ უნდა ახსოვდეს დამკვრელ კოლმეურნეთა საკავშირო ყრილობის შემდეგი გაფრთხილება: „გსურს გქონდეს მეტი მოსავალი შრომა-დღეზე—მთლიანად და ვადაზე დათესე შენი საკოლმეურნეო მიწები, კარგად დაამუშავე მიწა, მოსპე სარეველა ბალახი, გაანოყიერე მიწა ნაკელით, ან მიწერალური სასუქით, თავის დროზე და უკლებლივ აიღე მოსავალი, გულდასმით გალენე, არავის მისცე პურის მოპარვის საშუალება, ვალდებულების თანახმად სახელმწიფოსათვის მარცვლეულის მიწოდების და სათესლე ფონდის შეგროვების შემდეგ გაყავი პური კოლმეურნეობაში შრომა-დღეების მიხედვით. ნუ მისცემ ზარმაცს და სამუშაოს გამცდენს საშუალებას ხელი მოითბონ პატიოსანი კოლმეურნის ხარჯზე და მიიღებ ისეთ შემოსავალს, როგორის შესახებ ოცნებობაც კი არ შეიძლება ერთიპიროვნულ მეურნეობის დროს“.

ძირითადი ამოცანები, რომელიც ჩვენს წინაშე სდგას მოსავლის აღებასთან დაკავშირებით არის შემდეგი: ტრაქტორისა და მუშა-პირუტყვის მომზადება მოსავლის აღებისათვის, მომკის წესიერი ორგანიზაცია, გალენევის უმოკლეს ვადაში ჩატარება, მოსავლის ასაღები მანქანებისა და ინვენტარის რემონტი, აღებული მარცვლეულის დროულად გადატანა და მოსავლის დაცვა დატაცებისაგან. ამ ამოცანების გეგმიანად შესრულებისაგან არის დამოკიდებული მოსავლის დანაკარგების გარეშე აღების საბრძოლო დავალებათა ბოლშევიკურად განაღდება.

თავდაპირველად ყველა ადგილობრივი ორგანიზაციების განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს მომკის დროულად ჩატარებას. საღირებეტივო ორგანოების მიერ დაწესებულია თავიანთი კულტურების მომკის კალენდარული ვადები, ეს ვადები დაცული უნდა იქნას მტკიცედ. მომკის ვადაზე დამთავრე-

ბის უზრუნველსაყოფად გამოყენებულ უნდა იქნას რთულ მანქანებთან ერთად ყველა ის საშუალებები, რომელიც დღემდე იხმარება გლეხურ მეურნეობაში.

უდიდესი მნიშვნელობა აქვს გალეწვის წესიერად მოწყობას. საკ. კ. პ. (ბ) ცეკას და საკავშირო სახკომსაბჭოს დადგენილებაში ნათქვამია: „მოსავლის აღების კომბაინის ცენტრალურ ამოცანას მიმდინარე წელს წარმოადგენს გალეწვის რაც შეიძლება სწრაფი ორგანიზაცია. მიმდინარე წელს ყოველ მიზეზს გარეშე მთლიანად აღმოფხვრილ უნდა იქნას გასული წლის შეცდომები გალეწვის ორგანიზაციის საქმეში. ეს შეცდომებია: გალეწვის ყოველად დაუშვებელი გაქიანურება, გალეწვის ცუდი ხარისხი, სალეწი მანქანების მუშაობისათვის კონტროლის არ გაწევა, განსაკუთრებით გალეწვის პირველ პერიოდში სალეწი მანქანებიდან მიღებული პურის ცუდად აღრიცხვა, რამაც გამოიწვია საშემოდგომო თესვის გაქიანურება და პურის დიდი რაოდენობის დაკარგვა და დატაცება ქვემო ვოლგის მხარეში, ჩრდილოეთ-კავკასიაში და უკრაინის ველებიან ნაწილში“.

ამ დეფექტების ყოველ მიზეზს გარეშე მთლიანად გამოსწორებასთან ერთად, ეხლავე უნდა იქნას მიღებული გადამჭრელი ზომები მოსავლის ასაღები იარაღ-მანქანების და წვრილი ინვენტარის აღსარიცხავად, მოსამარაგებლად და შესაკეთებლად. არ შეიძლება ითქვას, რომ მოსავლის ასაღები ინვენტარით ძლიერ ღარიბები ვართ. პირიქით, ყოველწლიურად იზრდება ისეთი სასოფლო-სამეურნეო მანქანების შემოტანა, როგორიცაა სამკელი, სათიბი, სალეწი, ტრაქტორი და სხვ. გარდა ამისა საქართველოს მარცვლეული კულტურების რაიონებში მასიურად იწყო გავრცელება ისეთ რთულ მანქანად როგორიცაა კომბაინი (მარტო შირაქის საბჭოთა რაიონებში წელს იმუშავეს 42 კომბაინი). მაგრამ ამასთან ერთად უნდა აღინიშნოს, რომ ჩვენ ჯერ კიდევ ვერ ვისწავლეთ მოსავლის ასაღები ინვენტარის, განსაკუთრებით სამკალი და სალეწი მანქანების ეფექტიურად გამოყენება. ეს ნაკლი სასწრაფოდ უნდა გამოვასწოროთ. მსხვილი სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ათვისების ამოცანა გვავალებს ბოლშევიკურად დავეუფლოთ სასოფლო-მეურნეობის ტექნიკას, ტრაქტორს, სალეწს, სამკელს, კომბაინს. ამ მიზნით საჭირო იქნება სარემონტო საქმის მკვიდრ ნიადაგზე დაყენება და კადრების მომზადება-გადამზადება. საკოლმეურნეო საქმის ერთგული მექანიკოსების, ტრაქტორისტ-მესაქეების კომბაინერების და მასიური კვალიფიკაციის სხვა კადრების გარეშე ჩვენ ვერ შევძლებთ მოსავლის აღების წარმატებით ჩატარებას, დანაკარგების შემცირებას, კულაკური მაგნებლობის აღკვეთას, მოსავლიანობის აწევას და ყველა კოლმეურნეთა შეძლებულებად გადაქცევას.

განსაკუთრებული სიმწვავეთ იჭრება მოსავლის დატაცებისაგან დაცვის საკითხი. კლასობრივი მტრები და მათი დამქაშები ყოველ მხრივ ცდილობენ საზოგადოებრივი საკუთრების, პროლეტარული სახელმწიფოს ამ საფუძვლის, მტაცებლობის მოწყობით მოგვაყენონ ზიანი. წვრილ ბურჟუაზიულ სტიქიის გარემოცვის პირობებში ბევრი რამ უწყობს ხელს ქურდობას, მტაცებლობას, საზოგადოებრივი, სოციალისტური საკუთრების განიავებას. — „ქურდობას როგორც ჰიდროს ათასი თავი აქვს“ — სწერდა „პრადა“. და ეს ჰიდრა მასიურად

წამოყოფს თავს მოსავლის აღების დაწყების პირველ დღიდანვე, კულაკური კონტრრევოლუციონური და პარაზიტული ელემენტები შეეცდებიან დაიტაცონ საკოლმეურნეო მიწდგრების მოსავალი, ცეცხლს მისცენ ჭირნახული და ყოველივე ამით გამოიწვიონ უკმაყოფილება და შეაფერხონ კოლმეურნეობათა განმტკიცება. „ცეკა და სახკომსაბჰო მოითხოვენ ყველა პარტიულ და საბჰოთა ორგანიზაციებისაგან, სამანქანო-სატრაქტორო სადგურების ღირებტორებისაგან და კოლმეურნეობათა გამგეებისაგან მოაწყონ კოლმეურნეობების და საბჰოთა მეურნეობების მოსავლის უსასტიკესი დაცვა, როგორც ძირზე, ისე მოსავლის აღების, გაღეწვის და გადაზიდვის დროს ჭურღების, ზარმაცების, კულაკების და კულაკების დამჰაშების მიერ დატაციებისაგან... ცეკა და სახკომსაბჰო ავალევენ ყველა დამსჯელ სასამართლო ორგანოებს სასტიკად შეუფარდონ 1932 წლის 7 აგვისტოს კანონი საზოგადოებრივ საკუთრების დაცივის შესახებ ყველა ჭურღების, კოლმეურნეობების და საბჰოთა მეურნეობების მოსავლის დამტაცებლებს“.

მოსავლის აღებასთან დაკავშირებით მთელი ადგილობრივი პარტიული, საბჰოთა და სამიწადმოქმედო ორგანიზაციების ყურადღება უნდა მიექცეს კოლმეურნეობებისა და ერთპიროვნული მეურნეების მიერ სახელმწიფოსათვის პურის სავალდებულო წესით ჩაბარების დავალებათა დროზე და პირნათლად შესრულებას. პურის დამზადების სახელმწიფოებრივი გეგმის შესრულება არის უპირველესი მოვალეობა, რომელიც შესრულებულ უნდა იქნას პირველ რიგში. არავითარ გაჭინურებას სახელმწიფოსათვის მარცვლეულის ჩაბარების საქმეში არ შეიძლება ადგილი ექნეს. სახელმწიფოსათვის პურის ჩაბარების (მიყიდვის) მოვალეობა ასრულებულ უნდა იქნას პირველი ნაღეწებიდან.

თვითეული კოლმეურნეობა და ერთპიროვნული მეურნე მოვალეა სახელმწიფოს ჩააბაროს კარგი თვისების მარცვლეული. კულაკური და ანტისაბჰოთა ელემენტების ცდები სახელმწიფოს ჩააბარონ აშმორებული და დაბალი ხარისხის მარცვლეული—აღკვეთილი უნდა იქნეს ძირშივე. ამასთანავე თვითეულმა კოლმეურნემ უნდა იცოდეს, რომ „იმ კოლმეურნეობას, რომელიც არ შეასრულებს ვალდებულებას სახელმწიფოსათვის პურის ჩაბარებისას განსაზღვრულ საკალენდარო ვადაზე, დაედება სასოფლო-საბჰო მიერ ფულადი ჯარიმა ვალდებულების შეუსრულებელი ნაწილის საბაზრო ღირებულების კვალობაზე და ამის გარდა ამ კოლექტიურ მეურნეობას მოეთხოვება ვადაზე შეასრულოს წლიური ვალდებულება, რაც გადახდევინებული იქნება უდავო წესით“. ასევე ინდივიდუალური მეურნე, რომელიც არ შეასრულებს სახელმწიფოსათვის მარცვლეულის ჩაბარების დავალებას მიცემული იქნება პასუხისგებაში სისხლის სამართლის წესით. ყოველივე ეს ამომწურავად უნდა აუხსნათ თვითეულ კოლმეურნეს და ერთპიროვნულ მეურნეს.

უნდა გაიშალოს ღრმა მასიურ-პოლიტიკური მუშაობა ნათესების გათოხნა დამუშავების, მოსავლის დანაკარგების გარეშე აღების და მარცვლეულის დამზადების ვადაზე შესრულების უზრუნველსაყოფად. სოფლის პარტიულ ორგანიზაციებმა და სამანქანო-სატრაქტორო სადგურების პოლიტგანყოფილებებმა განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიაქციონ საკოლმეურნეო აქტივის შემჭიდრო-

ებას და დარაზმვას ზემოხსენებული ამოცანების წარმატებით შესრულებისათვის.

მეორე ხუთწლიელ პირველ საგაზაფხულო თესვაში ჩვენ მივალწიეთ გადა-
მწყვეტ წარმატებებს, უმთავრესი გამარჯვება იმაში მდგომარეობს, რომ ვადა-
ზე დავამთავრეთ თესვა. ამჟამად ჩვენი ძირითადი ამოცანაა ნათესების წესიერი
დამუშავებით გავადიდოთ მოსავალი იმ ნაკვეთებზე, რაც დაითესა და მინიმუ-
მამდე შევამციროთ დანაკარგები მოსავლის აღების დროს. ამას ჩვენ უნდა მი-
ვალწიოთ მუშა-საქონლის და ტრაქტორების რაციონალური გამოყენებით, სა-
ლეწი აგრეგატების შეუფერხებელი მუშაობით, კოლმეურნეთა და ღარიბ და სა-
შუალო გლეხთა დარაზმვით, მასებზე პოლიტიკური ხელმძღვანელობის გაუმჯო-
ბესებით, კულაკური ელემენტების წინააღმდეგ გადამჭრელი ბრძოლით და სოფ-
ლად მუშაობის შესახებ აშხ. სტალინის ისტორიული მითითებების და დამკვ-
რელ კოლმეურნეთა საკავშირო ყრილობის მომართვის ბოლშევიკურად განხორ-
ციელებით.

საქართველოს სახალხო მეურნეობის გეგმა 1933 წლისათვის

მეორე ხუთწლედის პირველი წლის ამოცანები მკიდრით უკავშირდება პირველი ხუთწლედის ოთხწელში შესრულების შედეგებს. ჩვენი პარტიის გენერალურ ხაზის განუხრელად გატარების, მემარჯვენე და „მემარცხენე“ ოპორტუნისტებთან გამამკრელი ბრძოლის წარმოების შედეგად საბჭოთა კავშირის მუშათა კლასმა მიაღწია უდიდეს წარმატებას ქვეყნის ინდუსტრიალიზაციის და სოფლის მეურნეობის სოციალისტურად გარდაქმნის საქმეში.

როგორც ვიცით, ჩვენი პარტიის გენერალური ხაზის გატარების ერთ მთავარ ამოცანას შეადგენდა მძიმე ინდუსტრიის როგორც მთელი სახალხო მეურნეობის წამყვანი დარგის სწრაფად აღდგენა და განვითარება. ამ ამოცანების გადაჭრის წინააღმდეგ გაილაშქრეს სწორეთ მემარჯვენე ოპორტუნისტებმა ჩვენს პარტიაში, რომლებმაც უარყვეს მძიმე მრეწველობის ჩქარი ტემპით განვითარების პოლიტიკა.

რა იქნებოდა, რომ პარტიას დაეჯერებია მემარჯვენე ოპორტუნისტებისათვის და მტკიცედ არ აეღო მძიმე მრეწველობის განვითარების გეზი? ამ საკითხზე გარკვეულად გვიპასუხებს ამხ. სტალინი იანვრის პლენუმზე გაკეთებულ მოხსენებაში. ის ამბობს:

„საჭიროა ვიცოდეთ და ანგარიში მივცეთ ჩვენს თავს, თუ სანამდი მიგვიყვანდა ინდუსტრიალიზაციის ამოცანების უკანა რიგში მოქცევის ასეთი პოლიტიკა. რასაკვირველია იმ 1,5 მილიარდ მანეთის ვილიუტით, რომელიც დაიხარჯა ამ პერიოდში ჩვენი მრეწველობის მოწყობილობაზე, ჩვენ შეგვეძლო გადაგვედგა ნახევარი ბამბის, ტყავის, შირის და სხვა შემოსატანად, მაშინ ჩვენ გვექნებოდა მეტი ჩიტი, ფეხსაცმელი, ტანსაცმელი, მაშინ ჩვენ არ გვექნებოდა არც ტრაქტორები, არც საავტომობილო მშენებლობა, არ გვექნებოდა რამოდენიმე სერიოზული შავი მეტალურგია, არ გვექნებოდა ლითონი მანქანების დასამზადებლად და ჩვენ უიარაღოდ ვიქნებოდით ახალი ტექნიკით შეიარაღებულ კაპიტალისტური გარემოცვის წინაშე, მაშინ ჩვენ არ გვექნებოდა საშვალება მოგვემარაგებია სოფლის მეურნეობა ტრაქტორებით და სასოფლო-სამეურნეო მანქანებით—მაშასადამე დავრჩებოდით უპუროთ.

ჩვენ მოკლებული ვიქნებოდით საშვალებას მოგვიპოვებია გამარჯვება კაპიტალისტურ ელემენტებზე ჩვენ ქვეყანაში და მაშასადამე უაღრესად გაუძლიერებდით კაპიტალიზმის რესტავრაციის შანსებს, მაშინ ჩვენ არ გვექნებოდა თავდაცვის ყველა თანამედროვე საშვალეანი ურომლასადაც შეუძლებელია ქვეყნის

სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა, ურომლისადაც ქვეყანა ხდება გარეშე მტრების სამხედრო ოპერაციების ობიექტად“.

ამისათვის იყო, რომ პარტიამ გადაჭრით უკუაგდო მემარჯვენე ოპორტუნიზტების შეხედულება და მობილიზაცია უყო მთელ პარტიას და მუშათა კლასს ქვეყნის ინდუსტრიალიზაციის ამოცანის გადასაწყვეტად რადგან მხოლოდ მძიმე მრეწველობის განვითარების საფუძველზე იყო შესაძლებელი მთელი სახალხო მეურნეობის სწრაფი განვითარება, მუშათა კლასის, ღარიბი და საშუალო გლეხობის მატერიალურ კულტურული დონის ამაღლება.

როგორია დღეს მუშათა კლასის ბრძოლის შედეგები პარტიის აღნიშნულ დირექტივების გატარების საფუძველზე?

ჩვენ დავასრულებთ სოციალისტური ეკონომიკის საფუძველის აგება, შექმნილია მსხვილი ინდუსტრიული ბაზა, სოფლად გაბატონდა მეურნეობის სოციალისტური ფორმები—კოლმეურნეობებში გაერთიანებულია ღარიბ-საშუალო გლეხთა მეურნეობების 80%-ზე მეტი და სახნავი მიწების 70%-ზე მეტი. მძიმე მრეწველობის განვითარებამ საშვალეა მოგვცა სოფლად აგვემალეებია მეურნეობის სოციალისტური ფორმების ტექნიკური ბაზა. შექმნილია სამანქანო-სატრაქტორო სადგურების ფართო ქსელი, რომელიც ყოველდღიურად იზრდება და ძლიერდება. განადგურებულია კულაკობა, მეურნეობრივად, (თუმცა სრულებით არ მოსპობილა) და ლენინის მიერ დასმული საკითხი „ვინ-ვის“ გადაჭრილია კაპიტალიზმის საწინააღმდეგოთ და სოციალიზმის სასარგებლოდ როგორც ქალაქად, ისე სოფლად.

ასეთ მიღწევათა საფუძველზე შესაძლებელი გახდა, რომ პარტიას მეორე ხუთწლედში დაესახა კაპიტალიზმის ნაშთების საბოლოო ლიკვიდაციის და უკლასო საზოგადოების აშენების გრანდიოზული ამოცანა.

აქვე უნდა აღინიშნოს ის თავისებურება, რომლითაც ხასიათდება პირველი ხუთწლელი, რომ ნათლად წარმოვიდგინოთ მეორე ხუთწლედის ამოცანები. პარტიის ცენტრალური კომიტეტის იანვრის პლენუმმა ხაზი გაუსვა იმ გარემოებას, რომ პირველი ხუთწლელი იყო ახალი ქარხნების მშენებლობის ხუთწლელი, რომლებიც წარმოადგენენ მრეწველობის ახალ ტექნიკურ ბაზას მთელი სახალხო მეურნეობის რეკონსტრუქციისათვის, მიწადმოქმედების საწარმოების, კოლმეურნეობების და საბჭოთა მეურნეობების მშენებლობის ხუთწლელი, რომლებიც წარმოადგენენ ბერკეტს მთელი სოფლის მეურნეობების ორგანიზაციისათვის სოციალიზმის საფუძველზე“.

„მეორე ხუთწლელი იქნება უმთავრესად ახალ სამრეწველოთა ათვისების ხუთწლელი, ახალ სასოფლო-სამეურნეო საწარმოთა—კოლმეურნეობების და საბჭოთა მეურნეობების ორგანიზაციული განმტკიცების ხუთწლელი, რაც, რა თქმა უნდა, კი არ უარყოფს, არამედ გულისხმობს ახალი მშენებლობის შემდგომ განვითარებას; ეს იმას ნიშნავს, რომ მეორე ხუთწლედმა თუ მას სურს მიაღწიოს სერიოზულ წარმატებებს ახალი მშენებლობის ახლანდელი ლოზუნგი უნდა შეადგინოს ახალ საწარმოთა და ახალი ტექნიკის ათვისების ახალი ლოზუნგით“.

მასთან პლენუმი ხაზს უსვამს იმ გარემოებას, რომ ამიერიდან განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს სამრეწველო პროდუქციის ხარისხს, ხოლო სოფლის მეურნეობის ხაზით არა სათესი მიწების გაფართოებას, არამედ მოსავლიანობის გადიდებას, შრომის ნაყოფიერების ზრდას, როგორც მრეწველობაში ისე სოფლის მეურნეობაში.

საქართველოს სეხალხო მეურნეობის 1933 წლის გეგმა სათანადოთ ისახავს ყველა იმ დავალებებს, რომელიც გათვალისწინებულია მეორე ხუთწლეულის ამოცანებში.

თუ ავიღებთ 1933 წლის სახალხო მეურნეობის გეგმას, კაპიტალურ დაბანდების დარგში ის ითვალისწინებს 330.135,6 ათ. მანეთის დაბანდებას ნაცვლად 273.380,9 ათ. მან. დაბანდებისა 1932 წელში.

აღნიშნული რაოდენობა კაპიტალურ დაბანდებისა შემდეგნაირად ნაწილება სახალხო მეურნეობის სხვა და სხვა დარგებს შორის:

ათას მანეთებში

მეურნეობის დარგების დასახელება	1932 წლ.	1933 წლ.	1933 წელი %/წ-ით 1932 წლის მიმართ
1	2	3	4
ელექტროფიკაცია	28996,4	37045,0	127,7
მრეწველობა	73661,6	115719,6	157,1
სოფლის მეურნეობა	78000,0*)	57972,6	74,3
ტრანსპორტი	30683,1	44231,4	144,1
კავშირ-გაბმულობა	1981	4237,0	213,9
ვაჭრობა-მომარაგება	6633,8	7435,0	113,8
„კომზაგსტო“	—	1900,0	—
საბინაო მშენებლობა	9490,2	8302,0	87,5
კადრები	3183,0	7763,0	243,9
კომუნალური მეურნეობა	26181,0	29866,0	114,1
ჯანმრთელობა	1883,6	3950,0	209,7
საკურორტო მშენებლობა	12787,1	10195,0	79,7
„ოპტე“	—	762,0	—
საქ. სარეწაო კოოპ.	—	—	—
დამზღვევი სალარო	—	750	—
	273.380,9	330.135,6	120,8

რა საწარმოო დავალებებს ითვალისწინებს 1933 წლის გეგმა, მეურნეობის ცალკე დარგების მიმართ?

*) სოფლის მეურნეობაში კაპიტალურ დაბანდებათა საანგარიშო მასალის უქონლობის გამო აღებული არის 1932 წლის საგეგმო ციფრი (გ. ზ.).

1. მრეწველობა.

როგორც აღენიშნეთ, ჩვენს სახალხო მეურნეობაში 1933 წელში გეზი არის აღებული უმთავრესად მიღწეულ იქნას ხარისხობრივი მაჩვენებლების დარგში გადამჭერილი გაუმჯობესება.

ამ მხრივ კი ჩვენი ყურადღების ცენტრში სდგას მრეწველობაში შრომის ნაყოფიერების გადიდების ამოცანა. პირველი ხუთწლედის მიღწევათა შედეგათ ჩვენ გვაქვს ყველა აუცილებელი წინასწარი პირობები შრომის ნაყოფიერების გადიდების უზრუნველსაყოფად (ჩვენი მრეწველობის ტექნიკური შეიარაღება ახალი მომზადებული კადრების მიწოდება მრეწველობისათვის და სხ.) აქ საჭიროა მხოლოდ შრომის ორგანიზაციის საკითხების მოგვარება, შრომის დისციპლინის განმტკიცება პასუხისმგებლობის გრძნობის ამაღლება, ახალ საწარმოთა, ახალი ტექნიკის ათვისება.

ჩვენ გვაქვს საგრძნობი ჩამორჩენა შრომის ნაყოფიერების დარგში. 1932 წლის გეგმა შრომის ნაყოფიერების დარგში არ იქნა შესრულებული. გამომუშავების გეგმის შესრულება ერთ მუშაზე მძიმე მრეწველობაში უდრის 95,4% და მსუბუქ მრეწველობაში 94,7%. 1933 წელი უნდა გახდეს გარდატეხის წელად ხარისხობრივ მაჩვენებლის გაუმჯობესების საქმეში. საქართველოს მრეწველობა 1933 წლის გეგმით ითვალისწინებს შრომის ნაყოფიერების გადიდებას, საშუალოდ 14,9%, რომელიც ცალკე კომისარიატების მიხედვით შემდეგს სურათს გვაძლევს:

მძიმე მრეწველობის კომისარიატი	8,7%
მსუბუქი მრეწვ. კომისარიატი	10,9%
მომარაგების კომისარიატი	30,6%
საქ. ტყის მრეწველობა	41,0%

შრომის ნაყოფიერების ასეთი ზრდა მიღწეულ უნდა იქნას ახალი ქარხნების ამუშავებით, ტექნიკის უკეთ დაუფლების, გაცდენების სრული მოსპობის, შრომის დისციპლინის განმტკიცების და სხ. გზით.

რას ითვალისწინებს 1933 წლის გეგმა მრეწველობის სხვა მაჩვენებლების ხაზით?

მრეწველობაში ჩვენ გვაქვს კაპიტალურ დანახარჯების შემდგომი ზრდა. კაპიტალურ დაბანდების მთელი ჭოცულობა მრეწველობის ყველა დარგებში, სადაც შედის ოთხი კომისარიატის მრეწველობა, განისაზღვრება 115 მილიონი მანეთით, წინააღმდეგ 73.661,6 ათ. მანეთის 1932 წელში. აქედან 4 სამრეწველო კომისარიატებზე აღნიშნულ კაპიტალურ დაბანდებიდან მოდის შემდეგი რაოდენობა: მძიმე მრეწველობაზე—54.110 ათასი მან. მძიმე მრეწვ. კომისარიატის რწმუნ. საქართველოში 14824,6 ათ. მან., მსუბუქი მრეწვ. კომ. 10.947,0 ათ. მენ., მომარაგების კომისარიატის მრეწვ. 12.667,0 ათ. მან, ტყის მრეწვ. კომისარიატი 18491,0 ათ. მან.

როგორც ვხედავთ, თითქმის კაპიტალურ დაბანდებათა ნახევარი მოდის მძიმე მრეწველობაზე (54.110,0 ათ. მანეთი 115.719,6 ათ. მანეთიდან). მძიმე მრეწველობის მშენებლობის მთავარ ობიექტებათ ითვლებიან:

1. ნავთის მრეწველობა უმთავრესად
შირაქის რაიონში 15.000,0 ათ. მინ.
 2. ტყვარჩელ-მშენი 15.000,0 ათ. მან.
 3. ბათუმის ნავთის გადამმუშავებელ
ქარხნების მშენებლობა 1.800,0 ათ. მან.
 4. „მინერალ-რუდის“ მრეწველობა 3.080,0 ათ. მან.
- რომლიდანაც გუმბრინის მრეწველობაზე მოდის 1.300,0 ათ. მან.
ბაკურიანის ანდეზიტზე 900,0 ათ. მან.

საქ. მძიმე მრეწველობის კომისარიატის ხაზით კაპიტალურ დაბანდებანი გათვალისწინებულია 14.824,0 ათ. მან. რაოდენობით, რომლიდანაც მარგანეცის მრეწველობაზე მოდის 3.300,0 ათ. მან. ფერო-მარგანეცის მშენებლობაზე 6.000 ათ. მან, და სხ.

თუ ავიღებთ ჩვენ მრეწველობას, რომელიც გაერთიანებულია 4 სამრეწველო კომისარიატში, ავტონომიური რესპუბლიკების და ადგილობრივ მრეწველობის ჩართვით, გამომუშავებული პროდუქცია (26-27 წლის უცვლელ ფასებში) იზრდება 256.216 ათ. მანეთიდან 1932 წელში, 321.869,4 ათ. მანეთამდე 1933 წელში, რაც შეადგენს ზრდას 25,6%-ით. 1933 წ. ჩვენი მრეწველობის ზრდა შემდეგნაირი უნდა იქნას:

მძიმე მრეწველობა.—როგორც აღვნიშნეთ, მძიმე მრეწველობის საერთო პროდუქციის ზრდა შეადგენს 18,7%. ნავთის მრეწველობის გამოკლებით, მისი ზრდა გამოიხატება 33,5%, ასეთი საგრძნობი ზრდა უმთავრესად აიხსნება ზესტაფონის ფერო-მარგანეცის ქარხნის ექსპლოატაციაში გაშვებით, მარგანეცის მრეწველობის საწარმოო პროგრამის 54% გადიდებით (388,8 ათ. ტონის მაგიერ მან უნდა მოგვეცეს 600,0 ათ. ტონა 1933 წელში); დიდ ზრდას იძლევა ავრეთზე „მინერალ-რუდის“ მრეწველობა (5.323,4 ათ. მან. პროდუქციის ნაცვლად მიმდინარე წელს უნდა მოგვეცეს 10.541,0 ათ. მან. პროდუქცია რაც შეადგენს 98%-ით ზრდას), ქვანახშირის მრეწველობის პროდუქციის გადიდება გათვალისწინებულია 71,9% (320,0 ათ. ტონა ნახშირი უნდა მოგვეცეს ტყიბულის მაღაროებმა წინააღმდეგ 200,0 ათ. ტონისა 1932 წელში და 80 ათ. ტონა ტყვარჩელის მაღაროებმა).

ლითონის გადამმუშავებელი მრეწველობის დარგში შედარებით ნაკლებ ზრდას აქვს ადგილი. ის შეადგენს 13,4%, რაც აიხსნება უმთავრესად სათანადო რაოდენობის და ასორტიმენტის ლითონის უქონლობით.

ნავთის მრეწველობაში გვგმა ითვალისწინებს ნავთის გადამმუშავებელი ქარხნების პროდუქციის ზრდას 7,4%, ე.ი. მან უნდა მოგვეცეს მიმდინარე წელს 102.000,0 ათ. მან. პროდუქცია ნაცვლად 95.000,0 ათ. მან. 1932 წელში.

გარდა ამისა „საქართველოს ნავთის“ ხაზით გათვალისწინებულია საკვლევა-ძიებო მუშაობის გაშლა უმთავრესად შირაქში, მირზაანში და გურიაში. საკვლევა-ძიებო მუშაობასთან ერთად საქართველოს ნავთის მრეწველობა ითვალისწინებს საექსპლოატაციო მუშაობას შირაქის საბადოებში, საიდანაც უნდა მივიღოთ 25.000 ტონა ნავთი.

მსუბუქი მრეწველობა. მიუხედავად მსუბუქი მრეწველობის ზრდისა, ჩვენ კიდევ განვიცდით ფართო მოხმარების საგნების ნაკლებობას, ვინაიდან ჩვენი მუშაობა ფართე მოხმარების საგნების წარმოების დარგში უკან რჩება მუშათა კლასის და მშრომელი მოსახლეობის გაზრდილ მოთხოვნილებებს.

ჩვენმა პარტიამ ბევრი გააკეთა მუშათა კლასის და მშრომელი მოსახლეობის მატერიალურ-კულტურულ დონის ამაღლების საქმეში, მაგრამ ის რაც გაკეთდა არ არის საკმარისი, როგორც ამას ამხ. სტალინი აღნიშნავდა. ჩვენ ვერ დავკმაყოფილებთ მიღებულ შედეგებით, ჩვენს მუშათა კლასს არ შეიძლება მიუდგეთ ძველი საზომით, საჭიროა გამოვდიოდეთ მისი გაზრდილ მატერიალურ-კულტურულ მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილების ამოცანიდან.

პირველ ხუთწლედში მიღებული შედეგები საშვალებას გვაძლევს, რომ მოვახდინოთ გადამჭრელი გაუმჯობესება მუშათა კლასის და მშრომელი მოსახლეობის მატერიალურ-კულტურულ დონის ამაღლების საქმეში.

უკვე შექმნილია ყველა წინასწარი პირობები ჩვენი მძიმე მრეწველობის შემდგომ განვითარებასთან ერთად, ჩქარი ტემპით განვითაროთ მსუბუქი მრეწველობაც და გავზარდოთ სას.-სამეურნეო პროდუქცია.

როგორ მუშაობს საქართველოს მსუბუქი მრეწველობა მის წინაშე თასმულ ამოცანების გადასაჭრელად? უნდა აღინიშნოს, რომ მას აქვს დიდი მიღწევები, მაგრამ ჯერ კიდევ არ არის გარდაქმნილი მუშაობა მთლიანად ახალ ამოცანებთან შეფარდებით.

თუ ავიღებთ მსუბუქი მრეწველობის მუშაობას, რომელიც გაერთიანებულია მსუბუქი მრეწველობის კომისარიატში, მან პროდუქციის გამოიმუშავების გეგმა 1932 წ. შეასრულა 84,7%-ით ე.ი. უნდა მოეცა 89270,2 ათ. მან. და ფაქტიურად მოგვცა 75585,9 ათ. მან. პროდუქცია.

1933 წელი ითვალისწინებს საგრძნობ გარდატეხას მსუბუქი მრეწველობის მუშაობაში, მის მიერ გამოიმუშავებული პროდუქცია აყვანილ უნდა იქნას 983 6,0 ათ. მან. რაც შეადგენს 28,3%-ით ზრდას. მსუბუქი მრეწველობის ცალკე დარგების მიხედვით იზრდება უმთავრესად საფეიქრო მრეწველობის პროდუქცია. მან უნდა გამოუშვას 17.074 ათ. მან. პროდუქცია, რაც უმთავრესად მიღწეული უნდა იქნას ტფილისის მაუდის ფაბრიკის მუშაობის გარდაქმნის გზით.

კაპიტალური დაბანდებანი საფეიქრო მრეწველობაში განსაზღვრულია 1.360 ათ. მან. რომლიდან 612 ათ. მან. დაიხარჯება ტფილისის მაუდის ფაბრიკაზე და 426 ათ. მან. ქუთაისის მაუდის ფაბრიკაზე.

საგრძნობლად იზრდება აგრეთვე სამკერველო მრეწველობა, რომელმაც 1933 წელში უნდა მოგვცეს 45179 ათ. მან. პროდუქცია, რაც შეადგენს 36,7%-ი ზრდას. იზრდება აგრეთვე ფეხსაცმელების მრეწველობა, საიდანაც უნდა მივიღოთ 377,0 ათ. წყვილი ფეხსაცმელი მეტი, ვინემ 1932 წელში და სხვა.

სატყეო მრეწველობის ხაზით უნდა ექიზნოთ მხედველობაში ის გარემოება, რომ 1932 წლის გეგმის შესრულებაში ის ძალზე ჩამორჩა. წლიური გეგმა სატყეო მრეწველობამ შეასრულა მხოლოდ 62,1%-ით. 1933 წელი ითვალისწინებს პროდუქციის ზრდას 34,1%-ი. ეს ზრდა უმთავრესად მოდის დახერხილ

მასალის და მარელისის გრეზილ ავეჯის ქარხნის პროდუქციის საგრძნობ გადიდების ხარჯზე. კაპიტალური დაბანდებანი სატყეო მრეწველობაში გათვალისწინებულია 18491,0 ათ. მან. რაოდენობით, წინააღმდეგ 4787 ათ. მან. 1932 წელში, აქედან მთავარი დაბანდებანი მოდის:

ინგურის ქალაქის ქარხანაზე	6.000 ათ. მან.
ბზიბის კომბინატი	6.500 ათ. მან.
ტფილისის ქალაქის ქარხანა	1.400 ათ. მან.
ტყეების სამრეწველო ათვისება	1.540 ათ. მან.

და სხვა.

გემო-კვების მრეწველობა. მუშათა და მთელი მშრომელი მოსახლეობის გაზრდილი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების აუცილებლობა გვიკარნახებს ამ დარგის საგრძნობი ზრდის უზრუნველყოფას.

გემო-კვების მრეწველობამ 1933 წელს უნდა მოგვეცეს (ხორცის მრეწველობის გამოკლებით) 46671,6 ათ. მან. პროდუქციას ნაცვლად 30637,6 ათ. მან. 1932 წელში, რაც შეადგენს 52,3%-ით ზრდას.

კაპიტალური დაბანდებანი გემო-კვების მრეწველობაში (მომარაგების კომისარიატის ხაზით) 1933 წელში გათვალისწინებულია 12667,9 ათ. მან. რაოდენობით, რომელიც უმთავრესად ხმარდება საკონსერვო, მარგარინის, თევზის და სხვ. მრეწველობას.

სარეწაო კოოპერაციის მრეწველობის ხაზით გეგმა ითვალისწინებს გამომუშავებულ პროდუქციის შემდგომ ზრდას, უმთავრესად ფართო მოხმარების საგნების წარმოების დარგში. მიმდინარე წელს სარეწაო კოოპერაციის სისტემის მრეწველობამ უნდა მოგვეცეს 128.669,0 ათ. მან. პროდუქცია, ნაცვლად 89688,2 ათ. მან. 1932 წელში.

II. ელექტროფიკაცია.

მიუხედავად ელექტროენერგიის გამომუშავების დიდი ზრდისა, საქართველოს სახალხო მეურნეობა ამ უკანასკნელად მაინც მწვავედ განიცდის ელექტროენერგიის ნაკლებობას. მიმდინარე წლის გეგმა ისახავს გადამჭრელ ზომების მიღებას ჩამორჩენის აღმოსაფხვრელად, როგორც ახალი ელექტრო-სადგურების ამუშავების, ისე არსებულის გაფართოების გზით. მთავარი ელსადგურების მიმართ გათვალისწინებულია: რიონჰესის პირველი აგრეგატის ამუშავება მიმდინარე წლის მაისის თვეში და ყველა აგრეგატების ამუშავება 1934 წლის დასაწყისში. იმუშავენ ალაზან-ესის, მაგრამ არა მთელი დატვირთვით, ვინაიდან გადამცემი ხაზი არ არის მზად ენერგია მიაწოდოს მის მთავარ მომხმარებელს—საქ. ნავთს“. სწარმოებს აგრეთვე ზაჰესის გაფართოება, სადაც მეორე წყების პირველი აგრეგატი ამუშავებულ უნდა იქნას მიმდინარე წლის აგვისტოს თვეში.

მთლიანად 1933 წლის ელექტრო-ენერგიის გამომუშავების გეგმა ითვალისწინებს 64%-ით ზრდას 1932 წელთან შედარებით, ე. ი. 123,6 მილ. კილ. საათიდან უნდა გაიზარდოს 200,7 მილიონ კილოვატ საათამდე.

მილიონ კილოვატ საათები.

ობიექტების დასახელება	1933 წლ. ფაქტიური გამომუშავება	1933 წლის გამომუშავე- ბის გეგმა	1933წ. %/წ 1932 წელთან
1. რაიონული სადგურები	88,4	162,2	183,5
მ/შორის „ზაპისი“	81,6	90,0	110,0
„რიონგესი“	—	65,0	—
„აბჰესი“	6,7	6,2	92,5
„ალაზანჰესი“	—	1,0	—
2. კომუნალური დანიშნულების სადგურები . .	10,1	11,3	111,9
3. სასოფლო-სამ. სადგურები	1,6	1,8	112,5
4. საფაბრიკო საქარხნო სადგურები	22,9	24,3	106,1
5. სპეც. დანიშნულების სადგურები	0,7	1,1	122,2
ს უ ლ	123,7	200,7	162,2

მთელი კაპიტალური დაბანდება ელექტრომშენებლობაზე 1933 წ. გათვალიწინებულია 37.047 ათ. მან. რაოდენობით, აქედან 680 ათ. მან. უნდა მოხმარდეს საკვლევა-ძიებო მუშაობას, რომელიც ჩატარებული უნდა იქნეს უმთავრესად მდ. რიონი-ინგურის და ხრამის ქვემო ნაწილში.

III. სოფლის მეურნეობა.

პირველი ხუთწლედის სოფლის მეურნეობისათვის იყო უდიდესი ისტორიული გარდატეხის ხუთწლელი. სოფლად საბოლოოდ გაბატონდა მეურნეობის სოციალისტური ფორმა. მძიმე მრეწველობის განვითარების საფუძველზე უზრუნველყოფილია ამ სოციალისტურ მეურნეობის ფორმებისათვის ტექნიკური ბაზის შექმნა.

ამ მიღწევათა საფუძველზე პირველ ხუთწლედში შესაძლებელი გახდა სათესი მოედნის გაფართოება საბჭოთა კავშირის მასშტაბით 19,1%-ით, რაც აბსოლუტურ გამოხატულებაში შეადგენს 21,6 მილ. ჰექტარს, საქართველოში ეს მატება დაახლოებით შეადგენს 125 ათ. ჰექტარს.

მეორე ხუთწლედისათვის პარტია მიზნათ ისახავს ამ მხრივ არა იმდენად რაოდენობრივ (ნათესების) ზრდას, რამდენადაც ხარისხობრივი მაჩვენებლების გაუმჯობესებას, სადაც მთავარია კოლმეურნეობათა, საბჭოთა მეურნეობათა და სამანქანო-სატრაქტორო სადგურების ორგანიზაციულ-სამეურნეო განმტკიცება და მოსავლიანობის გადიდება.

საკავშირო სახკომსაბჭოს და საკავშირო კომპარტიის ცენტრალურ კომიტეტის 1932 წლის 29 სექტემბრის დადგენილება ხაზს უსვამს საქმის ამ მხარეს,

როდესაც ამბობს: “ დადგა დრო, როდესაც მეურნეობის ზრდიდან—ფართობების ზრდის საშუალებით უნდა მოვბრუნდეთ ბრძოლისაკენ მიწის უკეთეს დამუშავებისათვის, მოსავლიანობის ზრდისათვის, როგორც უმთავრეს და ცენტრალურ ამოცანებისაკენ სოფლის მეურნეობის განვითარების არსებულ ეტაპზე.”

საქართველოს სოფლის მეურნეობის 1933 წლის გეგმამ სათანადოთ ასახა პარტიისა და ხელისუფლების ეს მთავარი ამოცანები, რომელიც კონკრეტულად შემდეგში გამოიხატება: მარცვლეულ და სპეციალურ კულტურების რამოდენიმე ზრდა, ტექნიკური კულტურების სტაბილურად დატოვება და ზოგიერთ შემთხვევაში შემცირებაც კი, რათა ტექნიკური კულტურების ზრდა მკიდროთ დაკავშირებული იქნას ამ შრომის ტევად კულტურების ათვისების შესაძლებლობასთან, მასთან მეცხოველეობის ზრდისათვის ყველა პირობების შექმნა, უმთავრესად საკოლმეურნეო სასაქონლო ფერმების შემდგომი განმტკიცებით.

როგორ საწარმოო დავალებებს ითვალისწინებს სოფლის მეურნეობა 1933 წელში?

მთელი სათესი ფართობი (როგორც შემოდგომის, ისე გაზაფხულის) უნდა შეადგენდეს 934.800 ჰექტარს, ნაცვლად 963.100 ჰექტარისა 1932 წელში. აქედან საგაზაფხულო ნათესები შეადგენს 656.450 ჰექტარს და შემოდგომის ნათესები—278.350 ჰექტარს: ცალკე ნათესების მიხედვით დასახულია შემდეგი საწარმოო დავალებანი (ჰექტარებში).

	საგაზაფხულო	საშემოდგომო
1. მარცვლეული	528,5	272,0
2. ტექნიკური კულტ.	50,5	—
3. ბაზრები	40,8	—
4. საქ. საკვები ბალახები	36,6	—
ს უ ლ	656,8	272,0

საერთო სათესი ფართობის ნაწილობრივი შემცირება 1933 წელში გასულ წელთან შედარებით აიხსნება, ერთის მხრით, იმით, რომ საგრძნობი ფართობი დაეთმო 1932 წლის საშემოდგომო ნათესებს და, მეორეს მხრით, უკეთესი ხარისხობრივი მაჩვენებლების მიღწევის მიზარით.

შემცირებას აქვს ადგილი ზოგიერთ ტექნიკური კულტურების სახითაც. რაც შეეხება მარცვლეულ კულტურების ნათესებს, ის გაიზარდა და მიაღწია 800.500 ჰექტარს (როგორც გაზაფხულის, ისე შემოდგომის ნათესები).

ცალკეულ მთავარი კულტურების. სახით გეგმა ითვალისწინებს შემდეგ დავალებებს:

ბამბა. 1933 წელში ბამბის ფართობი განისაზღვრება 18.000 ჰექტარით წინააღმდეგ 27 ათ. ჰექტარისა 1932 წელში. ბამბის ნათესების ასეთი შემცირება გამოწვეულია მუშა-ხელის სიმცირით, ბამბის რაიონებში წყლის რესურ-

სების განსაზღვრულობით თესლ-ბრუნვის შემოღების აუცილებლობისა და მა-
ლარიის გავრცელების წინააღმდეგ ბრძოლის მიზნით.

სოი. 1931 წლის გამოცდილებამ დაგვანახა, რომ სოიას ჭულტურა ვერ
ხარობს ცალკე მისთვის დათმობილ ფართობზე, ის უფრო კეთულობს სიმინდის
კულტურასთან შეთავსებით, ამ ანგარიშით 1933 წელს სოიას დაეთმობა 25 ათ.
ჰექტარი.

თამბაქო. 1933 წლის გეგმა ითვალისწინებს თამბაქოს ფართობს 18 ათ.
ჰექტარის რაოდენობით, რაც შეადგენს 4,2 ათ. ჰექტარით შემცირებას გასულ
წელთან შედარებით.

შაქრის ქარხალი. აგარის შაქრის ქარხნის მშენებლობის დასრულე-
ბამ მწვავეთ დააყენა საკითხი მისთვის სათანადო ნედლეულის ბაზის შექმნის
შესახებ. მაგრამ 1933 წელში გეგმა ვერ ითვალისწინებს შაქრის ქარხლის ფარ-
თობის ზრდას იმ რაოდენობით, რომელიც უზრუნველყოფს აგარის ქარხანას
ნედლეულით, ვინაიდან ჯერ კიდევ ქარხლის ახალი კულტურა არ არის სათა-
ნადოთ ათვისებული და სათანადოთ არ არის გამოკვეთილი საკითხი შაქრის
ქარხლისათვის ნაკეთების გამონახვის შესახებ. მიმდინარე წელს კი შაქრის
ქარხლის ფართობის ზრდა გათვალისწინებულია 300 ჰექტარის რაოდენობით.

მრავალ-წლიან ნარგობათა ბაზით ყურადღებას იპყრობს შემდეგი კულ-
ტურები:

ჩაი. ჩაის კულტურის განვითარება 1933 წელში უმთავრესად უნდა წა-
ვიდეს მისი მოვლის გაუმჯობესების გზით, მასთან გათვალისწინებულია ნაწი-
ლობრივ ფართობების ზრდაც, (1850 ჰექტარის რაოდენობით).

ვენახი. ფართობი ვენახის ქვეშ 1933 წელს იზრდება 1500 ჰექტარით,
რაც აჭარბებს გასული წლის ნარგავობას 300 ჰექტარით. ვენახის კულტურის
ასეთი ზრდა არ შეიძლება საკმარისათ ჩაითვალოს საქართველოს პირობებში,
ვინაიდან არსებობს სათანადო ხარისხის და რაოდენობის მიწები, სადაც წარ-
მატებით შეიძლება ვენახის გაშენება, მაგრამ მიმდინარე წელს აღნიშნულ რაო-
დენობის მეტად, ნარგავების ზრდა შეუძლებელი ხდება დასარგავ მასალათა
მოუშაადებლობის და უქონლობის გამო.

ციტრუსები. ციტრუსების ახალი ნარგავთა ზრდა გათვალის-
წინებულია 479 ჰექტარით, რომელიც უმთავრესად მოდის საბჭოთა მეურნეო-
ბებზე.

სოფლის მეურნეობის ხარისხობრივი მაჩვენებლების ამაღლების და მოსავ-
ლიანობის ზრდისათვის 1933 წელში გეგმა ითვალისწინებს მთელ რიგ ღონის-
ძიებათა გატარებას, როგორცაა სათესლე მასალის გაწმენდა-გასუფთავება,
ბრძოლა მცენარეთა სხვა და სხვა ავადმყოფობათა და მავნებლებთან (მინდვრის
თაგვები და სხვა), ორგანული (ნაკელი) და მინერალური სასუქის გამოყენება,
სწორი თესლბრუნვის შემოღება, შრომის პროცესების მექანიზაცია და სხვა.

ყველა ამ ღონისძიებათა გატარების შედეგით, მიმდინარე წელს ჩვენ უნდა
მივიღოთ მოსავლიანობის გადიდება მთავარ კულტურების მიხედვით შემდეგი
რაოდენობით:

ჰექტარიდან ცენტნერებში

შ ე მ ო დ გ ო მ ი ს	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
შემოდგომის პური	7,2	5,3	7,5
სიმინდი	8,5	7,5	10,5
ბ ა მ ბ ა	—	2,8	6,1
თამბაქო	6,0	5,7	7,1
შაქრის ქარხალი	45,6	40,0	100,0
ქართოფილი	59,2	65,0	80,0
ბოსტნეული	—	85,0	100,0
ყურძენი	—	40,0	42,0

ამავე წელში მიღწეულ მოსავლიანობის გადიდების საფუძველზე ჩვენ უნდა გვექნეს სოფლის მეურნეობის პროდუქციის საგრძნობი ზრდაც, რომელიც შემდეგში გამოიხატება:

ათას მანეთებში (1926-27 წ.წ. უცვლელ ფასებში)

მცენარეთა დასახელება	1932 წ.	1933 წ.
1. შემოდგომის მარცვლეული	8.687,4	127.259,7
2. გაზაფხულის "	29143,8	58265,1
3. ტეხნიკური მცენარეები	28209,6	36820,1
4. ბოსტნეული და ბაზრეული	13359,9	22151,4
5. ნათესი საკვები კულტ.	3365,5	5307,4
6. მრავალწლიანი ნარგავები	49655,6	53095,1
ს უ ლ	132.421,2	175.640,1

სოფლის მეურნეობის აღნიშნულ პროდუქციაში არ შედის მეცხოველეობის პროდუქცია, რომელიც გათვალისწინებულია 1933 წლისათვის 85.621,5 ათ. მან. რაოდენობით, ნაცვლად 83.942,6 ათ. მან. 1932 წელში. სოფლის მეურნეობის მთელი პროდუქცია გათვალისწინებულია 261.261,5 ათ. მან. რაოდენობით, ნაცვლად 216.363,6 ათ. მან. გასულ წელში.

სოციალისტური მეცხოველეობის ზრდა ემყარება საქონლის ბუნებრივ ზრდის შესაძლებლობას და ნაწილობრივ შესყიდვას. ამის მიზეზებით მეცხოველეობის საბჭოთა მეურნეობების და კოლმეურნეობების ფერმების ხაზით 1933 წლის ბოლოს უნდა გვექნეს საქონლის შემდეგი რაოდენობა:

	1933 წ. 1/I	1934 წ. 1/I
1. ცხენი	1.739	2.142
2. მსხვილი რქიანი საქონელი . . .	32.400	40.023
მათ შორის ძროხა	15.195	18.471
3. ცხვარი	202.764	244.393
4. ღორი	18.304	32.678

რაც შეეხება ინდივიდუალურ სექტორს, პირუტყვის რაოდენობა ამა წლის ბოლოს დაახლოებით დარჩება იგივე, რაც იყო წლის დასაწყისში.

კაპიტალური დაბანდებანი მიმდინარე წელს სოფლის მეურნეობაში (წყალთა მეურნეობის ჩათვლით), რომელიც გაერთიანებულია მიწსახოკის სისტემაში, განსაზღვრულია 57.972,6 ათ. მან. რაოდენობით. უმთავრესად ეს დაბანდებანი შემდეგი მიმართულებით მიდის: საქ. ჩაი 23,4 მილ. მან. ლიმონ-მანდარინის ტრესტი 3.6 მილ. მან. ტრაქტორცენტრი 5,5 მილ. მან. და სხვა.

წყალთა მეურნეობის დარგში გეგმა ითვალისწინებს 10850 ათ. მან. კაპიტალურ დაბანდებას, რომელიც უმთავრესად იხარჯება შემდეგ ობიექტებზე: კოლხიდშენი 5 მილ. მან. ალაზანშენი 1.200 ათ მან. სოფმაშველი 1 მილ. მან. სოლანლულის მშენებლობა 1850,0 ათ. მან. და სხვა.

IV. სატრანსპორტო მშენებლობა.

მთელი სახალხო მეურნეობის ჩქარი ტემპით განვითარებამ დიდი მოთხოვნილება წაუყენა ჩვენს ტრანსპორტს, მაგრამ უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს და ა/კ. ტრანსპორტი ჩამორჩა სახალხო მეურნეობის ამ გაზრდილ მოთხოვნილებებს.

1933 წლის გეგმა ითვალისწინებს საგრძნობ სამუშაოებს ჩვენი ტრანსპორტის რეკონსტრუქციის საქმეში.

კაპიტალურ დაბანდების მთელი მოცულობა სატრანსპორტო მეურნეობაში მიმდინარე წელს განსაზღვრულია 44231,4 ათ. მან. რაოდენობით ნაცვლად 30683,1 ათ. მან. 1932 წელში. ტრანსპორტის ცალკე სახეების მიხედვით კაპიტალურ დაბანდების აღნიშნული რაოდენობა შემდეგნაირად ნაწილდება:

1. ახალი სარკინისგზო მშენებლობა	4.290,0 ათ. მან.
2. ა/კ. რკინის გზის ხაზი	22.102,0 " "
3. ურელსო ტრანსპორტი	9.340,0 " "
4. წყლის ტრანსპორტი	1.923,0 " "
5. საჰაერო ტრანსპორტი	1.343,4 " "
6. ავტოტრანსპორტი	2.355,0 " "
7. „ავტო-რემსნაბი“	2.878,0 " "

ახალი სარკინისგზო მშენებლობის მხრივ გათვალისწინებულია ახალ-სენაკი-ოჩამჩირის ხაზი, ტევაჩხელის შტო და ოჩამჩირი-ადღერის ხაზი. ა/კ. რკინის გზების მხრივ განზრახულია მოძრავი შემადგენლობის კაპიტალური რემონტი, სურამის უღელტეხილის ხაზის ელექტროფიკაციის დამთავრება, ქსელის მშენებლობა ტფილისის მიმართულებით და სხვა.

ურელსო ტრანსპორტზე უნდა დაიხარჯოს 9340,0 ათ. მან. ეს თანხა უმთავრესად უნდა მოხმარდეს არსებული გზების რეკონსტრუქციას და შეკეთებას. ავტოტრანსის კაპიტალური მშენებლობა უმთავრესად ითვალისწინებს გარეუბნის და სადგურების აგებას სოხუმში, ქუთაისში, ტფილისში და სხვა. წყლის ტრანსპორტის ხაზით გათვალისწინებულია ფოთის, სოხუმის და ბათუმის ნავთსადგურების მშენებლობა, სადაც დაიხარჯება 1.781,0 ათ. მან.

V. საგზოთა მშენებლობა.

პარტიისა და ხელისუფლების უკანასკნელი დადგენილებანი გადაჭრით აყენებენ საკითხს საბჭოთა ვაჭრობის გაფართოების და მისი ხარისხის გაუმჯობესებისათვის.

ჩვენი განვითარების თანამედროვე ეტაპზე საბჭოთა ვაჭრობის გაშლა წარმოადგენს საუკეთესო საშუალებას ჩვენი შინა-რესურსების მობილიზაციისა და მშრომელი მოსახლეობის საჭირო საგნებით უკეთ დაცვაყოფილების საქმეში.

მე-XVII-ტე პარტკონფერენციამ ხაზი გაუსვა ამ გარემოებას, როდესაც აღნიშნა, რომ „მთელი სახალხო მეურნეობის განვითარების ბოლშევიკური ტემპებით უზრუნველსაყოფად და ქალაქისა და სოფლის ფართო მასების უმთავრეს სამომხმარებლო საგნებით უკეთ დასაკმაყოფილებლად პირველ ხარისხოვანი მნიშვნელობა აქვს საქონლის ბრუნვის გაშლას“, მასთან კონფერენცია აღნიშნავს „პროდუქტების გაცვლაზე“ გადასვლის და ფულის გაუქმების მოთხოვნის ანტი-ბოლშევიკურ „მემარცხენე“ ხასიათს.

პარტიის ამ შეხედულებიდან გამომდინარეობს 1933 წლის გეგმა საბჭოთა ვაჭრობის შემდგომი გაშლის საქმეში.

საცალო საქონლის ბრუნვა მიმდინარე წელს გათვალისწინებულია 1.004,883,0 ათ. მან. რაოდენობით ნაცვლად 714.317,7 ათ. მან. 1932 წლის ფაქტიური ბრუნვისა (25%-ით ზრდა გასულ წელთან შედარებით), საცალო სავაჭრო ქსელის მხრივ გეგმა ითვალისწინებს 573 ჰოთელის ზრდას. ქსელის ასეთი გადიდების შედეგად ჩვენ ვღებულობთ მის მომხმარებელთან დაახლოებას. თუ 1932 წელს ქსელის საშუალო რადიუსი შეადგენდა 14,63 კვ. კმ, 1933 წელს იმ უნდა შემცირდეს 10,62 კვ. კმ. მასთან თუ გასულ წელს ერთს სავაჭრო წერტილზე საშუალოდ მოდიოდა 518 კაცი, მიმდინარე წელს ერთ წერტილზე მოვა 485 კაცი.

VI. სოც.-კულტურული მშენებლობა.

მშრომელი მასების შემდგომი კულტურული დონის ამაღლება და ჩვენი სახალხო მეურნეობის გაზრდილი მოთხოვნილება, მოითხოვს ამ მიმართულებით მუშაობის შემდგომ გაშლას. რას ითვალისწინებს 1933 წლის გეგმა სოც.-კულტურული მშენებლობის დარგში.

გ ა ნ ა თ ლ ე ბ ა. მიმდინარე წელს ჩვენ გადავდივართ საყოველთაო სწავლების გატარებაზე, რომელიც უნდა დამთავრდეს 1935-36 წელს. 1933 წლის

გეგმით გათვალისწინებულია სკოლის ასაკამდე აღზრდის კონტიგენტის აყვანა 88.250 ბავშვამდე წინააღმდეგ 71.834-ის გასულ წელს. ქალაქებში და სამრეწველო ცენტრებში სკოლის ასაკამდე აღზრდის სისტემაში ჩაბმულ უნდა იქნას ბავშვების 49¹/₆-დან 50¹/₆-მდე, სოფლად კი 20¹/₆-31¹/₆-მდე.

პოლიტექნიკური სკოლა. საყოველთაო პირველდაწყებითი სწავლება საქართველოში, 9 ჩამორჩენილ რაიონის გამოკლებით, ძირითადად ჩატარებულია გასულ წელს, მიმდინარე წელს კი გეგმა ითვალისწინებს საყოველთაო პირველდაწყებითი სწავლების მთელი 100 პროცენტით გატარებას პირველ კონცენტრის ფარგლებში.

საყოველთაო სწავლება შვიდწლედის ფარგლებში ძირითადად გატარებულია 1932 წელს 27 ქალაქსა და სამრეწველო ცენტრებში და აგრეთვე 11 რაიონში.

მიმდინარე წელს საყოველთაო სწავლება შვიდწლედის ფარგლებში ჩატარდება საქართველოს ყველა ქალაქებში მთლიან კოლექტივიზაციის, საბჭოთა მეურნეობების და სამანქანო-სატრაქტორო სადგურების რაიონებში.

რაც შეეხება წერა-კითხვის უცოდინარობის ლიკვიდაციას, ის გეგმით უნდა დამთავრებულიყო 1932 წელს, მაგრამ ჩამორჩენის გამო ეს საქმე გადმოდის 1933 წელში. განათლების სახალხო კომისარიატის გამოთვლით წერა-კითხვის უცოდინართა კონტიგენტი შეადგენს 143.200 კაცს, რაც მიმდინარე წელს მთლიანად უნდა იქნას გატარებული წერა-კითხვის უცოდინარობის ლიკვიდაციის ქსელში. ამას გარდა გეგმა ითვალისწინებს ტექნიკურ და აგრო-ტექნიკურ სწავლების კურსების მოწყობას სხვა და სხვა რაიონებში წარმოებიდან მსმენელთა მოუწყვეტლად.

სახალხო ჯანმრთელობა. მიმდინარე წელს მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის საქმეზე უნდა დაიხარჯოს 44.423,0 ათ. მან. ნაცვლად 38853,0 ათ. მან. გასულ წელს. 1933 წელი ითვალისწინებს უმთავრესად პროფილაქტიკურ ღონისძიებების გატარებას, სხვა და სხვა ეპიდემიებთან და მალარიასთან ბრძოლას და მასთან საავადმყოფოთა მშენებლობას და საწოლების გადიდებას.

საკურორტო მშენებლობა. ჩვენი მშრომელი მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის საქმე მჭიდროთ უკავშირდება საკურორტო მშენებლობის გაშლას.

ბიზმდინარე წელს ჩვენი კურორტების კეთილმოწყობის მიზნით გათვალისწინებულია კაპიტალურ მშენებლობაზე 10.195,5 ათ. მან., რომელიც უმთავრესად შემდეგაირად ნაწილდება:

წყალტუბო	2640,0 ათ. მან.
ბორჯომის ჯგუფი	1876,6 " "
აბასთუმანი	1217,0 ათ. მან.
ტფილისის ბალნეოლოგიური სადგ.	500,0 ათ. მან.
აფხაზეთის კურორტებს	1.880,0 ათ. მან.
აჭარისტანის	400,0 ათ. მან.
სამხრეთ-ოსეთის	300,0 ათ. მან.
	და სხვა.

კომუნალური და საბინაო მშენებლობა. მუშათა კლასის საბინაო და კომუნალური პირობების შემდგომი გაუმჯობესების აუცილებლობა მოითხოვს ამ დარგში მშენებლობის გაშლას, მთელი კაპიტალური დაბანდება მიმდინარე წელს კომუნალურ მშენებლობაზე გათვალისწინებულია 29.866,0 ათ. მან. რაოდენობით, აქედან მთავარი დაბანდება 21.820,0 ათ. მან. მოდის ტფილისზე, დანარჩენი კი საქართველოს სხვა და სხვა ქალაქებზე. კომუნალურ მშენებლობაზე ცალკე მთავარი დარგების მიხედვით გათვალისწინებულია: წყალსადენზე 6.928,0 ათ. მან. აქედან 5.125,0 ათ. მან. დაიხარჯება ნატანტარის წყალსადენის დამთავრებაზე, 400,0 ათ. მან. ქუთაისის წყალსადენის დამთავრებაზე, დანარჩენი კი სოხუმის, ბათუმის, კიათურის და სტალინისის წყალსადენების გაფართოებაზე.

კანალიზაციაზე გათვალისწინებულია დაიხარჯოს 1.215,0 ათ. მან., საიდანაც 400,0 ათ. მან. მოხმარდება ბათუმის, 600 ათ. მან. სოხუმის და 215 ათ. მან. ტფილისის ქსელის გაფართოებას; აბანოების მშენებლობაზე უნდა დაიხარჯოს 680 ათ. მან. ტფილისის ტრამვაის გაფართოებაზე—3045,0 ათ. მან., კერგზის მშენებლობაზე 250,0 ათ. მან. რაც შეეხება საბინაო მშენებლობას, მიმდინარე წელს მასზე უნდა დაიხარჯოს (აღმასკომების ხაზით) 8.302,0 ათ. მან.

შრომა. მუშა-მოსამსახურეთა საერთო რაოდენობა საქართველოში სახალხო მეურნეობის ყველა დარგებში, რკინის-გზის წყალთა და საპაერო ტრანსპორტის გამოკლებით, 1932 წელში შეადგენდა 336.216 კაცს. უნდა აღინიშნოს, რომ 1932 წელი, როგორც პირველი ხუთწლედის უკანასკნელი დამამთავრებელი წელი მოითხოვდა მუშა-მოსამსახურეთა რაოდენობის საგრძნობ ზრდას 1931 წელთან შედარებით—1932 წელმა მოგვცა 25,8% ზრდა.

მიმდინარე წელს გეგმა არ ითვალისწინებს მუშა-მოსამსახურეთა საერთო ზრდას. პირიქით, აქ ნაწილობრივ შემცირებასაც აქვს ადგილი. მუშა-მოსამსახურეთა საერთო რიცხვი, რკინის გზის, წყლის და საპაერო ტრანსპორტის გამოკლებით, უნდა შეადგენდეს 333.400 კაცს 336.216 კაცის ნაცვლად 1932 წელში. (მცირდება 0,2%)-. მუშა-მოსამსახურათა ასეთი ნაწილობრივი შემცირება გამოწვეულია ახალ საწარმოთა ათვისების, შრომის ორგანიზაციის უკეთ მოგვარების და შრომის ტექნიკური პროცესების რაციონალიზაციის გატარებით. საერთო შემცირება უმთავრესად მოდის მოსამსახურეთა ხარჯზე.

მუშა-მოსამსახურეთა საშუალო წლიური ხელფასი მიმდინარე წელს უნდა გაიზარდოს 4,1%-ით. ეს გადიდება არ ვრცელდება აღმშენებლობაზე, განათლებაზე, ჯანმრთელობაზე, სახელმწიფო და საზოგადოებრივ დაწესებულებებზე, ვინაიდან გასულ წელს მათი ხელფასი გაიზარდა მეტად, ვინემ ეს გათვალისწინებული იყო გეგმით და მასთან არ იქნა შესრულებული საწარმოო დავალებები.

მრეწველობის ცალკე მთავარი დარგები შრომის ხელფასის გადიდების დარგში იძლევიან შემდეგ სურათს: მძიმე მრეწველობაში შრომის ნაყოფიერების ზრდა გათვალისწინებულია 8,9% და ხელფასის გადიდება 10,5%, მსუბუქი მრეწველობის კომისარიატის სისტემაში შრომის ნაყოფიერება უნდა გაიზარდოს საშუალოთ 10,9% და ხელფასი 8,1%, მომარაგების კომისარიატის ხაზით—საშუალო წლიური გამომუშავების ზრდა გათვალისწინებულია 30,6%-ით და ხელ-

ასის 2,8%-ით. განსხვავება შრომის ნაყოფიერების ზრდასა და ხელფასის ზრდას შორის აიხსნება 1932 წლის თავისებური მდგომარეობით, როდესაც მრეწველობის ზოგიერთმა დარგებმა გადააჭარბეს ხელფასის ზრდა.

ასეთია ძირითად ის დავალებები, რომელსაც ითვალისწინებს საქართველოს სახალხო მეურნეობის 1933 წლის გეგმა. ამ ამოცანების გადაჭრა შესაძლებელია ჩვენი პარტიის რიგების კიდევ უფრო შემჭიდროვებით, კლასიური ტრის და მისი აგენტურის წინააღმდეგ უღმრთო ბრძოლის წარმოებით. სოციალისტური მეურნეობის ფორმების გამარჯვება როგორც ქალაქად, ისე სოფლად ჯერ კიდევ არ ნიშნავს კლასიური ბრძოლის ჩაქრობას. კლასიური მტერი ცდილობს ზიანი მიაყენოს ჩვენს სოციალისტურ მშენებლობას, რითაც კი ის შეუძლია ეხლანდელ პირობებში.

სოფლად ჩვენ კიდევ უფრო უნდა გავაძლიეროთ კლასიური სიფხიზოე ჭლაკობის და მისი დამქაშების მიმართ.

ამხ. სტალინი ცუკას იანვრის პლენუმზე წარმოთქმულ სიტყვაში აღნიშნავს: „გადასვლა კოლექტიურ მეურნეობაზე როგორც მეურნეობის გაბატონებულ ფორმაზე კი არ ამცირებს, არამედ აღიდეგს ჩვენს ზრუნვას სოფლის მეურნეობის მიმართ, კი არ ამცირებს, არამედ აღიდეგს კომუნისტების ხელმძღვანელ როლს სოფლის მეურნეობის ამაღლების საქმეში, თვითდინება ეხლა უფრო აშინშია, ვიდრე ოდესმე სოფლის მეურნეობის განვითარების საქმისათვის, თვითდინებას ეხლა შეუძლია მთელი საქმის დაღუპვა“.

მაშინ, როდესაც კაპიტალიზმი განიცდის მწვავე ეკონომიურ კრიზისს, საბოლოო კავშირის მუშათა კლასი, ჩვენი პარტიის მტკიცე ხელმძღვანელობით, რომელსაც სათავეში უდგას საყვარელი ბელადი ამხ. სტალინი, აწარმოებს გაჭლილ სოციალისტურ მშენებლობას და ყოველდღიურათ იპყრობს უფრო მაღალ საფეხურებს.

მეორე ხუთწლიდის პირველი წლის გეგმა წარმოადგენს ამ წინსვლის სრულ გამოხატულებას. მისი განხორციელებისათვის აუცილებელ პირობას შეადგენს ჩვენი პარტიის რიგების კიდევ უფრო შემჭიდროება, მისი ხელმძღვანელობის ქვეშ მუშებისა, კოლმეურნეებისა და მთელი მშრომელი მოსახლეობის დაზრდა, შრომის სოციალისტური ფორმების გაშლა და კლასიური მტრის წინააღმდეგ დაუნდობელი ბრძოლის წარმოება.

კომუნალური და საბინაო მშენებლობა. მუშათა კლასის საბინაო და კომუნალური პირობების შემდგომი გაუმჯობესების აუცილებლობა მოითხოვს ამ დარგში მშენებლობის გაშლას, მთელი კაპიტალური დაბანდება მიმდინარე წელს კომუნალურ მშენებლობაზე გათვალისწინებულია 29.866,0 ათ. მან. რაოდენობით, აქედან მთავარი დაბანდება 21.820,0 ათ. მან. მოდის ტფილისზე, დანარჩენი კი საქართველოს სხვა და სხვა ქალაქებზე. კომუნალურ მშენებლობაზე ცალკე მთავარი დარგების მიხედვით გათვალისწინებულია: წყალსადენზე 6.928,0 ათ. მან. აქედან 5.125,0 ათ. მან. დაიხარჯება ნატანტარის წყალსადენის დამთავრებაზე, 400,0 ათ. მან. ქუთაისის წყალსადენის დამთავრებაზე, დანარჩენი კი სოხუმის, ბათუმის, ქიათურის და სტალინისის წყალსადენების გაფართოებაზე.

კანალიზაციაზე გათვალისწინებულია დაიხარჯოს 1.215,0 ათ. მან., საიდანაც 400,0 ათ. მან. მოხმარდება ბათუმის, 600 ათ. მან. სოხუმის და 215 ათ. მან. ტფილისის ქსელის გაფართოებას; აბანოების მშენებლობაზე უნდა დაიხარჯოს 680 ათ. მან. ტფილისის ტრამვაის გაფართოებაზე—3045,0 ათ. მან., კერგზის მშენებლობაზე 250,0 ათ. მან. რაც შეეხება საბინაო მშენებლობას, მიმდინარე წელს მასზე უნდა დაიხარჯოს (აღმასკომების ხაზით) 8.302,0 ათ. მან.

შრომა. მუშა-მოსამსახურეთა საერთო რაოდენობა საქართველოში სახალხო მეურნეობის ყველა დარგებში, რკინის-გზის წყალთა და საჰაერო ტრანსპორტის გამოკლებით, 1932 წელში შეადგენდა 336.216 კაცს. უნდა აღინიშნოს, რომ 1932 წელი, როგორც პირველი ხუთწლიდის უკანასკნელი დამამთავრებელი წელი მოითხოვდა მუშა-მოსამსახურეთა რაოდენობის საგრძნობ ზრდას 1931 წელთან შედარებით—1932 წელმა მოგვცა 25,8% ზრდა.

მიმდინარე წელს გეგმა არ ითვალისწინებს მუშა-მოსამსახურეთა საერთო ზრდას. პირიქით, აქ ნაწილობრივ შემცირებასაც აქვს ადგილი. მუშა-მოსამსახურეთა საერთო რიცხვი, რკინის გზის, წყლის და საჰაერო ტრანსპორტის გამოკლებით, უნდა შეადგენდეს 333.400 კაცს 336.216 კაცის ნაცვლად 1932 წელში. (მცირდება 0,2%)-. მუშა-მოსამსახურათა ასეთი ნაწილობრივი შემცირება გამოწვეულია ახალ საწარმოთა ათვისების, შრომის ორგანიზაციის უკეთ მოგვარების და შრომის ტექნიკური პროცესების რაციონალიზაციის გატარებით. საერთო შემცირება უმთავრესად მოდის მოსამსახურეთა ხარჯზე.

მუშა-მოსამსახურეთა საშუალო წლიური ხელფასი მიმდინარე წელს უნდა გაიზარდოს 4,1%-ით. ეს გადიდება არ ვრცელდება აღმშენებლობაზე, განათლებაზე, ჯანმრთელობაზე, სახელმწიფო და საზოგადოებრივ დაწესებულებებზე, ვინაიდან გასულ წელს მათი ხელფასი გაიზარდა მეტად, ვინემ ეს გათვალისწინებული იყო გეგმით და მასთან არ იქნა შესრულებული საწარმოო დავალებები.

მრეწველობის ცალკე მთავარი დარგები შრომის ხელფასის გადიდების დარგში იძლევიან შემდეგ სურათს: მძიმე მრეწველობაში შრომის ნაყოფიერების ზრდა გათვალისწინებულია 8,9% და ხელფასის გადიდება 10,5%, მსუბუქი მრეწველობის კომისარიატის სისტემაში შრომის ნაყოფიერება უნდა გაიზარდოს საშუალოთ 10,9% და ხელფასი 8,1%, მომარაგების კომისარიატის ხაზით—საშუალო წლიური გამომუშავების ზრდა გათვალისწინებულია 30,6%/-ით და ხელ-

ასის 2,8%-ით. განსხვავება შრომის ნაყოფიერების ზრდასა და ხელფასის რდას შორის აიხსნება 1932 წლის თავისებური მდგომარეობით, როდესაც მრეწელობის ზოგიერთმა დარგებმა გადააჰარბეს ხელფასის ზრდა.

ასეთია ძირითად ის დავალებები, რომელსაც ითვალისწინებს საქართველოს სახალხო მეურნეობის 1933 წლის გეგმა. ამ ამოცანების გადაჭრა შესაძლებელია ჩვენი პარტიის რიგების კიდევ უფრო შემჭიდროებით, კლასიური ტრის და მისი აგენტურის წინააღმდეგ უღმომელი ბრძოლის წარმოებით. სოციალისტური მეურნეობის ფორმების გამარჯვება როგორც ქალაქად, ისე სოფლად ჯერ კიდევ არ ნიშნავს კლასიური ბრძოლის ჩაქრობას. კლასიური მტერი ცდილობს ზიანი მიაყენოს ჩვენს სოციალისტურ მშენებლობას, რითაც კიას შეუძლია ეხლანდელ პირობებში.

სოფლად ჩვენ კიდევ უფრო უნდა გავაძლიეროთ კლასიური სიფხიზოე ჟულაკობის და მისი დამქაშების მიმართ.

ამხ. სტალინი ცეკას იანვრის პლენუმზე წარმოთქმულ სიტყვაში აღნიშნავს: „გადასვლა კოლექტიურ მეურნეობაზე როგორც მეურნეობის გაბატონებულ ფორმაზე კი არ ამცირებს, არამედ აღიდეებს ჩვენს ზრუნვას სოფლის მეურნეობის მიმართ, კი არ ამცირებს, არამედ აღიდეებს კომუნისტების ხელმძღვანელ როლს სოფლის მეურნეობის ამაღლების საქმეში, თვითდინება ეხლა უფრო საშიშია, ვიდრე ოდესმე სოფლის მეურნეობის განვითარების საქმისათვის, თვითდინებას ეხლა შეუძლია მთელი საქმის დაღუპვა“.

მაშინ, როდესაც კაპიტალიზმი განიცდის მწვავე ეკონომიურ კრიზისს, საბჭოთა კავშირის მუშათა კლასი, ჩვენი პარტიის მტკიცე ხელმძღვანელობით, რომელსაც სათავეში უდვას საყვარელი ბელადი ამხ. სტალინი, აწარმოებს გაშლილ სოციალისტურ მშენებლობას და ყოველდღიურათ იპყრობს უფრო მაღალ საფეხურებს.

მეორე ხუთწლედის პირველი წლის გეგმა წარმოადგენს ამ წინსვლის სრულ გამოხატულებას. მისი განხორციელებისათვის აუცილებელ პირობას შეადგენს ჩვენი პარტიის რიგების კიდევ უფრო შემჭიდროება, მისი ხელმძღვანელობის ქვეშ მუშებისა, კოლმეურნეებისა და მთელი მშრომელი მოსახლეობის დარაზმვა, შრომის სოციალისტური ფორმების გაშლა და კლასიური მტრის წინააღმდეგ დაუნდობელი ბრძოლის წარმოება.

დ. კომასიძე

ბოლშევიკური კოლმეურნეობებისათვის

„ახლა ამოცანა იმაში მდგომარეობს, რომ ორგანიზაციულად განვამტკიცოთ კოლმეურნეობანი, გავაძველოთ იქიდან მავნებლური ელემენტები, შევარჩიოთ ნამდვილი შემოწმებული ბოლშევიკური კადრები კოლმეურნეობებისათვის და გადავაქციოთ კოლმეურნეობანი ნამდვილ ბოლშევიკურ კოლმეურნეობად“ (სტალინი).

პირველ ხუთწლედში პარტიის გენერალური ხაზის მტკიცედ გატარების საფუძველზე, ჩვენ შევსძელით საბჭოთა კავშირი წვრილი, დაქუთმაცებული გლეხურ მეურნეობის ქვეყნიდან გადაგვექცია მიწადმოქმედების ყველაზე უფრო მსხვილ ქვეყნად მთელ მსოფლიოში. ქვეყნის სოც. ინდუსტრიალიზაციის სწორი პოლიტიკის შედეგად საბჭოთა კავშირი უკვე გადაიქცა მძლავრი ტექნიკური ბაზი მქონე დამოუკიდებელ მოწინავე ქვეყნად. ეს კი აუცილებელი პირობაა სოფლის მეურნეობის ინდუსტრიალიზაციისათვის.

წინააღმდეგ მემარჯვენე ოპორტუნიზმების წუწუნისა მრავალი ათასი საბჭოთა მეურნეობები და კოლმეურნეობებიანი საფსებით რენტაბელური და უდიდესი სასაქონლო მეურნეობანი გახდნენ. სამანქანო-სატრაქტორო, სადღუგრები მეშვეობით სოფლის მეურნეობაში ტექნიკის შეტანამ ასწია შრომის ნაყოფიერება, შესაძლებელი გახდა ნათესი ფართობის შემდგომი ზრდა. საკოლმეურნეო სისტემის უპირატესობით აიხსნება ის გარემოება, რომ ნათესი ფართობი 1927 წელთან შედარებით გაიზარდა 21 მილიონი ჰექტარით. მილიონიანი მშრომელ გლეხური მასა პრაქტიკულად დარწმუნდა მსხვილი სოციალისტური მეურნეობის უპირატესობაში. ყოფილი ღარიბი გლეხი კოლმეურნეობაში შესვლით უკვე გაუთანაბრდა საშუალო გლეხის დონეს, უკეთ ყოფილ საშუალო გლეხს ამეცმად კოლმეურნე გლეხობა, რომელიც წარმოადგენს სოფლად საბჭოთა ხელისუფლების და პარტიის დასაყრდენს, სარგებლობენ იმ წარმოებების საშუალებით, რომელიც სახელმწიფოს ეკუთვნის (მიწა, სამანქანო-სატრ. სად.) და წარმოების იმ საშუალებებით, რომლებიც მათ მიერ იქნა განსაზოგადოებული ამდენად კოლმეურნეობის შიგნით უკვე აღარ არის დაყოფა ღარიბების და საშუალო გლეხობის სახით. მსოფლიო პროლეტარიატის ბელადმა ამხ. სტალინმა დამკვერულ კოლმეურნეთა პირველ საკავშირო ყრილობაზე განაცხადა: „ჩვენ მივალწიეთ იმას, რომ ღარიბთა მილიონიანი მასები როცა შევიდნენ კოლმეურნეობაში დაიწყეს იქ უკეთესი მიწებით და უკეთესი საწარმოო იარაღებით

არგებლობა, გაუთანასწოროდენ საშუალო გლეხებს. ჩვენ მივალწვიეთ მას, რომ ღარიბ გლეხთა მილიონიანი მასები, რომლებიც წინად სცხოვრობდნენ ნახევრად შიერი, კოლმეურნეობაში ეხლა გადაიქცენ საშუალო გლეხებად. ჩვენ მივალწვიეთ ესხა იმას, რომ ძირი გამოვუთხარეთ გლეხების ფენებად დაყოფას ღარიბებად და კულაკებად, გავანადგურეთ კულაკები და დავეხმარეთ გლეხობას ამხდარიყენენ თავისი შრომის ბატონ-პატრონებად, კოლმეურნეობის შიგნით ამხდარიყენენ საშუალო გლეხებად“.

ამ გრცელი ამონაწერიდან ნათლად სჩანს ის უდიდესი მიღწევა, რაც საოლმეურნეო მოძრაობის შედეგად გვაქვს. გლეხობისათვის ნათელია კოლმეურნეობის უდიდესი უპირატესობა. დამკვრელ კოლმეურნეთა ყრილობაზე ამხ. სტალინმა მოგვცა ახალი ლოზუნგი: „კოლმეურნეთა გადაქცევა შეძლებულებად“. ას ნიშნავს, როგორ უნდა გავიგოთ კოლმეურნეთა გადაქცევა შეძლებულებად. როგორ უნდა გადავჭრათ ეს ამოცანა: „თუ ჩვენ,—ამბობს ამხ. სტალინი,—ვიქმევებთ პატიოსნად, ვიმუშავებთ ჩვენი თავისათვის, ჩვენი კოლმეურნეობისათვის, ჩვენ მივალწვიეთ იმას, რომ რაღაც ორი-სამი წლის განმავლობაში ავიღნთ ყველა კოლმეურნეს ყოფილ ღარიბ და ყოფილ საშუალო გლეხებს შეძლებული გლეხის დონემდე, რომლებიც სარგებლობენ პროდუქტების საესეებით ყმაო რაოდენობით და სრულიად კულტურულ ცხოვრებას ეწევიან“. ბელადის დებულებიდან ის დასკენა უნდა გამოვიტანოთ, რომ კოლექტიური მეურნეობის სისტემის უპირატესობას მასიურად შეუძლია ყველა გლეხს შეუქმნას გიანი ცხოვრების პირობები. ყოფილი ღარიბი და საშუალო გლეხები საოლმეურნეო წარმოებაში გაერთიანების შედეგად, სახელმწიფოს მიწაზე ნურგლუკი და სხვა წესების და პარტიის ხელმძღვანელობით და დახმარებით მივალწვიეთ კოლმეურნეობად ცხოვრების მაღალ დონეს. კოლმეურნეები დებიან შეძლებულად არა ექსპლოატაციის შედეგად, არამედ მხოლოდ და მხოლოდ კოლმეურნეობის საშუალებით. ისტორიას არ ახსოვს ლა გლეხის შეძლებულად გადაქცევა. ეს წარმოუდგენელია კერძო საკუთრებატონობის პირობებში, კაპიტალიზმის სისტემის დროს, ეს შესაძლოა მხოლოდ სოციალისტური სისტემის დროს, ეს შესაძლოა მხოლოდ იმ პირობებით, კოლმეურნეობებს გავუწვიეთ ნამდვილ ბოლშევიკურ ხელმძღვანელობას, თუ მეურნეობიანი გახდებიან ნამდვილ ბოლშევიკურ კოლმეურნეობებად, თუ იცედ გავატარებთ ზარმაცებთან, წამგლეჯელებთან, მავნებლებთან, ანტისაბოთა ელემენტებთან და ყველა ჯურის ოპორტუნიისტებთან ბრძოლის მტკიცე ბოლშევიკურ ხაზს.

აქ ჩვენ შეგვიძლია მოვიყვანოთ მთელი რიგი ფაქტები, რომლებიც ნათამტკიცებენ მოწინავე კოლმეურნეობებში ყოფ. ღარიბ და საშუალო გლეხშეძლებულებათ გადაქცევის ფაქტებს. ავიღოთ მხოლოდ ორი მაგალითი. ჩალოს რაიონიდან გერმანელთა კოლმეურნეობა „ანფანგი“. ყველა მაჩვენებით იგი მოწინავე კოლმეურნეობაა. გასულ წელს შრომა-დღეზე კოლნეებს ერგო 12 მან. ფულათ და ნატ. კოლმეურნე გიტლობ ბიზმინგაურმა, ლის ოჯახი 6 სულისაგან შესდგება 4 შრ. უნარიანი წევრის შრომის შეთ გამოიმუშავა 854 შრომა დღე, რის შედეგათ მიიღო ფულად 4,697 მან.,

ღვინო 5.124 ლიტრი, არაყი 854 გრადუსი, 1.127 კილო ხორბალი, სიმინდი 939 კილოგრამი და ჭვავი 425 კილოგრამი.

ნაგომრის კოლმეურნეობაში (ოზურგეთის რაიონი) კოლმეურნე ბ. წიკრიძეს ოჯახს რომელიც სამი სულისაგან შესდგება გასულ წელს გამომუშევებულ ქონდა 557 შრ. ღლე. კოლმეურნეობიდან მიიღო ნატურით სიმინდი 179 ფუნტი და 29 გირ., 184 კონა ჩალა და ფულად 835 მანეთი.

გარდა ამისა ხსენებულ კოლმეურნეთ აქეთ ერთპიროვნულ სარგებლობა საკარმიდამო მეურნეობა, ყავთ მეწველი ძროხა და წვრილფეხა ცხვრელები ფრინველები. კოლმეურნენი საესეებით კმაყოფილნი არიან და გაცილებით მეტეულობენ, ვინემ ერთპიროვნულ მეურნეობაში დარჩენით შეეძლოთ შეეძენათ ასეთი მაგალითები ბევრია ისეთ კოლმეურნეობებში, რომლებიც უზრუნველ ფილი არიან ბოლშევიკური ხელმძღვანელობით.

ჩვენ ზევით აღვნიშნეთ, რომ მრავალ ათასი კოლმეურნეობა უკვე რენდ ბელურია, ის უდიდეს სამეურნეო ეფექტებს იძლევა. პირველი ხუთწლეუ შედეგად სოციალიზმის საძირკველის აშენების მძლავრი ფაქტორთაგანი ხდა ის გარემოება, რომ საბჭოთა კავშირის გლეხური მოსახლეობის 60 პრცენტი კოლექტივიზაციაში იქნა, რომ ძირითადად დასრულდა მნიშვნელო მარცვლულ რაიონებში მთლიანი კოლექტივიზაცია, რომ 205 ათასი მსხვერსოციალისტური წამოწყება ჩაება სოციალიზმის მშენებლობისა და კლასულიკიდაციის საქმეში.

ხვალინდელი კოლმეურნეები არსებულ მეურნეობათა სამეურნეო ორგანიზაციულ პოლიტიკური განმტკიცების შედეგად უფრო ადვილად შევლენ კოლმეურნეობაში, რადგან ყოველდღიურად იზრდება კოლმეურნეობის. ეკონომიკური ეფექტიურობა. აქ, ცხადია, ლაპარაკია საღ კოლმეურნეობაზე რომელსაც თანადო მტკიცე ბოლშევიკური ხელმძღვანელები ყავთ. „ეხლა კითხვა სდგას არა იმის შესახებ იყვნენ თუ არა კოლმეურნეობანი. ეს საკითხი უკვე გჭრილია დადებითად. კოლმეურნეობანი უკვე შენარჩუნებული არიან და ერთპიროვნულ მეურნეობისაკენ საბოლოოდ დახურულია“ (სტალინი). ბელეს დებულება საჭიროებს ღრმა შესწავლას. ზომ არ გამოდის აქედან ერთოვნული მეურნეობის მიმართ რაიმე იძულებითი ზომების მიღების საჭიროება, სრულებითაც არა. ერთპიროვნულ მეურნეობისაკენ გზის დახურვა გსჭრა თვით შრომელ გლეხთა მასების დიდი უმრავლესობის ნებისყოფამ. ტიის ხელმძღვანელობა-დანმარებით გლეხების აბსოლუტური უმრავლესადადგა კოლექტივიზაციის გზას. მათ მიერ ნაცადია ეს გზა, როგორც ერთი სწორი გზა.

მხოლოდ კოლმეურნეობაში გაერთიანებული ყოფილი ღარიბი და საღო გლეხები შესძლებენ მუშათა კლასის და ლენინის პარტიის უშუალო მძღვანელობის შედეგად შეძლებულ გლეხთა დონეზე ამალვებას. აი რა ახსოვდეს თვითველ კოლმეურნეს, ერთპიროვნულ მეურნე გლეხს.

უდიდეს მსოფლიო მნიშვნელობის მიღწევებთან ერთად საკოლმეურნე მოძრაობის საკითხში ადგილი აქვს მთელ რიგ მტკივნეულ მხარეებს, შეშეშებს, დამახინჯებებს. საკ. კ. პ. (ბ) ცეკას და ცენტრალურ საკონტროლ

მისიის პლენუმზე ამხ. სტალინმა თავის მოხსენებაში და გამოსვლაში განსაკუთრებული ყურადღება მიაქცია საკოლმეურნეო საკითხებს, სოფლად მუშაობის დაშვებულ შეცდომებს და მოგვცა სოფლად მუშაობის საკითხებზე ხუთი ისტორიული მითითება. აღნიშნა რა დეფექტების ხუთი მთავარი ჯგუფი, დასახა გზა მის გამოსასწორებლად.

საკავშირო ცაკის თებერვლის სესიაზე და დამკვრელ კოლმეურნეთა პირველ საკავშირო ყრილობაზე განსაკუთრებით გამახვილებულ იქნა ყურადღება სოფლად არსებული დეფექტების ბოლშევიკური აღმოფხვრისაკენ. პლენუმის, სესიის და დამკვრელ კოლმეურნეთა ყრილობის მთელი ყურადღება მობილიზებულ იქნა იქითკენ, რათა გადავაქციოთ კოლმეურნეობანი ნამდვილ ბოლშევიკურ კოლმეურნეობებად.

ამხ. სტალინი იანვრის პლენუმზე აფრთხილებს სოფლად მომუშავე ამხანაგებს, რათა არ მოეხდინათ კოლმეურნეობის სოციალური ბუნების გადაფასება. რეაქციონური თეორია კოლმეურნეობის, როგორც მეურნეობის ერთ-ერთი სოციალისტური ფორმის შეუფასებლობა, მაგრამ არა ნაკლებია კოლმეურნეობათა სოციალური ბუნების გადაფასება და მისი გადაქცევა „პირდაპირ ხატად“. როგორც აგრარულ დარგში მომუშავე მარქსისტების კონფერენციაზე, ისე იანვრის პლენუმზე ამხ. სტალინმა კოლმეურნეობა განსაზღვრა, „როგორც სამეურნეო ორგანიზაციის სოციალისტური ფორმა“.

ეს იმას როდი ნიშნავს, რომ კოლმეურნეობა უკვე დასრულებული სოციალისტური ტიპის მეურნეობაა. ეს იმას როდი ნიშნავს, რომ კოლმეურნემ, რამდენად ის კოლექტივისტია, უკვე დასძლია თავის წვრილი გლეხური მესაკუთრეობრივი ფსიქოლოგია. მართალია მან დიდი ნაბიჯი გადასდგა წინ, მაგრამ ნამდვილ სოციალისტურ შეგნებამდე კოლმეურნე ჯერ კიდევ შორს არის. ამხ. სტალინი გვასწავლის, რომ კოლმეურნეობა, როგორც მეურნეობის ორგანიზაციის სოციალისტური ფორმა შესაძლოა თავისი შინაარსით პროლეტარიატის წინააღმდეგაც იქნეს გამოყენებული. აქ საქმე იმაშია, თუ როგორი შინაარსია ჩადებული ამ სოციალისტურ ფორმაში. ეს იმას ნიშნავს, რომ კოლმეურნეობაში შეპარულ „ტკბილ ადამიანებს“, ანტისაბჭოთა ელემენტებს შეუძლიათ გამოიყენონ კოლმეურნეობანი საკოლმეურნეო მოძრაობის წინააღმდეგაც. და სამწუხაროდ ამას კიდევაც აღწევნ ზოგიერთ არამტკიცე კოლმეურნეობებში. ის გარემოება, რომ ჩრდილოეთ კავკასიაში ადგილი ჰქონდა რალაც „ნეიტრალურ“ კოლმეურნეობების მშენებლობის პრაქტიკას, ის გარემოება, რომ მთელ რიგ კოლმეურნეობებში ადგილი აქვს ზარმაცების, ანტისაბჭოთა ელემენტების, მენშევიკების, წამგლეჩავების, მაენებლებისა და ყველა ჯურის ქურდების გამოვლინებას, ლაპარაკობს იმის შესახებ, რომ კოლმეურნეობაში შეძერწენ ყოფილი ადამიანები. ეს ყოფილი ხალხი უკვე გზადგურებულია როგორც კლასი და აშკარა შეტევის ნაცვლად აწარმოებს მაენებლურ მუშაობას. ისინი ცდილობენ ააფეთქონ კოლმეურნეობანი შიგნიდან, სახელი გაუტეხონ კოლექტივიზაციას და ამით დეზორგანიზაცია შეიტანონ საკოლმეურნეო მოძრაობაში.

ახალი ვითარების დედა აზრი იმაშია, რომ კულაკობამ, ანტისაბჭოთა ელემენტებმა და ყველა ჯურის ნაძირალებმა შესცვალეს ბრძოლის ტაქტიკა.

შესცვალეს რა ბრძოლის მეთოდი, მოკალათდნენ კოლმეურნეობაში და ზოგჯერ თანამდებობის პირისა და დამკვერელ კოლმეურნის ქურქშიაც გახვეულნი მოგვევლინენ. ბრძოლის ეს ახალი ტაქტიკა ვერ გაითვალისწინეს სოფლად მომუშავე ამხანაგებმა. არ იყო გამახვილებული ყურადღება კლასობრივი მტრისადმი კოლმეურნეობის შიგნით და ამის შედეგად გაძნელდა დამხადებათა გეგმების შესრულება. ადგილი ჰქონდა მთელ რიგ კოლმეურნეობებში საზოგადოებრივ ქონების განიავებას, მტაცებლობას, რითაც მრავალი კოლმეურნე და კოლმეურნეობა დაზარალდა, რითაც ზიანი მოუვიდა საბჭოთა სახელმწიფოსაც.

შესაძლოა ვინმემ ასე დასვას საკითხი: ეს შეცდომები უმთავრესად უკრაინას და ჩრდილოეთ კავკასიას ეხება. სწორედ იმაშია საქმე, რომ ეს საერთო მოვლენაა. ყველგან არის იმის საფრთხე, რომ კოლმეურნეობის შიგნით ანტისაბჭოთა ელემენტები მოსძებნიან დასაყრდენს.

ა/კ. სამხარეო და საქ. კომპარტიის (ბ) ცეკას მდივანმა ამხ. ბ ე რ ი ა მ 16 თებერვალს რესპუბლიკანურ პარტიათბირზე თავის სიტყვაში მთელი სიტყვადით აღნიშნა: „ყველასათვის ცნობილია, რომ გურია წინედ წარმოადგენდა მენშევიკების ციტადელს. ამჟამად მენშევიკები განადგურებული არიან, მაგრამ ხომ არსებობენ მათი ნაშთები. სად წავიდნენ ისინი თუ რაიონში მთლიანი კოლექტივიზაციაა. ექვს გარეშეა, რომ მათი ნაწილი შეიპარა კოლმეურნეობაში და იქ შერჩა“. გასაგებია, რომ კოლმეურნეობაში შეპარული მენშევიკები საკოლმეურნეო სისტემის განმტკიცებისათვის არ არიან მოწოდებულნი. გასაგებია ისიც, რომ მათი „მუშაობა“ კოლმეურნეობის შიგნით ბრიგადირებათ და სხვა თანამდებობებზე კოლმეურნეობის შიგნით ატარებს მავნებლურ სახეს. სწორედ გურიის კოლმეურნეობაშია მასიურად შექმნილი ტენდენცია ბრიგადებში იქნეს განაწილებული სიმიდის მოსავალი მზლიანად. ეს არის ტენდენცია ბრიგადების მიხედვით განაწილების და დაქუცმაცების. ეს არის ინდივიდუალური მეურნეობისაკენ ლტოლვის ტენდენცია, რომელსაც სოფლად კოლმეურნეობებში მომუშავე კომუნისტები შემთხვევით მოვლენად სთვლიან. მხოლოდ ანტისაბჭოთა ელემენტების მავნებლური მუშაობის შედეგად უნდა ავხსნათ ის გარემოება, რომ მიუხედავად სამხარეო და ცენტრალური კომიტეტის განახლებული ბოლშევიკური, კონკრეტული ხელმძღვანელობისა ადგილი აქვს მთელ რიგ დამახინჯებებს. ავიღოთ მოსავლის და შემოსავლის განაწილებაში დაშვებული შეცდომები.

სოფელ ვარდისუბნის კოლმეურნეობაში (თელავის რაიონი) მოსავალი და შემოსავალი გაანაწილეს არა შრომა-დღეების მიხედვით, არამედ მკანელთა (სულადობის) მიხედვით, რითაც ისარგებლეს ზარმაცებმა და უკმაყოფილო დარჩენ სინდისიერად მომუშავე მოწინავე დამკვერელი კოლმეურნეები. სოფ. კიკაანში (ყვარელის რაიონი) კოლმეურნეობამ მოსული სიმინდი გაანაწილა თანაბრად ყველა კოლმეურნეებზე შრომა-დღეების მხედველობაში მიუღწევლად. ბუდიონის სახელობის კოლმეურნეობაში (ლაგოდეხის რაიონი) კოლმეურნეს, რომელსაც გამოუმუშავებული ჰქონდა 127 შრომა-დღე, მისცეს 4 ფუთი ხორბალი, ხოლო ისეთს, რომელსაც 64 შრომა-დღე ჰქონდა—54 ფუთი ხორბალი. სიღნაღის რაიონის სოფ. ნუკრიანის და ვაქირის კოლმეურნეობებში საკოლმეურნეო ვაქ-

რობიდან მიღებული შემოსავალი არ იყო წლის ბოლომდე განაწილებული. წალენჯიხის რაიონში სოფ. ლიას კოლმეურნეობაში გადასცეს დასამუშავებლად ნაკვეთები ცალკე კოლმეურნეებს, უკანასკნელებმა კი წლის ბოლოს მთელი მოსავალი ერთპიროვნულად მიითვისეს.

განუყოფელი ფონდის გამოყოფის საქმეში ადგილი ჰქონდა ორ უკიდურეს მიმართულებას. ზოგიერთ რაიონებში (ოზურგეთი, ხარაგაული, გარე-კახეთი და სხვ.) გამოიყო განუყოფელი ფონდი მხოლოდ ფულადი სახის შემოსავლის დროს, რაც ცხადია ამცირებს განუყოფელი ფონდის სიდიდეს. იყო შემთხვევები, როცა განუყოფელი ფონდი გამოიყო მხოლოდ ერთი პროცენტით (ლაგოდეხი, ქვემო-ხოშატანი).

ოზურგეთის რაიონში საკ. ც. კ. იანვრის პლენუმის დადგენილების რეალიზაციას თავის დროზე მოჰყვა ხელი პარტიაკომის ხელმძღვანელობით ს. სატ. სადგ. პოლიტგანყოფილებამ, გადასინჯა კადრები, შეამოწმა კოლმეურნეობები, გამომჟღავნებული იქნა მთელი რიგი უმსგავსებანი. გასული წლის მოსავალი და შემოსავალი მიმდინარე წლის 20 თებერვლისათვის არ იყო განაწილებული ზოგიერთ კოლმეურნეობებში, მაგალითად სოფ. შრომაში გაუნაწილებელი იყო 4.835 ფუთი სიმინდი და 8.000 მანეთი, ნატანებში 2.000 ფ. სიმინდი და 40.000 მანეთი. მსგავსი მოვლენები იყო აღმოჩენილი ყ. მელექედურის კოლმეურნეობაში. რაიკომმა პარტიიდან გამორიცხა ნატანების და მელექედურის კოლმეურნეობათა თავმჯდომარეები (გოშაძე და ლლონტი).

დასახელებული „შრომის“ კოლმეურნეობა დანაგვიანებული აღმოჩნდა ყოფილი ადამიანებით, ყოფილი ბანდიტებით, გვარდიელებით, ვაქრებით და სხვა ჯურის მუქთახორებით.

ამავე რაიონში ადგილი ქონდა კულაკური საბოტაჟის შემდეგ ფაქტებს — ს. ცხემლის ხიდში სოლომონ გედევანიძემ გაჩეხა-გაანადგურა ჩაის პლანტაცია. ასეთი 17 შემთხვევა იყო აღმოჩენილი რაიონში. ს. ბახვში მოუფლელობით ერთი უღელი ხარი მოკლა ანთაძემ.

სხვადასხვა დამახინჯებათა ფაქტების ჩამოთვლას არ შეეუდგები. რას მოწმობს ყოველივე ეს? ეს იმას მოწმობს, რომ კოლმეურნეობაში შეპარული ანტი-საბჭოთა ელემენტები ამღვრევენ წყალს. ამოცანა მდგომარეობს იმაში, რომ ბელადის მითითებათა საფუძველზე გარდაეკმნათ მუშაობა. მტკიცედ უნდა დავიცვათ ცაკის სესიის დადგენილება ზარმაცებთან, წამლევეებთან და ანტისაბჭოთა ელემენტებთან ბრძოლის საქმეში. უნდა გაიწმინდოს კოლმეურნეობანი ყოფილი ადამიანებისაგან. უნდა გაიწმინდოს კოლმეურნეობანი ყველა უცხო ელემენტებისაგან.

კოლმეურნეობის განმტკიცების ერთ-ერთი ამოცანაა უშიშრათ, ყოველგვარი მორიდების გარეშე, ბოლშევიკურად შევამოწმოთ კოლმეურნეობის მომუშავე კადრები და გავაძეოთ იქიდან შეპარული კლასობრივი მტრები. კოლმეურნეებს დღეს აქვთ ყოველგვარი პირობები, რომ უზრუნველყონ კოლმეურნეობის საწარმოო, ორგანიზაციული პოლიტიკური განმტკიცება. მათ აქვთ საუკეთესო მიწები, მათ აქვთ მანქანა-იარაღები სამანქანო-სატრაქტორო სადგურების სახით. მათ ყავთ ისეთი მთაფრობა და პარტია, რომლებიც იცავენ კოლ-

მეურნეების ინტერესებს და ყოველმხრივ ხელს უწყობენ კოლმეურნობათა განმტკიცებას.

კოლმეურნობათა საწარმოო ორგანიზაციული და პოლიტიკური განმტკიცების საქმეში უდიდესი მნიშვნელობა აქვს სამანქანო-სატრაქტორო სადგურების განმტკიცებას, პოლიტგანყოფილების მუშაობის სათანადო სიმძლავრე დაყენებას. პოლიტგანყოფილებებმა, სადაც პარტია გზავნის შემოწმებულ, პარტიულ გამობრძნედილ მუშაკებს, ნამდვილი კონკრეტული ბოლშევიკური ხელმძღვანელობა უნდა გაუწიონ კოლმეურნოებებს.

უმთავრესია ამჟამად აგროდამუშავება, გათოხნის მოსავლის აღების კამპანიის ბოლშევიკურათ ჩატარება ტექნიკური ღონისძიებათა დაცვით, ნათესი ფართობის შემდგომი გადიდება და რაც მთავარია მოსავლიანობის ზრდა. ეს უკანასკნელი კი დამოკიდებულია თესვის, კულტივაციის და მოსავლის აკრეფაზე, კამპანიის წესიერათ მომზადება ჩატარებაზე. ჩვენი მუშაობა, არავითარ შემთხვევაში არ უნდა შემოიფარგლოს მარტო სოფლის მეურნეობის სოციალისტური სექტორით. საჭიროა სერიოზულად იქნეს შეფასებული ერთპიროვნული მეურნეთა როლი, მათ ყოველმხრივ უნდა შეუწყოთ ხელი თესვის კამპანიიდან გამომდინარე საკითხების მოგვარებაში.

კოლმეურნობათა საწარმოო, ორგანიზაციული-პოლიტიკური განმტკიცებისათვის ბრძოლა, კოლმეურნობათა გაუმყენდა უდიდესი ელემენტებისაგან სრულიად არ ნიშნავს ერთპიროვნულ მეურნეთა კოლმეურნობაში მიღების შეჩერებას, პირიქით, ამ უკანასკნელმა უნდა გაზარდოს და. გამოიწვიოს ახალი ტალღები კოლმეურნოებისაკენ.

კოლმეურნობათა ბოლშევიკურ კოლმეურნობათ გადაქცევის საქმეში გადაწყვეტი მნიშვნელობა აქვს კომუნისტების და კომკავშირელების ავანგარდულ როლს მინდვრად მუშაობაში. კომუნისტი და კომკავშირელი, რომელიც შრომადღებების რაოდენობის და გამომუშავების ხარისხით ჩამორჩება და კულში მისჩანჩალებს უპარტიო კოლმეურნეებს, არ არის ღირსი კომუნისტის სახელის. ასეთები სამწუხაროთ ბევრია. ლიხაურის (ოზურგეთის რაიონი). კომუჯრედის წევრებს ერთი თვის განმავლობაში გამომუშავებული ქონდათ: ჭ. გორდელაძეს 14 შრ. დღე, კ. ვასაძეს 8 შრ. დღე, ჭ. გორდელაძეს 4 შრ. დღე. უპარტიოებს კი: ჭ. სადრადეს, და ვ. თოიძეს—20-22 შრ. დღე.

ასეთ უმზავსოებას პარტ. წევრების მხრივ დაუყოვნებლივ უნდა მოედოს ბოლო. აქვე უნდა აღენიშნოთ იმავე რაიონიდან საუკეთესო ნიმუშებიც. მიმდინარე წლის 25 აპრილისათვის ს. ვაკე-ჯვრის კოლმეურნობაში კომუნისტების საშუალო შრომა-ღლის რიცხვი 44,3-ს უდრის, კომკავშირელების—22-ს, უპარტიოების—30. ასეთი შემთხვევები ბევრია. კომუნისტებმა საქმის, შრომადღებების რაოდენობით და მუშაობის უკეთესი ხარისხით უნდა დაამტკიცონ ავანგარდული როლი.

არანაკლებ მნიშვნელოვანია ბოლშევიკური კოლმეურნოებისათვის ბრძოლის ამოცანის გადაჭრასთან დაკავშირებით საკოლმეურნეო აქტივის დარაზმვის და მათთან მუშაობის საკითხის დროულად გადაჭრა.

კოლმეურნეობის შიგნით საჭიროა დასაყრდენის გამონახვა, ასეთი კი არის სინდისიერათ მომუშავე კოლმეურნეები, ნამდვილი კოლმეურნეები. ყოფილი საშუალო და ღარიბი გლეხთა წრიდან აქტივის შერჩევაში ბოლშევიკური სიფხიზლეა საჭირო. აქ არ უნდა გაძვრენ კლასობრივად მიუღებელი ელემენტები. საკოლმეურნეო აქტივის ორგანიზაციის დროს გამოსავალი პრინციპით მიჩნეული უნდა იქნეს კოლმეურნის მუშაობის რაოდენობა და ხარისხი და მისი კლასობრივი სიმტკიცე და თავდადებულობა. ბევრია „სიტყვით“ და „თანამდებობით აქტივისტი“, მაგრამ ისეთები, რომლებიც ბევრს ლაყბობენ და სინამდვილეში ცოტას ან სულ არ მუშაობენ, არამც თუ აქტივისტებია, არამედ არაფერი აქვთ საერთო კოლმეურნეობასთან. კომუნისტებმა და კომკავშირელებმა მასიურად უნდა მოიპოვონ აქტივისტის სახელწოდება. კომუჯრედებმა უნდა გაუწიონ საღი ხელმძღვანელობა საკოლმეურნეო აქტივს. აქტივისტი კოლმეურნეობის ყოველდღიურ საჭირობათა საკითხებს უნდა ეცნობოდეს და ატარებდეს პრაქტიკულ ღონისძიებებს მუშაობის გარდაქმნა-გაუმჯობესების მიზნით. აქტივის სხდომა კომუჯრედის ხელმძღვანელობით სისტემატურად უნდა იმართებოდეს, უნდა ირჩეოდეს პარტიის და ხელისულების დადგენილებანი, მიმდინარე პოლიტიკის საკითხები, რათა ყველა კოლმეურნე ერკვეოდეს საშინაო და საერთაშორისო პოლიტიკის საკითხებში. აქტივის გადაწყვეტილება თავის დროზე უნდა ფორმდებოდეს გამგეობის და საერთო კრების მიერ.

მთელ რიგ რაიონებში საკოლმეურნეო აქტივი უკვე დარაზმულია საკ. პ. ბ. ც. კ. იანვრის პლენუმის მითითებათა საფუძველზე და საქმიანათაც მუშაობს. არის ცალკეული ფაქტები აქტივთან მუშაობის ბიუროკრატიული, კაბინეტური მეთოდის. რასაკვირველია, ასეთ კოლმეურნეობებში აქტივის ჯგუფი მხოლოდ ქალაღლზეა. ამის საუკეთესო ნიმუშია ქანიეთ-ქაქუთის კოლმეურნეობა (ოზურგეთის რაიონი). საკოლმეურნეო უჯრედი სას. საბჭოს ცენტრში არსებობს (ლიხაური). სოფ. საბჭოს ფარგლებში 4 კოლმეურნეობაა სხვადასხვა სოფლებში. აქტივის კრებას იწვევენ სოფ. საბჭოს ცენტრში. აქტივს უხდება 4—5 კილომეტრის მანძილის გავლა. გაერთიანებულ სხდომაზე ყველა კოლმეურნეობათა საკითხი ირჩევა. მეტი დრო იხარჯება, ნაყოფი ნაკლებია, დასწრებაც უმნიშვნელო. ერთი მხრივ ამითაც აიხსნება ის გარემოება, რომ დასახელებულ კოლმეურნეობაში კოლმეურნეობის წმენდის დროს თვით აქტივისტები და მათ შორის კომუნისტები წავიდნენ აქტივის სხდომის დადგენილების წინააღმდეგ საზოგადოებრივი ქონების გამწიფებელ კალანდაძის კოლმეურნეობიდან გარიცხვის შესახებ, უკანასკნელს ბრალი ედებოდა კულტუვატორის განგებ გაფუჭებაში და განსაზოგადოებული ხარების განზრახ დაზოცვაში. აი აქტივის დაურაზმელობის და კლასობრივი სიფხიზლის უქონლობის საუკეთესო ნიმუში. იმავე რაიონში არის საუკეთესო ჩამოყალიბებული აქტივთა ჯგუფები. მაგ. ნაგომრის, გურიანთის, ნატანების და სხვა კოლმეურნეობებში.

თუ გვსურს გადავაქციოთ კოლმეურნეობანი ნამდვილ ბოლშევიკურ კოლმეურნეობათ, მტკიცედ უნდა დავიცვათ საკ. ცაკის დადგენილება ზარმაცებთან და წამგლეჯელებთან ბრძოლის შესახებ. უნდა გადავაქციოთ საკოლმეურნეო საკუთრება ხელუხლებლად. მტაცებლები დაუყოვნებლივ უნდა გავაძეოთ კოლ-

თებერვალ-მარტის რევოლუცია და ქართველი მენშევიკები

თებერვალ-მარტის რევოლუცია ქართველ მენშევიკებისათვის სრულიად მოულოდნელად მოხდა.

შეუმჩნევლად ჩაიარა რევოლუციის ზრდის იმ საერთო პროტესტმა, რომელიც 1917 წლის წინ ამიერ-კავკასიაში აშკარა იყო. ამიტომ გასაგებია ის დაბნეულობა, რომელიც მენშევიკების ლიდერებს დაეტყუოთ პირველ ხანებში, როცა მისი სახელმწიფო სათათბიროს მენშევიკურ ფრაქციის თავმჯდომარე კ. ჩხეიძისაგან მიიღეს კონსპირატული დებეშა: „მთავრობაზე გარდაიცვალა, შეატყობინეთ ნათესავებს და ნაცნობებს“.

მენშევიკები ჯერ კიდევ არ იყვნენ დარწმუნებული, რომ თვითმპყრობელობა საბოლოოდ დაემხო, მათ ეშინოდათ, რომ რაიმე მოულოდნელი არ მოხდეს და ძველი მთავრობა დროებითი დამარცხებიდან ხელახალ შეტევაზე არ გადასულიყო. ამიტომ მენშევიკების ლიდერებმა ამჯობინეს ჩხეიძისაგან მიღებული ცნობა რევოლუციის შესახებ საიდუმლოდ შეენახათ და მშინაა და მოლოდინის პოზიციას დაადგენენ. ამიტომ, მოხდა, რომ ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძე რომანოვმა, რომელიც 1915 წლის ბოლოს ვარანცოვ-დაშკოვის მაგიერ დაინიშნა კავკასიის ნამესტნიკად და კავკასიის ფრონტის მთავარსარდლად, თებერვლის რევოლუციის შემდეგ პირველ ხანებში მთლიანად შეინარჩუნა ამით კავკასიის ნაციონალურ-კოლონიალურ ჩაგვრის ძველი აპარატი და არავის მხრივ მას ამ საქმეში რაიმე წინააღმდეგობა ან შებრძოლება არ უგრძნია.

ქართველ მენშევიკების ბელადებმა ნოე ჟორდანიამ და რამიშვილმა მეფის მთავრობის დამხობის შესახებ ცნობის მიღების შემდეგ, სხვა უკეთესი ვერა მოიფიქრეს-რა გარდა იმისა, რომ მოახერხეს მიეღოთ მეფის სატრაპისაგან რიგს გარეშე აუდიენცია, რომ გამოეცხადებიათ მისთვის თავისი უქვეშევრდომილესი გრძნობები. ამ დროს პეტროგრადში ჯერ კიდევ სწარმოებდა მუშებისა და ჯარისკაცების ბარიკადული გმირული ბრძოლა მეფის მთავრობის წინააღმდეგ, იღვრებოდა სისხლი, მრავლდებოდა რევოლუციონური ბრძოლის მსხვერპლი, ხოლო ქართველი მენშევიკები კი მეტიჩარა „მამლაყინ-წებსავით“ უსინდისოთ ჩობავდნენ ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძე რომანოვის წინაშე, ჩურჩულობდნენ მასთან და თათბირობდნენ ამ სატრაპთან და რომანოვების დინასტიის ინტერესების ერთგულ დამცველთან თავის მოქმედების შესახებ მომავალში.

„ . . . მე დროებით მთავრობის მიერ ვარ დანიშნული მთავარ-სარდლად,—ეუბნებოდა მოდარბაზე მენშევიკებს ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძე,—მაგრამ ამ ორ-სამ დღეში ვერ შევიძლებ ტფილისიდან წასვლას, რადგან საჭიროა მოვავარო აქ ხელისუფლების საკითხები. მე ძალიან დაინტერესებული ვარ ომის საქმით, ჩვენ უნდა დავამარცხოთ მტრები; მე ვფიქრობ, რომ თქვენც გინდათ ეს.

რაც შეეხება მომავალ სახელმწიფო წესწყობილებას, ამას გადასწყვეტს დამფუძნებელი კრება, სადაც მეც, როგორც ერთ-ერთ მოქალაქეს, მექნება ადგილი. საერთოდ უნდა ვთქვა, რომ მე ძალიან კმაყოფილი ვარ კავკასიით, რადგან აქ უწყისობას არ ჰქონია არსად ადგილი. ჩემის აზრით ეს გარემოება იმით აიხსნება, რომ სოციალ-დემოკრატია, რომელსაც დიდი გავლენა აქვს კავკასიაში, წესრიგის მომხრეა. მე ვიმედოვნებ, რომ ეს შემდეგშიაც ასე გაგრძელდება“ (ხაზი ჩემია გ. ხ.). ნოე ჟორდანია და ნოე რამიშვილის ნამესტნიკთან დარბაზობის ამბავი შემთხვევით კი არ გავვიგია ჩვენ არქივში აღმოჩენილ დოკუმენტებიდან. ეს ფაქტი აუწყა თავის მკითხველებს მენშევიკურმა გაზეთმა „თანამედროვე აზრმა“ (1917 წ. № 52). მენშევიკებს იმედიადად არ სჯეროდათ რუსეთის პროლეტარიატის გამარჯვებისა, რომ აშკარად ლაპარაკობდნენ თავიანთ ერთობაზე ძველ მთავრობასთან და იღებდნენ ამ უკანასკნელისაგან კეთილსაიმედოების ატესტაციას.

ამგვარად, იმ დროს, როცა რუსეთის სატახტო ქალაქში რევოლუციონურ მასების მიერ რომანოვების მონარქია დამხობილ იქნა, ა/კავკასიაში, სხვა კი არავე, თვით ნამესტნიკი სთვლიდა თავის მოვალეობად „მოეგვარებინა საკითხი ხელისუფლების შესახებ“. „გავლენიანი სოციალისტური“ პარტიის ბელადები—ნოე ჟორდანია და რამიშვილი არამც თუ ეწინააღმდეგებიან ამას, არამედ ნამესტნიკის მიერ მიღებული ასეთი ღონისძიება არის, მათი აზრით, უფრო ნორმალური გამოსავალი შექმნილ მდგომარეობიდან. ალბად, საკმაოდ კანკალებდა სიხარულისაგან ამ ორ ოპორტუნიზმში და მუშათა კლასის საქმის გამცემლობაში გამობრძმედილი „ბელადის“ გული, როდესაც ნ. ნ. რომანოვის ბაგეთაგან მათ ისმინეს ცბიერი ქება: „მე ძლიერ კმაყოფილი ვარ კავკასიით, რადგან აქ უწყისობას (იგულისხმება მასების რევოლუციონური გამოსვლები გ. ხ.) არსად არა ჰქონია ადგილი.“ თვით ქართველ მენშევიკების ბელადებიც ხომ კარგად გრძნობდნენ, რომ შექმნილი მდგომარეობა, ნამესტნიკის და მთლიანად ძველი ხელისუფლების აზრით სოციალ-დემოკრატთა მიეწერებოდა და არა სხვას ვისმე, ვინაიდან ის „წესიერების მომხრეა“, „მე ვიმედოვნებ, რომ შემდეგშიაც ასე გაგრძელდება“—დაამთავრა თავისი სიტყვა ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძემ.

როგორც ცნობილია, მეფის ბიძია დიდი ჭკუის პატრონი არ იყო, მაგრამ სიმართლე უნდა აღვიაროთ, რომ მან სწორად შეაფასა აქ მენშევიკების როლი. ქართველმა მენშევიკებმა თავისი კონტრრევოლუციონური მოქმედებით თებერვლის რევოლუციის შემდეგ და განსაკუთრებით რუსეთში სამოქალაქო ომის

მიმდინარეობის დროს დამტკიცეს მეფის სატრაპის მიერ ზემოდტყმული სიტყვები.

მენშევიკების ბელადებმა იმდენად დაარწმუნეს ხელისუფლება თავის ერთგულებაში და თავდადებაში, რომ 5 მარტს ნამესტნიკის თანაშემწეს გენერალ-ლეიტანტ ორლოვს, სრული საფუძველი ჰქონდა დაეზავნა გენერალ-გუბერნატორებისათვის, გუბერნატორებისათვის, გრაფონაჩალიკებისათვის, უნდარ-მთა პოლკოვნიკებისათვის ცირკულიარული დეპეშა, რომელშიაც, სხვათა შორის, სწერდა:

„კავკასიის მოსახლეობა სრულ სიწყნარეს იცავს და საზოგადოებრივ ორგანიზაციების ხელმძღვანელნი, თვით სოციალ-დემოკრატებიც კი, იმედს იძლევიან, რომ შემდეგშიაც დაიცავენ მოსახლეობაში ასეთ წესიერებას“¹⁾.

საინტერესოა, რომ ტფილისის ქალაქის საბჭოს საგანგებო სხდომაზე ქალაქის თავმა ა. ხატისოვმა რიხიანად განაცხადა: „რადგანაც სამხარეო ხელისუფლება კომიტეტს (სახელმწიფო სათათბიროსი) კანონიერ მთავრობად სთვლის, მას და საზოგადოებას შორის კოლოზია არც არის და არც შეიძლება იყოს და ამიტომ რაიმე გამოსვლების ან მანიფესტაციების საჭიროება უარყოფილ უნდა იქნას“²⁾.

ქალაქის საბჭოს ხმოსანმა, ზემოხსენებულმა მენშევიკმა ნოე რამიშვილმა იმავე სხდომაზე წარმოთქმულ სიტყვაში, ხატისოვის ფორმულირებაში შეიტანა მენშევიკური ტაქტიკისათვის დამახასიათებელი ოპორტუნიტული ტიპური შესწორება: „მხოლოდ მაშინ, როდესაც სამხარეო ხელისუფლება მოგვეცემს თავისი გულწრფელობის სრულ გარანტიას,—ჩვენ შეგვეძლება ამ ხელისუფლებას ნდობით მოვეპყრათ“³⁾.

ქართველმა მენშევიკებმა 1905 წლის რევოლუციის გამოცდილებით თითქოს არ იცოდნენ, თუ რა ფასი ჰქონდა ძველი ხელისუფლების გარანტიებს, როდესაც ეს ხელისუფლება „შიშის მომენტებში“ და რევოლუციონურ აზვირთების დროს იძულებული გახდა დათმობაზე წასულიყო, მაგრამ ამ თვითმპყრობელობამ 1905 წლის რევოლუციის დამარცხების შემდეგ, იგრძნო რა თავისი განმტკიცება, იმ წამსვე შეუდგა თავის გამოცემულ საბრალო შეკვეცილ—„17 ოქტომბრის მანიფესტის“ და 1905 წლის 11 დეკემბრის სახელმწიფო სათათბიროს საარჩევნო კანონის ლიკვიდაციას.

მიმდინარე მომენტის შესახებ ტფილისის ქალაქის საბჭომ, სადაც მენშევიკებიც მონაწილეობდნენ, ერთხმად გამოიტანა რეზოლიუცია, რომელშიაც, სხვათა შორის, ანდობდა ხატისოვს „მოეხსენებინა კავკასიის არმიის უაგვუსტოესი მთავარ სარდლისათვის, რომ ქალაქის საზოგადოებრივი სამმართველო, მთელი მოსახლეობის აზრების და გრძნობების გამომხატველი, რომელსაც მტკიცედ სწამს, რომ მისი იმპერატორობითი უდიდესობა თავის მძლავრ დახმარებას არ მოაკლებს რუსეთში ახალი წესწყობილების შექმნას, მოუწოდებს მოსახლეობას დაიცვას წესიერება და სიწყნარე და თავის საღვთო მოვალეობად სთვლის გა-

¹⁾ საარქივო ფონდი № 155, საქმე № 1789.

²⁾ გაზ. „კავკასკსეთ სლოვო“, 4 მარტი 1917 წ. ქალაქის თავის ა. ხატისოვის გამოსვლა.

³⁾ იქვე, სოც. დემ: წარმოშადგენ. ნ. რამიშვილის გამოსვლა.

ნაცხადოს, რომ წესიერების და სიწყნარის დაცვისათვის საუკეთესო გარანტია იქნება მანიფესტაციებისა და ქუჩებში დემონსტრაციების აკრძალვა. ვის მხრივაც არ უნდა ყოფილიყო ესენი მოწყობილი¹⁾.

ამგვარად, ამიერ კავკასიაში პირველ ხანებში მეფის მთავრობის ძველი აპარატი მთლად ხელუხლებელი დარჩა. ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძემ უარი განაცხადა ყოფილი მეფის ნიკოლოზ მე-2 გადადგომის შესახებ მანიფესტის საჯარო გამოქვეყნებაზე იმ მოსაზრებით, რომ ეს მანიფესტი ჯერ არ ყოფილა კანონით გათვალისწინებული წესით გამოქვეყნებული²⁾.

მან უარი სთქვა განკარგულების გაცემაზე რკინის გზის ხაზებზე ჟანდარმების მოხსნის შესახებ, რადგან „შეუძლებელი გახდება ჯაშუშობასთან ბრძოლა... რადგან ჯაშუშობასთან ბრძოლა უწყვეტლივ უნდა სწარმოებდესა“³⁾. ნამესტნიკის თანაშემწე გენ. ორლოვი ხელისუფლების წარმომადგენელს უგზავნის საიდუმლო ცირკულიარს, რითაც—წინადადებას აძლევს მიიღონ ყოველგვარი ზომა სიწყნარისა და გარეგნულ წესიერების დასაცავად, საჭირო შემთხვევაში კი იარაღსაც მიმართონ. ამ ცირკულიარში სხვათა შორის, ნათქვამია:

„პეტერბურგში რომიანკოს თავმჯდომარეობით შეიქმნა დროებითი მთავრობა, სახელმწიფო სათათბიროს აღმასრულებელი კომიტეტის სახით, რომელმაც დაინახა პატრიოტულ-სახელმწიფოებრივი მომენტამდე ჩააქროს რევოლუციონური მოძრაობა, აიღოს ხელისუფლება, ვიდრე არ იქნება აღდგენილი მთავრობა“⁴⁾.

როგორც ვხედავთ, სამხარეო ხელისუფლებამ მშვენივრად გაიგო დროებითი მთავრობის კონტრევოლუციონური ხასიათი (გ. ხ.)

ტფილისის ქალაქის საბჭოც ასეთივე მოლოდინის პოლიტიკას აწარმოებს, რომ პირველ შემთხვევისთნავე შეტევაზე გადავიდეს რევოლუციის წინააღმდეგ. იგი მხოლოდ დროებით იცვლის გარეგნულ სახეს, არსებითად კი ყველაფერს ძველებურად სტოვებს, მაგ., 6 მარტს ქალაქის საბჭოში დაისვა საკითხი პოლიციის მილიციად გარდაქმნის შესახებ, მაგრამ მთელი გარდაქმნა მხოლოდ სახელების შეცვლაში გამოიხატა.

„ჩვენ გამოვიყენებთ ძველ შტატებს,—გულახდილად განაცხადა ამის შესახებ ა. ხატისოვმა,—ამასთან გოროდოვები, რომლებიც სამსახურში ითვლებიან, ზვალდანვე გაიკეთებენ მკლავზე წითელ ლენტებს ზედწარწერით: „ქალაქის ახალი მილიცია“⁵⁾.

მაგრამ ასეთი მდგომარეობა, რასაკვირველია, დიდხანს ვერ გასტანდა. რევოლუციის შეჩერება, ა/კ. ძველი წესწყობილების დაცვა, როდესაც ხელისუფლების პრობლემა უკვე გადაწყვეტილი იყო ცენტრში, ამ-კავკასიის ძველი ადმინისტრაციის ძალასაც აღემატებოდა და მის მომხრე ბურჟუაზიულ-ნაციონალისტურ პარტიების ძალასაც.

1) ტფ. ქალაქის სამმართველოს ოქმები.

2) ცენტრალური არქივი 1917 წელი გვ. 81.

3) იგივე " " " " " 31.

4) ცენტრ: არქ. 1917 წ. გვ. 25.

5) ქალაქის საბჭოს ოქმები 6 მარტის.

ხელოვნური ჯგებირი, რომლითაც ა.-კავკასია დაშორებული იყო დანარჩენ რუსეთს, მალე გარღვეულ იქნა, რუსეთში მომხდარ რევოლუციის დაწვრილებითი ცნობები მალე გავრცელდა ა.-კ. მიყრუებულ კუთხეებშიაც კი და რადიო ტელეგრაფის, სატახტო გაზეთების, სპეციალურ რევოლუციონურ ლიტერატურის საშუალებით ოსმალეთის ფრონტის მოწინავე საომარ პოზიციებამდე მიიღწია.

დაიწყო მოძრაობა არმიაში. შეუძლებელი შეიქნა ხელისუფლების სურვილის შესრულება, რომ ჯარში არ გავრცელებულიყო რევოლუციონური პროპაგანდა და ფრონტზე არ ყოფილიყო გაგზავნილი რევოლუციონური ლიტერატურა. ამასობაში სამხედრო ხელისუფლება შეაშფოთა იმ გარემოებამ, რომ 8 მარტს ერევნის გუბერნიაში აჯანყდა 25-ე მსროლელთა პოლკი, ხოლო 7 მარტს ყარსის ციხის გარნიზონმა, რომელმაც აღიარა აღმასრულებელი კომიტეტის ხელისუფლება, დააპატიმრა ციხის კომენდანტი გენ. ლინდენბაუმი, შტაბის უფროსი პოლკოვნიკი სალამანოვი, ქალაქის კომენდანი რიუკოვეცკი, ბრიგადის კომანდირი შუხოვი, გუბერნატორი სუშინსკი, ვიცე-გუბერნატორი შმერლინგი და სხვა ოფიცრები.

„ჩვენი რევოლუციის ერთ-ერთი თანვისებურება,—სწერდა სტალინი 1917 წლის მარტში,—იმაში მდგომარეობს, რომ მისი ბაზა ჯერ კიდევ პეტროგრადია, შეტაკება და სროლა, ბარიკადები, მსხვერპლი, ბრძოლა და გამარჯვება უმთავრესად პეტროგრადში და მის მიდამოებში (კრონშტადში და სხვა) ხდებოდა“.

პეტროგრადში რევოლუციის გამარჯვებამ უკვე გადასწვითა რევოლუციის ბედი, როგორც რუსეთის დანარჩენ ნაწილებში, ისე ა/კ.. მართალია აქ 1917 წელში რევოლუციონურ მოძრაობისათვის წინასწარი პირობები უკვე არსებობდა, მაგრამ მეფის მთავრობის წინააღმდეგ რევოლუციონურ მასების აშკარა ბრძოლამდე საქმე არ მისულა. ამიტომ ამ. კავკასია თვით მოვლენათა მსვლელობის გამო დაკმაყოფილდა მეტროპოლიაში მომხდარ რევოლუციის გამარჯვების ნაყოფით.

დანარჩენ რაიონებთან შედარებით რევოლუციონურ მოძრაობის დაწყებაში და გაძლიერებაში თავი იჩინა მხოლოდ ა/კ.-სიის პროლეტარულმა ცენტრმა—ბაქომ.

იმ დროს, როდესაც ბაქოს ქალაქის საბჭოში, დროებით აღმსრულებელმა საბჭომ, ჯარისკაცთა დეპუტატების საბჭომ, ნდობა გამოუცხადა და მხარის დაქვრავ ალუთქვა ბურჟუაზიულ-მემამულეთა დროებითი მთავრობას, ბაქოს პროლეტარიატი თვითმპყრობელობის დამხობის და დროებით მთავრობის შექმნის ცნობას საერთო გაფიცვით შეხვდა. ბაქოს მუშათა კლასი ამით არ დაკმაყოფილდა. მუშებმა ნავთის სარეწაოების პატრონებს წარუდგინეს მოთხოვნები ეკონომიურ მდგომარეობის გაუმჯობესების შესახებ და სარეწაოებიდან არა სასურველი ადმინისტრატორების დაუყოვნებლივ განდევნის შესახებ.

თუმცა ძველი მთავრობის და ნაციონალურ ბურჟუაზიის შორის შეთანხმება მოხდა, რომ თავიდან აცილებული ყოფილიყო ყოველგვარი გამოსვლები, მაინც მთლიანად ა/კავკასიაში ყველგან გაიშალა მასიური მანიფესტაციების

ფართო ტალღა. ყველგან გააუქმეს ძველი ადმინისტრაცია, შეიქმნა მუშათა და ჯარისკაცთა დეპუტატების საბჭო, აღმასრულებელი კომიტეტები და სხვა.

ნიკოლოზ ნიკოლოზის-ძე რომანოვი წავიდა ა/კ.-იდან დროებითი მთავრობის დადგენილებით, ნამესტნიკის მაგიერ „ა/კ.-სიაში წესიერების დაუყოვნებლივ დამყარების და საქმეთა მოწყობის მიზნით“. დარჩა ა/კ.-სიის საგანგებო კომიტეტი. ამ სამხარეო ორგანოს შემადგენლობაში შედიოდა სახელმწიფო სათათბიროს 5 წევრი. საგანგებო კომიტეტი უნდა ყოფილიყო ა/კ.-სიაში დროებითი მთავრობის პოლიტიკის განმახორციელებელი. თავისი რწმენით და პოლიტიკური ფიზიონომიით ამ ორგანოს წევრები იმდენად კონტრევოლუციონერები იყვნენ, რომ ტფილისის მუშათა დეპუტატების საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტში მენშევიკებმაც კი პროტესტი განაცხადეს საგანგებო კომიტეტის ასეთი შემადგენლობის წინააღმდეგ. მაგრამ მენშევიკები მალე დაწყნარდნენ, რადგან ა/კ.-სიის საგანგებო კომიტეტის შემადგენლობაში შეყვანილი იქნა სახელმწიფო სათათბიროს წევრი მენშევიკი აკ. ჩხენკელი, რომელიც ჩამოსვლისთანავე აქ უფრო აქტიურ როლს ასრულებდა და ხელში ჩაიგდო ქვეყნის შინაგან მმართველობის ყველა საქმეები.

ა/კ.-სიის სამხარეო ხელისუფლების ყველა ახალ ორგანოში მუშათა და ჯარისკაცთა დეპუტატების საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტში ხელმძღვანელ თანამდებობებზე თავიდანვე ქართველი მენშევიკები დაწინაურდნენ. ამ თანამდებობებს ნაწილობრივ ეცილებოდნენ ესერები, რომელთაც დიდი გავლენა ჰქონდათ კავკასიის ფრონტის არმიაში.

ესერებთან ბლოკის შეკვრის შემდეგ ქართველი მენშევიკები გაბატონებულ პარტიად გადაიქცენ, ხელთა ჰქონდათ რეალური ძალაც და ამიტომ ხელში ჩაიგდეს მათ ა/კ.-სიის მთელი პოლიტიკის ხელმძღვანელობა.

ა/კ.-სიაში თებერვლის რევოლუციის შემდეგ, პროპაგანდის გავლენით ერთობ გაიზარდა პოლიტიკური აქტივობა სოფლისა, მუშებისა და ჯარისკაცების მასებისა, რომელთა უმრავლესობა დროებით გაიტაცა წვრილი ბურჟუაზიული პარტიების და ლიბერალური ბურჟუაზიის ერთი ნაწილის რევოლუციონურმა ფრაზებმა.

ამას საკმაოდ ხელს უწყობდა ის გარემოება, რომ ჯერ კიდევ 1916 წლის შემოდგომისათვის ბოლშევიკური ორგანიზაციები დანგრეულ იქნა ფეოდალურ-პოლიციური რეჟიმის მიერ, რომელიც თავგამოდებული იცავდა თავის პოზიციებს. პარტიის საუკეთესო ხელმძღვანელები ციხეებში ისხდნენ, ანდა გადასახლებულნი იყვნენ ა/კ.-სიის ფარგლებიდან. პარტიას მხოლოდ თებერვალ-მარტის რევოლუციის შემდეგ შეეძლო ამოსულიყო იატაკ ქვეშიდან პოლიტიკური ბრძოლის ფართო ასპარეზზე. თებერვალ-მარტის რევოლუციის ხანაში მენშევიკებს ჰქონდათ ფართო ორგანიზაციები და თავისი ლეგალური პრესა. მათი ლიდერები და პარტიული აქტივის უმრავლესობა ხელუხლებელი იყო მეფის ოზრანკის მხრით. ცხოვრობდნენ თავისუფლად და მუშაობდნენ ყოველგვარ დაწესებულებებში და ორგანიზაციებში. ამიტომ მათ ადვილად შეეძლოთ რევოლუციის დაწყებისთანავე ხელთ ეგდოთ ინიციატივა, სათავეში მოქცეოდნენ მასიურ მოძრაობას და გავლენა და უპირატესობა მოეპოვებიათ ახლად შექმნილ ხელისუფლების საბჭოებსა და ორგანიზაციებში.

თებერვალ-მარტის რევოლუციის შემდეგ ქართველი მენშევიკები ყოველ ღონეს ხმარობდნენ, რაც კი მათგან იყო დამოკიდებული, რომ შეეფერხებინათ რევოლუციის წინმსვლელობა და გაფართოება და დაეცვათ ხელუხლებლად მემამულეთა და ბურჟუაზიის საკუთრება. მენშევიკები დაუძინებელი მტრები იყვნენ მარქსისტულ-ლენინურ მოძღვრებისა პროლეტარიატის დიქტატურის შესახებ, სოციალისტური რევოლუციის შესახებ და დარჩენ „მშინშარა რეფორმისტებათ, რომელთაც ეშინოდათ ბურჟუაზიას დაშორებოდენ, მით უმეტეს კავშირი გაეწყვიტათ მასთან“ (ლენინი).

მენშევიკები ძველებურადვე ემყარებოდნენ შიშველ სქემებზე და ისტორიულ შედარებებზე მე-19 საუკუნის ბურჟუაზიულ-დემოკრატიულ რევოლუციებთან.

ნ. რამიშვილის აზრით, მეფის ერთგული მემამულურ-ბურჟუაზიული მეოთხე სახელმწიფო სათათბიროც კი „გადაიქცა მეფის მთავრობის დამხობის და რევოლუციის მოახლოების ორგანოდ“.

„თებერვლის რევოლუცია,—სწერს ნ. ჟორდანია, გაჩნდა არა კლასობრივი წინააღმდეგობათა შედეგათ ბურჟუაზიასა და პროლეტარიატს შორის, არა ბრძოლის შედეგად ორგანიზებულ შრომასა და სახელმწიფოებრივ შრომასა და გაბატონებულ კაპიტალს შორის, პირიქით, ის წარმოიშვა, როგორც არსებულ წინააღმდეგობათა შედეგი მმართველობის პოლიტიური ფორმისა და—სამრეწველო განვითარების მოთხოვნილებათა შორის, ახალ ეკონომიურ და საზოგადოებრივ მოძრაობისა და მმართველობის თვითმპყრობელურ მეთოდებს შორის. ძველი წყობილება დამხობილ იქნა ქვეყნის მთელი ცოცხალი ძალების მიერ. რევოლუციას ჰქონდა ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული ხასიათი და არ შეეძლო სასაქონლო მეურნეობის ფარგლებიდან გამოსვლა“.

რუსეთის მენშევიზმის დანარჩენ პედანტებთან ერთად ქართველი მენშევიკებიც ამტკიცებდნენ, რომ რევოლუციამ უნდა გაიაროს ყველა „კანონიერი“ ფაზა, რომ მას არ შეუძლია გვერდი აუქციოს ბურჟუაზიულ განვითარების ხანგრძლივ პროცესს, რომ ხელისუფლების საკითხი უნდა გადაწყდეს ბურჟუაზიულ რევოლუციის ჩარჩოებში.

იმის მაგივრად, რომ განემტკიცებინათ საბჭოები, როგორც პარიზის კომუნის ხელისუფლების ორგანოების ტიპი, ქართველმა მენშევიკებმა აღიარეს ბურჟუაზიული დროებითი მთავრობის ყოველმხრივი მხარის დაჭერის საჭიროება. როგორც ქვეით დავინახავთ, ისინი დაუკავშირდნენ ა/კ.-სიის კონტრრევოლუციონურ ელემენტებს, შეუთანხმდნენ რეაქციას მასების რევოლუციონურ გამოსვლების წინააღმდეგ საბრძოლველად და ამით ჯერ კიდევ 1917 წლამდე მოამზადეს ნიადაგი საქართველოს ბურჟუაზიულ-ნაციონალისტური „დემოკრატიული რესპუბლიკის“ შესაქმნელად.

1917 წლის მაისში ნ. ჟორდანია მუშათა და გლეხთა დეპუტატების საბჭოების ა/კ.—სიის საოლქო ყრილობაზე თავის მოხსენებაში კოალიციონურ სამინისტროს შესახებ, როდესაც ლაპარაკობდა პროლეტარიატის მიერ ხელისუფლების აღებაზე როგორც მეტად შორეულ პრობლემაზე, განაცხადა:

„რევოლუციას აქვს თავისი განვითარების ეტაპები, რომლებიც მან რევოლუციონური გზით უნდა გაიაროს. თავად-აზნაურობის შემდეგ ხელისუფლებას მსხვილი ბურჟუაზია იღებს, შემდეგ ხელისუფლებას მსხვილი ბურჟუაზია იღებს, შემდეგ საშუალო და წვრილი ბურჟუაზია და შემდეგ უკვე პროლეტარიატი. თუ უკანასკნელი გადახტება წინამორბედ საფეხურებს და ხელისუფლებას ჩაიგდებს ხელში, რევოლუცია დამარცხდება. საჭიროა ჯერ დემოკრატიის ორგანიზებულად მოწყობა და არა სამინისტრო პორტფელზე ფიქრი“.

და ბოლოს, შეუძლებელია არ მოვიყვანოთ ციტატა მენშევიკურ გაზეთ „მუშათა და ჯარისკაცთა დებუტატების საბჭოების უწყებიდან“, სადაც მოწინავე წერილში სრულიად რუსეთის მუშათა და ჯარისკაცთა დებუტატების საბჭოების ყრილობის გამო მოყვანილია მენშევიკური სიბრძნე რევოლუციის ძირითად საკითხების შესახებ.

„ყრილობამ სავსებით სწორედ გაიგო მიმდინარე რევოლუციის ბუნება: ეს რევოლუცია არ არის სოციალისტური, მისი ამოცანაა არა კერძო საკუთრების მოსპობა. იგი ვერ გასცილდება ბურჟუაზიულ-წყობილების ჩარჩოებს, რევოლუციით დაინტერესებულია არა მარტო უქონელი და ნაკლებ მქონე კლასები, არამედ დაინტერესებულია შეძლებული კლასებიც, განსაკუთრებით კი სავაჭრო სამრეწველო წრეები. მაშასადამე, შეუძლებელია მიმდინარე რევოლუცია მოხდეს ბურჟუაზიულ კლასების მონაწილეობის გარეშე. პროლეტარიატი მარტო თავისი ძალებით ვერ შესძლებს რევოლუციის მოხდენას და მან ბურჟუაზიულ კლასებთან ერთად უნდა იაროს, ვიდრე ეს უკანასკნელები რევოლუციონურად განწყობილნი არიან.“

ერთმა ორატორთაგანმა მე-II სახელმწიფო სათათბიროს ყოფილმა დებუტატმა ი. წერეთელმა, რომელიც ეს არის კატორღიდან ჩამოვიდა ყრილობაზე, ზემოთმოყვანილი აზრი შემდეგი სიტყვებით გამოთქვა: „ხალხის გონება მიხვდა, რომ დემოკრატიული რესპუბლიკის საერთო პლატფორმა, რომელსაც შეუძლია გააერთიანოს პროლეტარიატი და ბურჟუაზიული კლასები“¹⁾.

ამგვარად, საკითხებში: თებერვალ-მარტის რევოლუციის ხასიათი, რევოლუციის მომადრავებელი ძალები, რევოლუციის განვითარების პერსპექტივები, ისე როგორც სხვა საკითხებში ქართველმა მენშევიკებმა თავი გამოიჩინეს, როგორც უფრო თანამიმდევარმა რევოლუციის მტრებმა და მთლიანად კონტრევოლუციონურ ბურჟუაზიის სამსახურს მიეცნენ.

„მე-2 ინტერნაციონალის გმირები (ამ კრებულს ვაკუთვნებთ ჩვენ ქართველ მენშევიკებსაც გ. ხ.). ამტკიცებდნენ (და განაგრძობენ მტკიცებას), რომ, ერთი მხრით, ბურჟუაზიულ-დემოკრატიულ რევოლუციას შორის და, მეორე მხრით, პროლეტარულ რევოლუციას შორის არსებობს უფსკრული ანდა, ყოველ შემთხვევაში, ჩინური კედელი, რომელიც ერთს მეორისაგან ჰყოფს დიდი თუ პატარა ინტერვალით, რომლის დროსაც ხელისუფლების სათავეში მოქცეული ბურჟუაზია ანვითარებს კაპიტალიზმს, ხოლო პროლეტარიატი აგროვებს ძალებს და კაპიტალიზმის წინააღმდეგ „გადამწყვეტი ბრძოლისთვის“ ემზადება,

¹⁾ „ტფ. მუშათა და ჯარისკაცთა დებ. საბჭ. უწყებანი“, № 3 1917 წ. აპრ. 7.

ეს ინტერვალი ჩვეულებრივ რამოდენიმე ათეულს, თუ უფრო მეტს არა, წელს შეიცავს; მგონი არც კი იქნება საჭირო იმის მტკიცება, რომ ეს „ჩინური კედლის“ „თეორია“ იმპერიალიზმის პირობებში ყოველგვარ მეცნიერულ აზრს მოკლებულია, რომ იგი მხოლოდ საფარია, და არ შეიძლება ასეთი არ იყოს, და შელამაზება ბურჟუაზიის კონტრრევოლუციონური სურვილებისა. მაგრამ არც არის საჭირო იმის მტკიცება, სოციალისტურ რევოლუციის წინაღუდების „პირობებში“ „აყვავებული კაპიტალი“ „მომაკვდავ“ კაპიტალიზმად იქცევა. ხოლო რევოლუციონური მოძრაობა იზრდება ყველა ქვეყანაში, როდესაც იმპერიალიზმი უერთდება განურჩევლად ყველა რეაქციონურ ძალას, თვით ცარიზმსა და ბატონყმობისაც—კი, რითაც აუცილებელს ხდის ყველა რევოლუციონურ ძალებს, დაწყებული პროლეტარულ მოძრაობიდან დასავლეთში და ნაციონალურ-განმათავისუფლებელ მოძრაობამდე აღმოსავლეთში, გაერთიანებას; როდესაც ფეოდალურ-ბატონყმურ ნაშთების დამხობა. შეუძლებელი ხდება იმპერიალიზმთან რევოლუციონური ბრძოლის გარეშე, მგონი არ უნდა იყოს საჭირო იმის მტკიცება, რომ ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული რევოლუცია ცოტად თუ ბევრად განვითარებულ ქვეყანაში ასეთ პირობებში უნდა დაუახლოვდეს პროლეტარულ რევოლუციას, რომ პირველი უნდა გადიხარდოს მეორეში, რუსეთის რევოლუციის ისტორიამ მეტის-მეტე სიციხადით დაამტკიცა ამ დებულების სისწორე და აუცილებლობა“¹).

ქართველ მენშევიკებს ცხოვრებამ ვერაფერი ვერ ასწავლა, რევოლუციის მომადრავებელი ძალების შესახებ ისინი 1917 წელს იმავე კონტრრევოლუციონურ პოზიციაზე იდგნენ, რომელსაც ისინი 1905 წელს იცავდნენ.

თავის პრაქტიკულ საქმიანობაში ისინი იმ დებულებიდან გამოდიოდნენ, რომ რუსეთში მოხდა ბურჟუაზიული რევოლუცია; რომ ხელმძღვანელობა და ჰეგემონია—ბურჟუაზიის ხელში უნდა დარჩეს; ამისთვის საჭიროა მხარის დაჭერა ბურჟუაზიისა და მის წიაღიდან გამოსული დროებითი მთავრობისათვის.

მენშევიკების იდეოლოგიების აზრით თებერვალ-მარტის რევოლუციის შემდეგ უნდა დამყარებულიყო თავისებური კლასობრივი ჰარმონია. ექსპლოატატორების და ექსპლოატაციამნილ კლასებ შორის ყველა სადაო საკითხები შეიძლება მშვიდობიანი გზით გადაწყდეს. შემრიგებელ კამერების საშუალებით შეთანხმების მიღწევით, რომ „ორგანიზებულად, სამოქალაქო ომის და ეკონომიურ ნგრევის თავიდან აცილებით მოხდეს მათრახის და დესპოტიზმის სამეფოდან თავისუფლების და დემოკრატიის სამეფოში გადასვლა“. მენშევიკების აზრით კლასთა ბრძოლა დღის წესრიგიდან იხსნება, იგი უკვე საჭირო აღარ არის.

1917 წლის 18 მარტს ა/კ. აღმასრულებელ კომიტეტების ყრილობაზე გაკეთებულ მოხსენებაში „მიმდინარე მომენტის და ტაქტიკის შესახებ“ ნ. ჟორდანია ასაბუთებს მენშევიკურ პოზიციას ყველა კლასის ერთად მუშაობის საჭიროების შესახებ და ურჩევს მუშებს და გლეხებს თავი შეიკავონ თავის კლასობრივი მოთხოვნილებიდან.

¹. სტალინი „ლენინიზმის საკითხი“ რუს. გამოც. 32 წ. გვ. 82.

„რომ შევინარჩუნოთ მოძრაობაში კლასების და სოციალისტური ფენების მთლიანობა, — ამბობდა ნ. ჟორდანია, საჭიროა, რომ ეკონომიურ-კლასობრივ ნაციონალური ხასიათის ყველა გადაუდებელი საკითხები როგორც: სამუშაო დღის შემოკლება, ხელფასის გადიდება, ტყეებით, საძოვრებით სარგებლობა და სხვა. აგრეთვე ნაციონალური სკოლების და ეკლესიების შექმნა, კომისრების დანიშვნა ეროვნულ პრინციპის მიხედვით და სხვ. გადაწყვეტილ იქნას დაინტერესებულ მხარეთა შეთანხმებით, მომრიგებელ კომერების საშუალებით, მუშათა, გლეხთა, ნაციონალურ და საეკლესიო საკითხების რადიკალური გადაწყვეტა კი საჭიროა მიენდოს დამფუძნებელ კრებას, რომლის არჩევნებში მონაწილეობას ყველა პარტია მიიღებს თავის პროგრამულ მოთხოვნათა წამოყენებით და პარტიული დროშების გაშლით“¹⁾).

ამგვარად, ქართველ მენშევიკების აზრით, მუშებსა და გლეხებს უნდა შეეზღუდათ თავისი მოთხოვნები, გადაედოთ სოფლად ფეოდალურ-ბატონყმურ ნაშთების მოსპობის, წარმოებებში მ საათის სამუშაო დღის შემოკლების საკითხები დამფუძნებელ კრებამდე. წინააღმდეგ შემთხვევაში, აშინებდნენ მათ მენშევიკები, ბურჟუაზია შეიძლება გადავიდეს კონტრრევოლუციის ბანაკში და ამით ხელი შეუწყოს რევოლუციის დაღუპვას.

ასეთი გამცემლური ტაქტიკით მენშევიკები ცდილობდნენ შიგნიდანვე გაეზარწათ მუშათა კლასი და მოესპოთ მისთვის ძალაუფლების ხელში ჩაგდების უნარი.

ლენინის სიტყვებით, რომ ესთქვათ — „მენშევიკების ასეთ ქადაგებაში ერთ ერთი უფრო აშკარა თეორიული შეცდომა..... რომელიც მეტად ტიპურია წვრილ ბურჟუაზიის პოლიტიკურ იდეების მთელი წრისთვის, მდგომარეობს მეფურ და საერთო მონარქიულ კონტრრევოლუციის შერევაში ბურჟუაზიულ კონტრრევოლუციასთან. ეს არის წვრილ-ბურჟუაზიული დემოკრატიის სპეციფიური სივიწროე, ანუ სპეციფიური სიბლაგვე, წვრილბურჟუაზიულ დემოკრატიის, რომელსაც ვერ გაუნთავისუფლებია თავი ბურჟუაზიის ეკონომიურ, პოლიტიკურ და იდეურ დამოკიდებულებისაგან, უთმოზს ამ ბურჟუაზიას პირველობას, ხედავს მასში „იდეას“, სწამს მისი ყვირილი მარჯვნივ კონტრრევოლუციონურ საფრთხის შესახებ.“²⁾).

1) ნ. ჟორდანია — „За два года“, გვ. 8.

2) ლენინი, Собр. соч. ტ. XXI. გვ. 83.

ეროვნული საზღვარგარეთი
ბიბლიოთეკა

მარქს-ენგელს-ლენინის ინსტიტუტის მასალებიდან

ქვემოთ ჩვენ ვაქვეყნებთ ავგუსტ ბებელისადმი მიმართულ მარქსისა და ენგელსის დიდ წერილს, რომელიც დანიშნულია აგრეთვე გერმანიის ს.-დ. პარტიის ხელმძღვანელ ჯგუფის ყველა წევრისთვისაც. წერილის პროექტი შედგენილ იქნა ენგელსის მიერ 1879 წ. შუა სექტემბერში და ლონდონში მარქსის დაბრუნების შემდეგ (16 სექტემბერს) ის განხილული იქნა ორთავეს მიერ. რომ წერილი გამომდინარეობს არა მარტო ენგელსიდან, არამედ მარქსიდანაც და აგრეთვე ამ დოკუმენტის ოფიციალურ ხასიათის შესახებ ამას აღნიშნავს ბებელი თავის მოგონებებში: „მათ (მარქსმა და ენგელსმა) შეადგინეს წერილი (expose), სწერს ბებელი, წერილი მათ გაგზავნეს ფრაქციაში ცნობისათვის“. მარქსი თვით სწერს ზორგეს 19 სექტ. 1879 წ., რომ ენგელსის მიერ შედგენილია ცირკულიარული წერილი ბებელისა და სხვებისადმი: „გერმანიის პარტიის ხელმძღვანელთა შორის გასავრცელებლად“. ლენინიც მარქსისა და ენგელსის მიწერ-მოწერის საფუძველზე აღნიშნავს ამ დოკუმენტის შესახებ (რომლის ტექსტი, სხვათა შორის, მისთვის ცნობილია რა უფილა) „მარქსმა და ენგელსმა პირდაპირი ცირკულიარით მიმართეს ბებელს, ლიბკნეხტს და გერმანიის ს.-დ. პარტიის სხვა ხელმძღვანელებს“ (იხ. ლენინის კრებული ტ XI, გვ. 169).

აღნიშნული დოკუმენტი ვრცლად იბეჭდება პირველად. „ცირკულიარულ წერილის“ ნაწილი დაბეჭდილი იყო პირველად გაზ. „პრავედა“-ში 1931 წ. 19 ივნისს.

მარქს-ენგელს-ლენინის ინსტიტუტი.

მარქსისა და ენგელსის ცირკულიარული წერი- ლი ბებელს, ლიბკნეხტს, ბრაკეს და სხვებისადმი

(ლონდონი, 1879 წ. შუა სექტემბერი)

ძვირფასო ბებელ!

თქვენს წერილზე 29 აგვისტოდან პასუხი დაგვიანდა ერთის მხრივ მარქსის ხანგრძლივად აქ არ ყოფნის, ხოლო მეორე მხრივ-ზოგიერთ მოულოდნელობათა გამო—ჯერ ერთი რიხტერის „Jahrbuch“-ის მიღებისა, ხოლო შემდეგ კი თვით გირშის ჩამოსვლის გამო.

თქვენი წერილიდან მე ვასკენი, რომ თქვენ ლიბკნეხტმა არ გაჩვენათ ჩემი უკანასკნელი წერილი მისდამი, თუმცა ეს მე მას გარკვევით დავავალე. წინააღმდეგ შემთხვევაში თქვენ, ალბად, არ მოიყვანდით მაშინ იმ მოსაზრებებს, რომლებიც წამოაყენა ლიბკნეხტმა და რომელზედაც მე უკვე ვუპასუხე.

განვიხილოთ ამ საკითხის თვითმული პუნქტი.

1. ქაღალე მიჩნათან მოლაპარაკება

ლიბკნეხტი ეკითხება გირშს, იკისრებს თუ არა ის იმ პარტიულ ორგანოს რედაქტორობას, რომელიც განზრახულია გამოცემული იქნას ციურიხში. გირშს აინტერესებს თუ როგორ დაფინანსდება გაზეთი, რა საშუალებები მოეპოვება მას და ვინ მისცემს ამ საშუალებებს. პირველი საკითხი იმისათვის, რომ ვიცოდეთ ხომ არ მოკვდება გაზეთი ორი-სამი თვის შემდეგ, მეორე, რათა დარწმუნდეს თუ ვის ხელში იქნება საფულე და მით, საბოლოო ჯამში გაზეთის მიმართულების ხელმძღვანელობა. ლიბკნეხტის პასუხი გირშისადმი: „ყოველივე წესრიგზეა. დაწვრილებით გაცნობებენ შენ ციურიხიდან“ (ლიბკნეხტი გირშს), 28 ივლისიდან მას არ მიუღია. სამაგიეროდ გირშში ციურიხიდან იღებს ბერშტეინის წერილს (24 ივლისი), რომელშიაც ის აცნობებს, რომ „ჩვენ დავავალეს წარმომადგენლობა და მეთვალყურეობა (გაზეთზე)“. თიშქოს ჩატარდა თათბირი „ფირ [ეკს] და ჩვენს შორის“, სადაც აღმოჩნდა, რომ თქვენი პოზიცია რამდენიმედ რთულდება იმ უთანხმოებათა გამო, რომელიც თქვენ, როგორც „Jatene“ რედაქტორს, გქონდათ ზოგიერთ ამხანაგებთან, მაგრამ ეს იკვიანობა მე მიმაჩნია არა საფუძვლიანად“. გაზეთის დაფინანსების შესახებ—არც ერთი სიტყვა.

გირშში თავის პასუხში 26 ივლისიდან დაწვრილებით ერკვევა გაზეთის მატერიალურ მდგომარეობაში. რომელში ამხანაგმა იკისრა დეფიციტის დაფარვა? რა თანხით და რა ხნით? რედაქტორის ხელფასი აქ არ ასრულებს აბსოლუტურად არავითარ როლს: ერთად-ერთი, რაც გირშს სურს იცოდეს ეს არის „უზრუნველყოფილია თუ არა გაზეთისათვის სახსრები ყოველ შემთხვევაში ერთი წლით მაინც.“

ბერშტეინი უბასუხებს 31 ივლისს: თუ დეფიციტი იქნება, ის დაიფარება ნებაყოფლობითი შემოწირულებით, რომელთაგან ზოგიერთები (!) უკვე გამოკვეთულია. გირშის შენიშვნები გაზეთის მიმართულების შესახებ, რომელიც მას განზრახული აქვს მისცეს გაზეთს (რომლის შესახებ უფრო ქვევით), იწვევენ არა წამქეზებელ შენიშვნებს.

„მეთვალყურე კომისიამ ეს განსაკუთრებით უნდა დაიცვას, რადგან ის თვით კონტროლის ქვეშ იმყოფება, ე. ი. მას დაკისრებული აქვს პასუხისმგებლობა. მაშასადამე, ამ პუნქტების მიხედვით საჭირო იყო თქვენ მოგელაპარაკათ მეთვალყურე კომისიასთან“ სასურველია დაწვრილებითი, თუ მოსახერხებელია, დეპეშით პასუხი.

ამრიგად, გირში თავის კანონიერ კითხვებზე ყოველგვარ პასუხის ნაცვლად იღებს ცნობას, რომ მან რედაქტორობა უნდა გაუწიოს გაზეთს ციურხის მიჯდომ მეთვალყურე კომისიის ზედამხედველობით, რომლის შეხედულებანი არსებითად განსხვავდება მის შეხედულებებიდან და ამავე დროს ამ მეთვალყურე კომისიის შემადგენლობაზე არაფერს აცნობებენ!

ასეთი მოპყრობით სრულიად სამართლიანად აღშფოთებული, გირში არჩევს მოელაპარაკოს ლეიპციგელებს. ლიბკნეხტისადმი მის მიერ 2 აგვისტოს მინაწერ წერილის შინაარსი თქვენ, ალბად, მოგეხსენებათ. რადგან გირში დაბეჯითებით მოითხოვდა, რათა ის ეცნობებიათ თქვენთვის და ფირეკისათვის. გირში იქამდე თანხმდებოდა დამორჩილებოდა ციურხის მეთვალყურე კომისიას იმ მხრივ, რომ უკანასკნელი რედაქციას გაუქვთებდა წერილობითი შენიშვნებს, ხოლო მისი გადაწყვეტა შეინდობოდა ლეიპციგის საკონტროლო კომისიას.

ამავე დროს ლიბკნეხტი 28 ივლისს გირშს სწერს: „იგულისხმება, რომ სარეწაო ფინანსური თვალსაზრისით მტკიცეა, რადგან მის უკან დგას მთელი პარტია პლიუს გიუხბერგი. რაც შეეხება დეტალებს, მე ისინი არ მინტერესებს“.

ლ[იბკნეხტის] შემდეგ წერილშიაც არაფერია ნათქვამი საქმის მატერიალურ მხარის შესახებ, სამაგიეროდ იქ არწმუნებს, რომ ციურხის კომისია არ წარმოადგენს სარედაქციო კომისიას. მას დაკისრებული აქვს მხოლოდ მმართველობა და ფინანსები. ლ[იბკნეხტი] 14 აგვისტოს ჩემდამი მონაწერ წერილში იმეორებს ამას და მოითხოვს, რომ ჩვენ მოველაპარაკოთ გ[ირშს], რათა ის დათანხმდეს. თქვენ თვითონ ისე ცუდად გაცნობილი ხართ საქმის ნამდვილ ვითარებას, რომ ჯერ კიდევ 29 აგვისტოს მე მწერთ: „მას (გეხბერგს) რედაქციაში იმაზედ მეტი გავლენა არ აქვს, ვიდრე პარტიის სხვა რომელიმე წევრს რომელიც ცნობილი არის“.

და ბოლოს გირში ფ[ირეკიდან] იღებს 11 აგვისტოს თარიღით ბარათს, რომელშიაც ის აღიარებს, რომ „ციურხის მიჯდომა სამეულმა სარედაქციო კოლეგიის სახით ხელი უნდა მოკიდოს გაზეთის გამოშვებას და ლეიპციგის სამეულთან შეთანხმებით აირჩიოს რედაქტორი... რამდენადაც მე მაგონდება, გამოგზავნილ დადგენილებებში მითითებული იყო, რომ მეორე პუნქტში აღნიშნულმა ციურხის დამფუძნებელმა კომიტეტმა პარტიის წინაშე თავის თავ-

ზე უნდა აიღოს პასუხისმგებლობა საქმის, როგორც პოლიტიკური, ისე ფინანსური მხარის შესახებ (!)... ყოველივე ამიდან ჩვენთვის ნათელია, რომ... [ციურხიში] მყოფ სამეულის დაუხმარებლად, რომელსაც პარტიამ დაავალა დეარსებია გაზეთი, შეუძლებელია თავის თავზე რედაქტორის ფუნქციების დაკისრების ფიქრიც კი“.

ბოლოს აქ გირშმა რამდენიმედ მაინც მიიღო გარკვეული მითითება, მართალია ციურხელებთან მართო რედაქტორის დამოკიდებულების შესახებ. ისინი წარმოადგენენ სარედაქციო კომისიას. მათ დაკისრებული აქვთ აგრეთვე პოლიტიკური პასუხისმგებლობაც. მათი დახმარების გარეშე არავის არ შეუძლია თავის თავზე აიღოს რედაქტორის ფუნქცია. მოკლეთ რომ ეთქვათ, გირშს უბრალოდ წინადადება ეძლევა მოელაპარაკოს ციურხიში მყოფ სამ პირს, რომელთა სახელები ჯერ-ჯერობით მისთვის უცნობი რჩება.

მაგრამ, რომ საბოლოო გაუგებრობა შექმნას, ლიბკნეხტი ფირეკისადმი მიმართულ წერილში აკეთებს ასეთ მინაწერს: „ეს-ეს არის ეხლა აქ იყო ზ[ინგერი] ბ[ერლინიდან]. ის ამტკიცებდა, რომ ციურხიში მყოფი საკონტროლო კომისია არ წარმოადგენს, როგორც ამის შესახებ ფიქრობს ფ[ი]რ[ეკი] სარედაქციო კომისიას. სინამდვილეში ეს კომისია—საადმინისტრაციო კომისიაა, რომელიც პარტიის წინაშე, ე. ი. ჩვენს წინაშე, ასრულებს საფინანსო პასუხისმგებლობას; ცხადია, მის წევრებს აქვთ უფლება და მოვალეც არიან შენთან ერთად განიხილონ სარედაქციო საკითხები (ეს არის უფლება და მოვალეობა პარტიის ყოველი წევრისათვის); მათ არ აქვთ დავალებული შენზე მზრუნველობის გაწევა.“ სამი ციურხელი და ლეიპციგის კომიტეტის ერთ-ერთი წევრი—ერთად-ერთი, რომელიც დაესწრო მოლაპარაკებას—მოითხოვდნენ, რომ გ[ირში] უნდა იყოს ციურხის ინსტანციის ოფიციალურ ხელმძღვანელობის ქვეშ, ლეიპციგის კომიტეტის მეორე წევრი ამას უბრალოდ უარყოფს. ნიშნავს კი ეს იმას, რომ გირშმა ეს დადგენილება უნდა მიიღოს, ვიდრე ეს ვაჟბატონები ერთი მეორეს შეუთანხმდნენ? იმის შესახებ, რომ გირშს სრული უფლება ჰქონდა მოეთხოვა, რომ მისთვის გაეცნოთ მიღებული დადგენილებანი, რომელშიაც აღნიშნული იყო მისთვის წაყენებული პირობები—ამის შესახებ არავის არ უფიქრია, მით უმეტეს, ლეიპციგელებს გონებაშიაც არ მოსვლიათ თვით მათ მიეღოთ დანამდვილებითი ცნობები ამ დადგენილებათა შესახებ. წინააღმდეგ შემთხვევაში როგორ შეიძლებოდა წარმოშობილიყო აზრთა ასეთი სხვადასხვაობა? თუ ლეიპციგელებს არ მოეპოვებათ მთლიანი აზრი ციურხელების მიერ მიღებულ დავალებათა შესახებ, სამაგიეროდ ციურხელებისათვის ყოველივე ნათელია.

შრამი 14 აგვისტოს გირშს სწერს: „თქვენ რომ თავის დროზე არ მოგეწერათ, რომ მსგავს შემთხვევაში (როგორც კაიზერთან) თქვენ კვლავ სწორედ ასევე მოიქცეოდით და ამრიგად თქვენ არ მიეცით საბაზი ბეჭდვითი ორგანოში მსგავსი გამოსვლისათვის, ჩვენ ამაზე რატომ უნდა დავგეხარჯა დრო. მაგრამ ეხლა ჩვენ, ვიღებთ რა მხედველობაში თქვენს განცხადებას, უნდა დავიტოვოთ

გადამწყვეტი ხმის უფლება წერილების მიღების საკითხში, რომლებიც განზრახული არის ახალი გაზეთისათვის“.

ბერნშტეინისადმი მინაწერი წერილი, რომელშიაც გირშმა თითქოს ეს განაცხადა, დათარიღებულია 26 ივლისით და, მაშასადამე, ციურისის თათბირის გაცილებით უფრო გვიან, რომელზედაც გამორკვეული იყო ციურისის სამეულის უფლებები. მაგრამ ციურისში იმდენად დამთვრალი არიან თავიანთი ბიუროკრატიული ყოვლის შემძლეობის შეგნებით, რომ გირშის ამ უკანასკნელ წერილის პასუხში პრეტენზიას აცხადებენ წერილების მოთავსების საკითხის გადაჭრის უფლებაზე, სარედაქციო კომისია—ეს უკვე საცენზურო კომისიაა.

მხოლოდ მაშინ, როცა გეხბერგი ჩამოვიდა პარიზში, გირშმა მისგან გაიგო ორთავე კომისიის წევრების სახელები.

ამრიგად, თუ გირშთან მოლაპარაკება ჩაიშალა, რა იყო ამის მიზეზი?

1. როგორც ლეიპციგელების, ისე ციურისელ სამეულის მხრივ მტკიცე ურის თქმა რამდენიმედ მაინც სწორი ცნობების მოწოდებაზე გაზეთის ფინანსიურის ბაზის და მით ერთ წელს მაინც მისი არსებობის შესაძლებლობის შესახებ. ხელის მოწერით უზრუნველყოფილი თანხის შესახებ. ეს მან გაიგო აქ ჩემგან (თქვენგან ჩემთვის მოწოდებული ცნობების საფუძველზე). ამრიგად, წინანდელ ცნობებიდან („პარტია პლიუს გ[ეხბერგი]“) ძნელი იყო სხვა დასკვნის გამოყვანა, გარდა იმისა, რომ ან გაზეთი უკვე დაფინანსებულია უმთავრესად გეხბერგის მიერ, ანდა უახლოეს დროში მთლიანად დამოკიდებული იქნება მისგან შემოტანილ თანხებზე. ეს უკანასკნელი შესაძლებლობა ეზღაც გამორიცხული არ არის. თანხა 800 მარკა—თუ მე სწორად გავარკვეე ეს ციფრი—ზუსტად უდრის იმ თანხას (47 გირ. სტერლინგს), რომელიც აქაურ კავშირის დასკირდა დამატებია წლის პირველი ნახევრისათვის [დეფიციტის დასაფარავათ].

2. რამდენჯერმე განმეორებული და შემდგომ სრულიად შემცდარად აღმოჩენილი ლიბკნეხტის დამოწმება იმის შესახებ, რომ ციურისის სამეულს სრულიად არ მიუღია უფლება კონტროლი გაუწიოს რედაქციას და ამ დამოწმებიდან წარმომდგარი შეცდომათა კომედია.

3. დასასრულ, მიღწეული მტკიცე შეხედულება იმისა, რომ ციურისის სამეულს მინდობილი აქვს არა მარტო კონტროლი, არამედ ცენზურაც, და მას, გირშს, რჩება მხოლოდ თავის მოვალეობის მექანიკური შესრულება.

თუ ყოველივე ამის შემდეგ მან უარყოფითი პასუხი გასცა, ჩვენ მხოლოდ შეგვიძლია მოვიწონოთ ეს ნაბიჯი. როგორც გეხბერგიდან ჩვენ მოვისმინეთ, ლეიპციგის კომისია, კიდევ გაძლიერებულია ლეიპციგის გარეშე მცხოვრებ ორი წევრით და ამის გამო შეუძლია გადაწყვეტილება მალე მიიღოს იმ შემთხვევაში თუ სამ ლეიპციგელთა შორის უთანხმოება არ არსებობს. ამით სიმძიმის ნამდვილი ცენტრი საბოლოოდ გადატანილია ციურისში, ხოლო ციურისელ ვაჟბატონებთან კი გირშს, ისევე, როგორც ყოველ რედაქტორს, რომელიც ნამდვილად რევოლუციონურად და პროლეტარულად განწყობილია, დიდხანს მუშაობა არ შეუძლია! ამის შესახებ ქვემოთ.

II. გაზეთის განჯარაჟული მიმართულება.

ბერნშტეინი ჯერ კიდევ 24 ივლისს გირზს აცნობებს, რომ უკანასკნელის უთანხმოებას ზოგიერთ ამხანაგებთან რედაქტორობის დროს შეუძლია გაართულოს მისი მდგომარეობა.

გირში უპასუხებს, რომ მისი აზრით გაზეთის მიმართულება უნდა იყოს ისეთი, რომ საერთოდ არ განსხვავდებოდეს „*Laterne*“-საგან, ე. ი. შვეიცარიაში თავიდან აიცილინოს პროცესები, ხოლო გერმანიაში კი არ იყოს ზომავედ მეტი მშინარა. ის კითხულობს, სახელდობრ რომელი ამხანაგები ყავთ მხედველობაში, და განაგრძნობს: „მევიცნობ ერთ ასეთ ამხანაგს და გპირდებით თქვენ, რომ ასეთ დისციპლინის დარღვევის შემთხვევაში, მე კვლავ სწორედ ასევე მოვეპყრობი“.

ამაზედ ბერნშტეინი თავის ახალი ოფიციალური საცენზორო დავალებათა შეგნებით უპასუხებს: „რაც შეეება გაზეთის მიმართულებას, უნდა ითქვას, რომ, მთავალყურე კომისიის აზრით, *Laterne* ვერ გამოდგება მაგალითად. ჩვენ ვფიქრობთ, რომ გაზეთი უნდა განსხვავდებოდეს არა იმდენად თავის პოლიტიკური რადიკალიზმით, რამდენათ თავისი პრინციპიალური სოციალისტური თვალსაზრისით. ისეთი ეპიზოდები, როგორიცაა გალაშქრება კაიზერის წინააღმდეგ, რამაც გამოიწვია გაკიცხვა გამოკლებლივ ყველა (!) ამხანაგების მხრით, საჭიროა რათაც არ უნდა იყოს თავიდან აცილებული იქნას“.

ასე შემდეგ და შემდეგ ლიბკნეხტი კაიზერის წინააღმდეგ გალაშქრებას „უხეშ შეცდომათ“ თვლის, შრამი კი მას სთვლის იმდენათ საშიშ აღამინათ, რომ ამ საფუძველზე გირზს უმოჩილოებს ცენზურას.

გირში კვლავ სწერს გეხბერგს, რომ კაიზერის მსგავსი შემთხვევა, „შეუძლებელია ოფიციალურ პარტიულ ორგანოს არსებობის დროს, რომლის ნათელი დირექტივებისა და კეთილისმსურველი მითითებებისათვის დებუტატს არ შეეძლო ასე უტიფრად გვერდი აეხვია“.

ფირეიკ აგრეთვე სწერს, რომ ახალი გაზეთი „უნდა იყოს მიუდგომელი და რამდენადაც შესაძლებელია გვერდი აუხვიოს ყველა არსებულ უთანხმოებებს“. ის არ უნდა წარმოადგენდეს გადიდებულ *Laterne* და „ყველაზედ დიდი, რაშიაც შეიძლება უსაყვედურო ბერშტეინს, ეს ის არის, რომ ის მიყვება მეტის-მეტად ზომიერ მიმართულებას, თუ მხოლოდ ეს არის საყვედური ისეთ დროს, როცა ჩვენ არ ძალგვიძს ვიაროთ გაშლილი დროით“.

მაგრამ რაში მდგომარეობს ეს შემთხვევა კაიზერთან, ეს დაუშვებელი დანაშაული, რომელიც თითქოს გირშმა ჩაიდინა? კაიზერი, ერთად-ერთი სოციალ-დემოკრატიულ დებუტატებიდან ამბობს სიტყვას და რეიხსტაგში ხმას აძლევს მფარველობითი ბაჟს. გირში ბრალს სდებს მას პარტიული დისციპლინის დარღვევაში, რადგან მან: *)

*) ზელთნაწერში ენგელსის მიერ წაშლილია: „კიდევ რომ დაუშვათ, რომ ორ ან სამ სოციალ-დემოკრატიულ დებუტატს (საქვია რომ იქ ყოფილიყვნენ უფრო მეტი) გონებაშია რომ მოსვლიდათ კაიზერისათვის ნება დაერთოთ მისი გათხსირებული სიტყვის წარმოთქმის მთელი მსოფლიოს გასაგონად და ხმა მიეცა ბისმარკის კრედიტებისათვის, მაშინ ისინი მოვალენი იყვნენ საჯაროთ აელოთ თავისთავზე ვალდებულება ამ საქციელისათვის და დაეცადათ იმისათვის თუ რას იტყოდა ამის შესახებ გირში“.

1) ხმა მისცა არაპირდაპირ გადასახადებს, რომლის გაუქმებას გარკვევით მოითხოვს პარტიის პროგრამა;

2) მხარი დაუჭირა ბისმარკის კრედიტებს და მით მან გაილაშქრა ჩვენი პარტიული ტაქტიკის ძირითად პრინციპის წინააღმდეგ: „არც ერთი გროში ამ მთავრობას“.

ამ ორთავე პუნქტში გირში უეჭველია მართალია. და მას შემდეგ, როგორც კი კაიზერმა ასე დაარღვია პარტიის პროგრამა. პარტიული ტაქტიკის გადაულახავი, უმთავრესი და ძირითადი პრინციპი, რომლის დაცვა დეპუტატებმა ყრილობის დადგენილების გამო ვალდებულებათ მიიღეს, ხმა მისცა რა კრედიტებს ბისმარკისათვის სოციალისტების წინააღმდეგ კანონის გამოშვების მაღლობის ნიშნად, გირშს, ჩვენი აზრით, ასევე ჰქონდა სრული უფლება გალაშქრებულიყო მის წინააღმდეგ მთელი თავისი სიმკაცრით.

ჩვენ ვერაფრით ვერ გავერკვეთ თუ როგორ შეეძლო კაიზერის წინააღმდეგ ამ გალაშქრებას გერმანიაში ასეთი ძლიერი უკმაყოფილების გამოწვევა. ეხლა გესტერგი მიაშობს, რომ „ფრაქციამ“ კაიზერს ნება დართო ასე გამოსულიყო, როგორც ის გამოვიდა, და ამიტომ ის შეიძლება გამართლებულად ჩაითვალოს.

თუ მდგომარეობა ასეთია, მაშინ ჭეშმარიტად საქმე მეტად ცუდათ ყოფილა. პირველ ყოვლისა გირშს, როგორც სხვას არავის ამ ქვეყნად, არ შეეძლო არ სცოდნოდა საიდუმლოთ მიღებულ გადაწყვეტილების შესახებ.

შემდეგ, პარტიისათვის ის სირცხვილი, რომელშიაც წინათ შეიძლებოდა ბრალი დაგვედო მხოლოდ კაიზერისათვის, ამ მდგომარეობის გამო ისევე როგორც იზრდება გირშის დამსახურებაც, რომელშიაც აშკარად და მთელი ქვეყნის დასანახავად გამოამჟღურა უსინდისო ფრანკოლოგია და კიდევ უფრო მეტი უსინდისო ხმის მიცემა კაიზერის მიერ და მით მან ისხნა პარტიის სახელი, ან და მართლაც გერმანიის სოციალ-დემოკრატია დასწვლულია პარლამენტარიზმის ავადმყოფობით და ფიქრობს, რომ ხალხის მიერ არჩეულ პირებზე ჩამოვიდა წმინდა სული, რომელშიც ფრაქციის სხდომები გადააქცია უცოდველ საყდრად, ფრაქციის დადგენილებანი კი დაურღვეველ დოგმებად.

არა, ტალახში ჩაეფლა არა გირში, არამედ დეპუტატები, რომლებმაც თავის დადგენილებით დაფარეს კაიზერის გამოსვლა. და თუ ისინი, ვინც უფრო მეტად, ვიდრე სხვა ვინმე, მოწოდებულნი არიან პარტიულ დისციპლინის დასაცავად, ამგვარი დადგენილებებით ასე უსინდისოდ მას არღვევენ, ეს მით უარესი. კიდევ უფრო ცუდია, როცა ბედავენ იფიქრონ, რომ პარტიული დისციპლინა დაარღვია არა კაიზერმა თავისი სიტყვით და კენჭის ყრით და არა დეპუტატებმა თავიანთი დადგენილებით, არამედ გირშმა იმით, რომ მან წინააღმდეგ ამ დადგენილებისა, რომელიც მისთვის იქამდე უცნობიც იყო, სასტიკად დაესხა თავს კაიზერს.

თუმცა უდავოა, რომ მფარველობითი ბაჟის საკითხში პარტიამ დაიკავა ისეთივე არა გარკვეული და არა გაბედული პოზიცია, რომელიც მას ეჭირა ყველა დანარჩენ, დღემდე წამოჭრილ, კონკრეტ ეკონომიურ საკითხებისადმი.

მაგალითად, საიმპერიო რკინის გზების საკითხში. ეს გამომდინარეობს იქიდან, რომ პარტიული ორგანოები, განსაკუთრებით „Vorwärts“, იმის ნაცვლად, რომ საფუძვლიანად შეესწავლათ ეს საკითხები, უპირატესობას აძლევენ იმსჯელონ მომავალი საზოგადოებრივი წყობილების სტრუქტურაზე, როცა მფარველობითი ბაჟის საკითხმა სოციალისტების წინააღმდეგ გამოცემულ კანონის შემდეგ შეცარად პრაქტიკული მნიშვნელობა მიიღო. მის შესახებ წარმოიშვა აზრთა მეტის-მეტე სხვადასხვაობა, და არ აღმოჩნდა არაფერი, რომელსაც ჰქონებოდა სათანადო წინამძღვრები ნათელი და სწორი მსჯელობისათვის, სახელდობრ, გერმანიის მრეწველობის და საერთაშორისო ბაზარზე მისი მდგომარეობის პირობებთან გაცნობილი. ამავე დროს ამომრჩეველთა ერთ ნაწილს შეიძლება ჰქონებოდა პროტექციონისტული განწყობილება, და ამასთანავე განიზრახეს ანგარიშის გაწევა. ერთად-ერთი გზა ამ ქაოსიდან თავის დასაღწევად საკითხისადმი წმინდა პოლიტიკური მხრივ მიდგომა (რაც კიდევ შეასრულა „Laterne“) დატოვებულ იქნა უყურადღებოდ. აი რატომ გამოიჩინა პარტიამ ამ კამათში თავიდანვე მერყეობა და გაურკვევლობა და ბოლოს და ბოლოს კაიზერის წყალობით და მასთან ერთად საფუძვლიანად შეირცხვინა თავი.

კაიზერის წინააღმდეგ გალაშქრება იმის საბაზად იქცევა, რომ ყოველმხრივ უქადაგონ გირშს, ახალმა გაზეთმა არ უნდა გაიმეოროს არაფრის გამო „Laterne“ გამოსვლები, რომ ეს ახალი გაზეთი უნდა განსხვავდებოდეს არა იმდენად პოლიტიკური რადიკალიზმით, რამდენათაც პრინციპიალური სოციალისტური მიმართულების მიუდგომლობით. ამავე დროს ფირეკი ცდილობდა, არა ნაკლებ ვიდრე ბერნშტეინი, რომელსაც ეს უკანასკნელი წარმოდგენილი ყავდა ყველაზე უფრო შესაფერის ადამიანად სწორედ იმიტომ, რომ ის მეტისმეტად ზომიერი იყო, რადგან ეხლა ჩვენ ზომ არ შეგვიძლია წავიდეთ წინ გაშლილი დროშით.

მაგრამ საერთოდ რისთვისაა საჭირო გადავლახოთ საზღვარი თუ არა იმისათვის, რომ ვიაროთ გაშლილი დროშით. საზღვარგარეთ ამას არაფერი უშლის ხელს. შვეიცარიაში არ არსებობს გერმანიის სისხლის სამართლის კანონები, და არც გერმანიის კანონები ბეჰდვისა და კავშირების შესახებ. იქ არა მარტო შესაძლებელია, იქ უნდა დაიწეროს ყოველივე, რაც შეუძლებელი იყო დაგეწერა შინ სოციალისტების წინააღმდეგ კანონის გამოცემამდე, გერმანიის ჩვეულებრივ კანონების გამო. რადგან იქ ჩვენ ვიწყოფებით არა მარტო გერმანიის, არამედ მთელი ევროპის წინაშე და ამდენად ვალდებული ვართ, რამდენადაც შეეცადოთ კანონები საშუალებას იძლევიან, აშკარად გააცნონ ევროპა გერმანიის პარტიის გზებსა და მიზნებთან. ის, რომელიც შვეიცარიაში მოისურვებდა გერმანიის კანონებისადმი ანგარიშის გაწევას, დაამტკიცებდა, რომ ის ღირსია გერმანიის ამ კანონების და გარდა ამისა რაც ნებადართული იყო გერმანიაში განსაკუთრებულ კანონის გამოცემამდე, მას სათქმელი არაფერი აქვს. ზედმეტია ანგარიშის გაწევა იმასთან, რომ რედაქციის წევრებისათვის შესაძლებელია დროებით მოწყვეტილიყო გერმანიაში დაბრუნების შესაძლებლობა. ვინც მზად არ არის ამისათვის, მისთვის ადგილი არ არის ამ მოწინავე და სახიფათო საგუშაგოზე.

კიდევ უფრო მეტი, განსაკუთრებულმა კანონმა იმიტომ დაადგა ხუნდები გერმანიის პარტიას, რომ ის იყო ერთად-ერთი სერიოზული ოპოზიციონერი პარტია გერმანიაში. თუ ის საზღვარ-გარეთულ ორგანოში ბისმარკს მადლობას უცხადებს, უარს ამბობს რა ამ ერთად-ერთ სერიოზულ ოპოზიციონერ პარტიის როლზე, ემორჩილება და მოკრძალებით იტანს დარტყმას, ამით ის ადასტურებს მხოლოდ იმას, რომ ის ამ დარტყმის ღირსია. გერმანიის ემიგრაციის ყველა ბეჭდვითი ორგანოებიდან, რომლებიც 1830 წლამდე გამოდიოდა საზღვარგარეთ, „Leterne“ შექველად ყველაზე უფრო ზომიერია. მაგრამ თუ იგი აღმოჩნდა მეტის-მეტად მოურიდებელი, ახალ გაზეთს შეუძლია მხოლოდ სახელი გაუტეხოს პარტიას გერმანიის გარეშე მყოფ თანამოაზრეების თვალში.

III. ციუზიხის სამეულის მანიფესტი

ამ დროისათვის მიღებულ იქნა გეზბერგის „Laterne“, რომელშიაც მოთავსებულია წერილი „გერმანიის სოციალისტურ მოძრაობის რეტროსპექტიული მიმოხილვა“. ეს წერილი, როგორც ამის შესახებ მაინცბა თვით გეზბერგმა, დაწერილია სახელდობრ ციუზიხელ კომისიის სამი წევრის მიერ და ამიტომ წარმოადგენს მოძრაობის მათ აუტენტურ კრიტიკას. როგორ მიმდინარეობდა ის დღემდე, და, მაშასადამე, ახალი გაზეთის აუტენტურ პროგრამას, რამდენადაც გაზეთის ხაზი განისაზღვრება ამ ადამიანებით.

დასაწყისშივე ჩვენ ეკითხულობთ:

„მოძრაობა, რომელსაც ლასალი მიაწერდა უდიდეს პოლიტიკურ მნიშვნელობას, რომლისკენაც ის მოუწოდებდა არა მარტო მუშებს, არამედ ყველა პარტიოსან დემოკრატს, რომლის სათავეში უნდა ყოფილიყვნენ დამოუკიდებელი მეცნიერების წარმომადგენელი და ყველა ისინი, ვინც გამსჭვალულია ქეშმარიტი ადამიანობით, დაწერილმანდა იოჰან ბაპტიستي შვეიცერის ხელმძღვანელობით, გარდაიქცა რა სამრეწველო მუშების ცალმხრივ ბრძოლად თავიანთ ინტერესებისათვის“.

მე არ შევხები იმ საკითხს, რამდენათ შეეფერება თუ არ შეეფერება ეს სინამდვილეს. საყვედური, რომელსაც აქ აღნიშნავენ შვეიცერის მიმართ, მდგომარეობს იმაში, რომ მან, შვეიცერმა, ლასალიანობა, რომელსაც აქ იხილავენ. როგორც დემოკრატიულ-ფილანტროპიულ მოძრაობას, დარყვანა სამრეწველო მუშების თავის ინტერესებისათვის ცალმხრივი ბრძოლის ხარისხამდე; ამავე დროს კი სინამდვილეში მან გააღრმავა მოძრაობა, როგორც სამრეწველო მუშების კლასობრივი ბრძოლა ბურჟუაზიის წინააღმდეგ¹⁾.

1) ენგელსის ხელთნაწერში წაშლილია შემდეგი სიტყვები: „შვეიცერი იყო გაიჟვრა, მაგრამ იმავე დროს მეტისმეტად ნიჭიერი ადამიანი. მისი დამსახურება მდგომარეობდა სახელდობრ იმაში, რომ მან გასტეხა პირველ დაწყებითი ვიწრო ლასალიანობა მისი შეზღუდული სახელწოდებრივი დახმარების პანაცეით“... „რაც არ უნდა დაეწყო მას გამორჩენის თვალსაზრისით და როგორადაც არ უნდა დაეცვა ის თავისი გეგმონობის შენარჩუნების მიზნით, ლა-

შემდეგ, მას უსაყვედურებენ იმაში, რომ მან „ხელი ჰკრა ბურჟუაზიულ დემოკრატიას“. მაგრამ განა ბურჟუაზიულ დემოკრატიას ადგილი აქვს სოციალ-დემოკრატიულ პარტიაში? თუ ბურჟუაზიული დემოკრატია შესდგება „პატიო-სან აღამიანებისაგან“, მაშინ მას არც შეიძლება სურვილი ჰქონდეს შემოგვიერთდეს ჩვენ. ხოლო თუ მას ეს სურს, მხოლოდ იმიტომ, რომ ხელი შეგვიშალოს.

ლასალის პარტია „უპირატესობას აძლევდა იმას, რომ სრულის ცალ-მხრივობით თავის-თავი გამოესახა როგორც მუშათა პარტია“. ვაჟბატონები, რომლებიც ამას სწერენ, წარმოადგენენ პარტიის წევრებს, რომელიც სრულის ცალმხრივობით ისე იქცევა, როგორც მუშათა პარტია და ამ ვაჟბატონებს დაკავებული აქვთ მასში ოფიციალური საგუშაგოები. ეს ერთი მეორეს-თან აბსოლუტურად შეუთავსებელია. თუ ისინი ფიქრობენ ისევე, როგორც სწერენ, მაშინ ისინი პარტიიდან უნდა გამოვიდნენ. ყოველ შემთხვევაში ჟარი განაცხადონ მათ მიერ დაკავებულ საგუშაგოებზე. თუ ამას ისინი არ შევებიან, ამით აღიარებენ მას, რომ მათ განზრახული აქვთ გამოიყენონ თავიანთი ოფიციალური მდგომარეობა ჩვენი პარტიის პროლეტარულ ხასიათის წინააღმდეგ საბრძოლველად, ამრიგად, პარტია თავის თავს თითონ ლალატობს, როცა მათ ოფიციალურ საგუშაგოებზე სტოვებს.

ამრიგად, ამ ვაჟბატონების აზრით, სოციალ-დემოკრატიული პარტია უნდა წარმოადგენდეს არა ცალმხრივ მუშათა პარტიას, არამედ საერთო პარტიას „ყველა მათ, რომელთაც ასულდგმულებს ქემშარიტი კაცთმოყვარეობა“, რომ დაამტკიცოს ეს, მან, პირველ ყოვლისა, ხელი უნდა აიღოს უხეშ პროლეტარულ მიდრეკილებებზე და განათლებულ და ფილანტროპიულად განწყობილ ბურჟუეზების ხელმძღვანელობით „შეიძინოს კარგი გემოვნება“ და „შეითვისოს კარგი ტონი“ (85 გვ.). მაშინ ზოგიერთი ხელმძღვანელების „უზნეო ქცევა“ ადგილს დაუთმობს კეთილად აღზრდილ „ბურჟუაზიულ ქცევას“ (თითქმის გარეგნულად იმათი „წესიერი ქცევა“, რომელიც აქ მხედველობაში აქვთ არ წარმოადგენს ყველაზე ნაკლებ მნიშვნელობისას იმასთან რაშიაც მათ უსაყვედურებენ!) მაშინ არ დაიგვიანებენ გამოჩენას „განათლებულ და შეძლებულ კლასებიდან მრავალ რიცხვოვანი მიმდევრები“. სწორედ ისინი უნდა მივიზიდოთ ჩვენკენ თუ სასურველია, რომ ავიტაციას ხელსახები მიღწევები ჰქონდეს.

სალიანური ყოვლის შემდეგ სახელმწიფოებრივი დახმარებაზე—მისი დამსახურება მინც მდგომარეობს იმაში, რომ მან გააძლიერა კედელი პირველდაწყებითი ვიწრო ლასალიანობაში, გააფართოვა თავისი პარტიის ეკონომიური მსოფლმხედველობა და მით მოამზადა იგი გერმანიის მთლიან პარტიაში შემდგომ შესასვლელად. კლასიური ბრძოლა პროლეტარიატსა და ბურჟუაზიის შორის—ეს ყოველგვარი რევოლუციურ სოციალიზმის ბირთვი—ამას უფვე ჰადა გობდა ლასალიც, თუ შეეცდებოდა კიდევ უფრო ძლიერად ხაზი გაესვა ამ პუნქტს, არსებითად ეს იყო ნაბიჯი წინ, რამდენათაც იგი მოხერხებულად არ სარგებლობდა ამ მომენტით. რომ ეჭვი აღედგა მისი დიქტატურისათვის სახიფათო პირებზე. სრულიად მართალია, რომ მან ლასალიანობა სამრეწველო ნუშების თავის იტერესებისათვის ცალმხრივ ბრძოლად აქცია. მაგრამ ცალმხრივი მან გახადა ეს ბრძოლა იმიტომ, რომ გამოჩენის პოლიტიკურ მოტივების გამო არა უფრო უნდოდა ცოდნებოდა სოფლის მუშების მსხვილი მიწათმფლობელების წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ. მაგრამ ამაში კი არ უსაყვედურებია მას, არამედ იმაში, რომ ის „.....შემდეგ როგორც ტექსტში: აააღრმავეა“ მოძრაობა და სხვა.

გერმანიის სოციალიზმი „მეტად დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა მასების დაპყრობას და ამავე დროს კი გვერდს უხვევდა ენერგიული პროპაგანდით, ე. წ. საზოგადოების უმაღლეს ფენებს“. ამავე დროს პარტიას „არ ყოფნის ისეთი პირები, რომლებიც გამოყენებულ იქნებოდნენ რეისტაგში მის წარმომადგენლად“. მაგრამ „სასურველია და იქამდე აუცილებელიც არის მანდატები ისეთ ადამიანებს ჩაებაროთ, რომელთაც დროც ექნებოდათ და შესაძლებლობაც საფუძვლიანად შეესწავლათ სათანადო პრობლემები. ჩვეულებრივი მუშა და წვრილ შინა-მრეწველი... არ მოეპოვებათ ამისათვის საკმაო თავისუფალი დრო გარდა იშვიათ გამონაკლისისა. მაშასადამე, ამოირჩიეთ ბურჟუა!

ერთი სიტყვით: მუშათა კლასს არ ძალუძს საკუთარის ხელებით მიაღწიოს თავის განთავისუფლებას. ამისათვის მან უნდა მიიღოს ხელმძღვანელობა „განათლებულ და შეძლებულ ბურჟუას“ მხრივ, რადგან მხოლოდ მათ „მოეპოვებათ დრო და შესაძლებლობა“ შეისწავლონ ის, რაც მუშებს სჭირდებათ. მეორეს მხრივ, ღმერთმა დაგვიფაროს ბურჟუაზიასთან ბრძოლისგან.—ის საჭიროა მივიშროთ ჩვენს მხარეზე ენერგიული პროპაგანდით.

მაგრამ თუ ჩვენ განზრახული გვაქვს დავიპყროთ საზოგადოების უმაღლესი ფენები ანდა კეთილად განწყობილი ჩვენდამი მისი ელემენტები, ჩვენ არაფრის გამო არ უნდა დავაფრთხოთ ისინი. და აი ციურხის სამეული ფიქრობს, რომ მან მოახდინა მეტად დამამშვიდებელი აღმოჩენა.

სწორედ ესაა, სოციალისტების წინააღმდეგ კანონის გავლენით, პარტია აჩვენებს, რომ მას განზრახული არა აქვს წავიდეს იძულებითი რევოლუციის სისხლიანი გზით, რომ, მან პირიქით, გადასწყვიტა დადგეს კანონიერების გზაზე, ე. ი. რეფორმებზე“. ამრიგად, თუ სოციალ-დემოკრატიული ხუთას-ექვსას ათასიანი ამომრჩეველები (1/10—1/8 ყველა ამომრჩეველების რიცხვიდან), ამავე დროს დაფანტული მთელ სახელმწიფოში, იმდენად გონიერი არიან, რომ არ არღვევენ შუბლით კედელს და არ ცდილობენ, რათა ერთმა ათის წინააღმდეგ მოახდინოს „სისხლიანი რევოლუცია“, ეს იმას ნიშნავს, რომ ისინი ერთხელ და სამუდამოდ სიტყვას იძლევიან, რომ არ ისარგებლებენ რაიმე მსხვილი საგარეო პოლიტიკურ შემთხვევით და მისით გამოწვეულ უცარ რევოლუციონურ ალტკინებითი ღ იქამდე ხალხის გამარჯვებასაც, რომელიც მიღწეულია ამ დაჯახების საფუძველზე!

თუ ბერლინი როდესმე კვლავ გამოამჟღავნებს ისეთ გაუნათლებლობას, რომ მოაწყობს 18 მარტს, მაშინ სოციალ-დემოკრატებმა იმის ნაცვლად, რომ „ბარკადებისაკენ გაქანებული გაიძვერების“-ს (გვ. 88) სახით ბრძოლაში მონაწილეობა მიიღონ, უნდა „დადგენ-კანონიერების გზაზე“, დააშოშმინონ აჯანყება, მოხსნან ბარკადები და როცა საჭირო იქნება, ფეხ და ფეხ გაჰყენენ სახელოვან სამხედრო ძალას ცალმხრივ უხეშ და გაუნათლებელ მასის წინააღმდეგ, თუ ბატონი ავტორები დაიწყებენ იმის მტკიცებას, რომ მათ ამის თქმა არ სურდათ, მაშინ რა სურდათ მათ ეთქვათ?

მაგრამ ეს მხოლოდ მარტო ყვავილებია. „რამდენათ უფრო წყნარად, უფრო ობიექტიურად, უფრო დარბაისლურად გამოვა პარტია, აკრიტიკებს რა არსებულ წესებს და შეაქვს რა წინადადებანი მათი შეცვლის მიზნით, მით უფრო

ნაკლებად იქნება შესაძლებელი განმეორდეს (სოციალისტების წინააღმდეგ კანონის შემოღების პირობებში ეხლა შესაძლებლად გამხდარი შახმატური სვლა, რომლის საშუალებით შეგნებულმა რეაქციამ ცხვრის რქასავით მოგრიხა წითელი მოჩვენებით დაშინებული ბურჟუაზია“ (ქმ გვ.).

ბურჟუაზია, რომ გავანთავისუფლოთ შიშის აჩრდილისაგან, მას ნათლად უნდა დაუმტკიცოთ, რომ წითელი მოჩვენება ნამდვილად მეტი არაა, როგორც მოჩვენება, რომელიც სინამდვილეში არ არსებობს. მაგრამ რაშია მაინც წითელი მოჩვენების საიდუმლოება, თუ არა იმაში, რომ ბურჟუაზიას ეშინია თავის სამკედრო-სასიცოცხლო აუცილებელ ბრძოლის წინაშე, ბრძოლის მისსა და პროლეტარიატს შორის, თანამედროვე კლასობრივი ბრძოლის უმკვეთესი დასრულების წინაშე? გვაუქმით კლასობრივი ბრძოლა და „ყველა პატიოსანი ადამიანი“ სიამოვნებით „წავა ხელი-ხელ ჩაკიდებული პროლეტარიატთან ერთად“. მაგრამ გასულელებული დარჩებიან სწორედ პროლეტარები.

მაშასადამე, დე პარტიამ თავისი მოკრძალებით და ფრთხილი ყოფა-ქცევით დაამტკიცოს, რომ მან ერთხელ და სამუდამოდ უარი განაცხადა „უარობისა და ექცესებისაგან“, რომელმაც საბაბი შექმნა სოციალისტების წინააღმდეგ კანონის შემოღებისათვის. თუ ის თავის ნებით აღუთქვამს არ გამოვიდეს ამ კანონის ფარგლებიდან, მაშინ ბისმარკი და ბურჟუაზია, რასაკვირველია, გამოიჩენენ თავაზიანობას და ამ კანონს გააუქმებენ, რომელიც მაშინ ზედმეტი აღმოჩნდება!

„დე ჩვენ გაგვიგონ, როგორც საჭიროა“, ჩვენ არ გესურს „უარი ვთქვათ ჩვენს პარტიაზე და ჩვენს პროგრამაზე. მაგრამ ჩვენ ვფიქრობთ, რომ მრავალი წლების განმავლობაში გვეყოფა სამუშაო. თუ მთელს ჩვენს ძალას, მთელ ჩვენს ენერგიას წარვმართავთ გარკვეულ, სრულიად მისაწვდომ მიზნების მისაღწევად, რომლებიც რათაც არ უნდა დაჯდნენ მიღწეული უნდა იქნენ, ვიდრე ჩვენ დავიწყებდეთ ფიქრს უფრო შორეულ ამოცანების განსახორციელებლად“, მაშინ ჩვენთან დაიწყებენ შემოერთებას მასებად ბურჟუა, წვრილი მეშჩანები და მუშები, რომელთაც „ეხლა აფრთხობს... მეტად ღრმა მოთხოვნილებანი“.

პროგრამა არ უნდა იქნას უ ა რ ყო ფ ი ლ ი, ხოლო მისი განხორციელება კი გ ა დ ა დ ე ბ უ ლ უნდა იქნეს განუსაზღვრელ დროისათვის. მას ლებულობენ, მაგრამ, არსებითად, არა თავისთვის, არა იმისათვის, რომ მას გაყვეს მთელ თავის სიცოცხლეში, არამედ იმისათვის, რათა ის უანდერძონ თავიანთ შვილებს და შვილისშვილებს. მანამ კი ვიდრე „მთელი ძალა და მთელი ენერგია“ გამოყენებული არის ყოველგვარ წვრილმანზე და კაპიტალისტური წყობილების საბრალო შეკეთებაზე, რათა მაინც აჩვენოს, რომ რაღაც კეთდება და ამავე დროს არ დააფრთხოს ბურჟუაზია. განა რამდენჯერმე უკეთესი არ არის კომუნისტ მიქელის მოქცევა, რომელიც შეურყევლად დარწმუნებული იყო იმაში, რომ რამდენიმე ასეული წლის შემდეგ კაპიტალისტური საზოგადოება უმკვეთლად დაიგრევა, ამ საფუძველზე გულმოდგინეთ სპეკულიაციას ეწეოდა და თავის ძალღონის შესაფერისად ხელს უწყობდა 1879 წლის კრახს, და მით უნდა მ დ ე ი ლ ა დ რაღაცას აკეთებდა არსებულ წყობილების დამხობის მოსამზადებლად...

კარგი ტონის მეორე დარღვევას წარმოადგენენ „გრიუნდერებზე გადაქარბებული თავდასხმა“, რომლებიც თითქმის „თავის საუკუნის შვილები იყვნენ“, ამიტომ „უკეთესი იქნებოდა გინებისათვის გვერდი აგვეხვია. შტრუსბერგისა და მის მსგავს ადამიანების მისამართით სამუშაო“. ყველა ადამიანები თავის საუკუნის შვილებია. და თუ ეს—საკმაო გამართლებაა, მაშინ შეწყვეტილ უნდა იქნას თავდასხმა ვიზედაც არ უნდა იყოს, და ჩვენ უარი უნდა ვთქვათ ყოველგვარ პოლემიკაზე, ყოველგვარ ბრძოლაზე. ჩვენ მშვიდად უნდა ავიტანოთ ყოველგვარი დარტყმა ჩვენი მოწინააღმდეგისაგან. ვინაიდან ჩვენ, ბრძნებმა, ვიცით, რომ მოწინააღმდეგენი ეს მხოლოდ „თავის საუკუნის შვილებია“ და მათ არ შეუძლიათ იმოქმედონ სხვაგვარად, ვიდრე მოქმედებენ. იმის ნაცვლად, რომ ასმაგათ გადაუხადონ მათ დარტყმისათვის, ჩვენ, პირიქით, უნდა შევიბრალოთ ეს საბრალო ხალხი.

სწორედ ასევე ჩვენ გამოვსვლას კომუნისათვის ჰქონდა ის უარყოფითი შედეგი, რომ „მან ჩამოგვაცილა ჩვენ მრავალი ჩვენი კეთილის მყოფენი და საერთოდ გააძლიერა ბურჟუაზიის ჩვენდამი სიძულვილი“. დასასრულ, პარტია „არა საესეებით უდანაშაულოა ოქტომბრის კანონის შემოღებაში, რადგან ის სრულიად ზედმეტად აღვივებდა ბურჟუაზიის სიძულვილს“.

აი როგორია სამი ციურბეხელი ცენზორის პროგრამა. ის არ ტოვებს არც ერთ ადგილს გაურკვევლობისათვის—განსაკუთრებით ჩვენთვის, რომლებმაც მშვენივრად ვიცით 1843 წლიდან მთელი ეს ფრაზეოლოგია. ჩვენს წინაშე წერილი მეშჩანოვის წარმომადგენლებია, რომლებიც შიშით აღესილნი აცხადებენ, რომ პროლეტარიატი, რომელსაც ამოქმედებს საზოგადოებაში თავისი რევოლუციონური მდგომარეობა, შეუძლია „მეტად შორს შეიჭრას“. გაბედული პოლიტიკური ოპოზიციის ნაცვლად—საერთო შეთანხმებულობა. მთავრობისა და ბურჟუაზიის წინააღმდეგ ბრძოლის ნაცვლად—ცდა დაითანხმონ ისინი და გადმოიბირონ თავის მხარეზე; ნაცვლად გაშმაგებული წინააღმდეგობისა ზევიდან დევნისათვის—მოკრძალებით დამორჩილება და იმის აღიარება, რომ სასჯელი დამსახურებულია. ყველა ისტორიული აუცილებელი კონფლიქტები ახსნილია, როგორც გაუგებრობა. და ყოველგვარ დისკუსიას საზღვარს უდებენ დეკლარაციით: არჩებითად ჩვენს შორის არავითარ განსხვავებას ადგილი არა აქვს. ის ადამიანები, რომლებიც 1848 წელს ბურჟუაზიულ-დემოკრატიების სახით გამოდიოდნენ ეხლა იმგვარადვე შეუძლიათ მათ თავის თავს სოციალ-დემოკრატები უწოდონ: ისე როგორც პირველთათვის დემოკრატიული რესპუბლიკა. ასევე უკანასკნელთათვის კაპიტალისტური წყობილების დამხობა—შორეულ მომავლის საქმეა, რომელსაც თანამედროვე პოლიტიკურ პრაქტიკისათვის აბსოლუტურად არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს. ამიტომ შესაძლებელი არის შეამავლობა, შეთანხმებულობა და ფილანტროპობა, რამდენსაც მოისურვებთ. ესევე ითქმის პროლეტარიატსა და ბურჟუაზიის შორის კლასობრივ ბრძოლაზე. ქალაქზე ამ ბრძოლას აღიარებენ. იმიტომ, რომ მისი არ აღიარება უკვე შეუძლებელია. მაგრამ საქმით კი მას გვერდს უხვევენ, ჩქმალავენ, ასუსტებენ. სოციალ-დემოკრატიული პარტია არ უნდა იყოს მუშათა

კლასის პარტია, არ უნდა იწვევდეს ბურჟუაზიის სიძულვილს ან და ვისიც არ უნდა იყოს სიძულვილს. ის პირველ ყოვლისა უნდა ატარებდეს ენერგიულ პროპაგანდას ბურჟუაზიულ წრეებში. იმის ნაცვლად, რომ თავის გამოსავალ წერტილად ისეთი ამოცანები დაესახა, რომელიც შორს მიდის, ბურჟუაზიას აფრთხობს და რომელიც მაინც ჩვენი თაობისათვის მიუღწეველია. ამიტომ დეე, უმჯობესია მთელი თავისი ძალა და მთელი თავისი ენერგია მან მოახმაროს იმ წერილ ბურჟუაზიული რეფორმების განხორციელებას—ხელფასს, რომლებიც განამტკიცებენ ძველ საზოგადოებრივ წყობილებას და მით, შესაძლებელია, საბოლოო კატასტროფა თანდათანობითი და შეძლებისდაგვარად გადაგვარების მშვიდობიან პროცესად აქციონ. ეს ის ადამიანებია, რომლებიც ფუსფუსა საქმიანობით დაფარულნი არიან და არა თუ თითონ არაფერს არ აკეთებენ, არამედ ცდილობენ იმასაც ხელი შეუშალონ, რათა საერთოდ რაიმე გაკეთდეს გარდა ლაყბობისა, რომლებიც 1848 და 1849 წლებში ყოველგვარ მოქმედების წინაშე თავიანთი შიშით მოძრაობას ყოველ ფეხის ნაბიჯზე აბრკოლებენ და ბოლოს და ბოლოს იგი მიიყვანეს მის დამარცხებამდე, რომლებიც რეაქციას ხელდავენ და მეტად უკვირთ, რომ ჩიხში აღმოჩნდნენ, სადაც შეუძლებელია როგორც წინააღმდეგობა ისე გაქცევა. ეს ის ადამიანებია, რომლებიც ცდილობენ ისტორია თავიანთი ობიექტუალურ აზროვნების მსოფლმხედველობის ჩარჩოებში მოამწყვდიონ. მაგრამ მას ისტორია ანგარიშს არ უწევს და მორიგ საქმეებზე გადადის.

რაც შეეხება მათ სოციალისტურ შეხედულებას, ეს უკვე საქმოდ გაკრიტიკებულია „კომუნისტურ პარტიის მანიფესტში“, თავი „გერმანულ ანუ ქეშმარიტ სოციალიზმის“ შესახებ. იქ, სადაც კლასობრივი ბრძოლა უკუგდებულია როგორც რალაც არა მიმზიდველი და „უხეში“. იქ სოციალიზმის საფუძვლად რჩება „მხოლოდ ქეშმარიტი ჰუმანიურობა“ და ცარიელი ფრაზები „სამართლიანობის“ შესახებ.

განვითარების თვით მსვლელობიდან გამოწვეულია ის უქვევლი მოვლენა, რომ მეტბოლ პროლეტარიატს უერთდებიან ცალკე პირები დღემდე გაბატონებულ კლასთან და თანვე მოაქვთ თავისი ცოდნა. ამის შესახებ ჩვენ აშკარად ვთქვით უკვე „კომუნისტურ პარტიის მანიფესტში“. მაგრამ აქ მხედველობაში უნდა გვქონდეს ორი გარემოება:

ჯერ ერთი, რომ პროლეტარულ მოძრაობას ნამდვილი სარგებლობა მოუტანონ, ამ პირებმა თანვე უნდა მოიტანონ ნამდვილი ცოდნა, მაგრამ ამის თქმა შეუძლებელია გერმანულ ბურჟუების უმრავლესობაზე, რომლებიც მიემხრენ მოძრაობას. არც „Zukunft“, არც „Neu Gesellschaft“-ს არ მოუციათ არაფერი ისეთი, რომელსაც თუ გინდა ერთი ნაბიჯით შეეძლო მოძრაობა წაეწია წინ. არავითარი ნამდვილად ფაქტიური ანდა თეორიულად განმავითარებელი მასალა იქ არ არის.

ამის ნაცვლად—ცდა შეუთანხმოს სოციალისტური, ზერელებ შეთვისებული იდეები, სულ სხვადასხვა თეორიულ შეხედულებებს, გამოტანილი უნივერსიტეტიდან ანდა სხვა რომელიმე ადგილიდან, რომელთაგან ერთი უფრო დაბნეულია მეორეზე იმ დაშლის პროცესის გამო, რომელშიაც ამჟამად იმყო-

ფეხა გერმანიის ფილოსოფიის ნაშთი. იმის ნაცვლად, რომ პირველ ყოვლისა ახალი მეცნიერების შესწავლას დაეწაფონ, თითოეული ცდილობდა ასე თუ ისე შეეგუებია და შეერთებია ის გარედან მოტანილ თავის შეხედულებებთან, ნაჩქარევად იმუშავებდა თავის საკუთარ კერძო საჭიროებისათვის მეცნიერებას და მყისვე აცხადებდა პრეტენზიას ეს მეცნიერება შეეთვისებია სხვისთვისაც. ამის გამო ამ ვაჟბატონებს იმდენი თვალსაზრისი აქვთ რამდენიც თავები აბიათ. იმის ნაცვლად, რომ რომელიმე საკითხში მაინც გარკვეულობა შეიტანონ, მათ შექმნეს წარმოუდგენელი არეგ-დარეგა. საბედნიეროდ, თითქმის უშავრესად თავიანთ საკუთარ წრეში. ასეთ ადამიანების გარეშე, რომელთა ძირითად პრინციპს წარმოადგენს ასწავლოს სხვას ის რაც მათ თვით არ უსწავლიათ, პარტიას შეუძლია სრულიად თავისუფლად გვერდი აუხვიოს.

მეორე მხრივ, თუ პროლეტარულ მოძრაობას სხვა კლასის წარმომადგენლები ემხრობიან, პირველ ყოვლისა მათ მოეთხოვებათ, რომ მათ თანვე არ მოიტანონ ბურჟუაზიულ და წვრილ მეშჩანური განწყობილებათა ნაშთები, არამედ უსიტყვოდ შეითვისონ პროლეტარული მსოფლმხედველობა. მაგრამ ის ვაჟბატონები, რომელთა შესახებ ვლაპარაკობთ, სწორედ საესე არიან ბურჟუაზიულ და წვრილ ბურჟუაზიულ იდეებით. ისეთ წვრილ ბურჟუაზიულ ქვეყანაში, როგორიც არის გერმანია ამ იდეებს უეჭველად აქვთ თავიანთი გამართლება. მაგრამ მხოლოდ სოციალ-დემოკრატიულ მუშათა პარტიის რიგების საზღვრების გარეშე. თუ ეს ვაჟბატონები მოაწყობენ სოციალ-დემოკრატიული წვრილ ბურჟუაზიული პარტიას ეს მათი სრული უფლებია. მაშინ ჩვენ შეგვეძლო იმითთან მოლაპარაკება გავგეშართა. გარკვეულ პირობებში კავშირი შეგვეკრა და სხვა. მაგრამ მუშათა პარტიაში ისინი გარეშე ელემენტებია. თუ არის საფუძველი რამდენიმე ხნის გამავლობაში ისინი ავიტანოთ, ჩვენ მოვალე ვართ, მხოლოდ ავიტანოთ ისინი, არ მივცეთ მათ უფლება პარტიაზე ხელმძღვანელობა გასწიონ და ანგარიში მივსცეთ თავს იმაში, რომ მათთან კავშირის გაწყვეტა მხოლოდ დროის საკითხია. ამასთანავე ეს დრო, თითქოს, უკვე დადგა. როგორ შეუძლია ამის შემდეგ პარტიამ კვლავ აიტანოს თავის რიგებში ამ წვრილის ავტორები, ჩვენთვის ეს სრულიად გაურკვეველია. თუ ასეთ ადამიანთა ხელში ასეთი თუ ისეთი ზომით პარტიული ხელმძღვანელობა გადაეცა ეს იმას ნიშნავს, რომ პარტია უბრალოდ დასაქურისებულია და მას უკვე არ მოეპოვება პროლეტარული ენერგია.

რაც შეგვეხება ჩვენ, ჩვენი წარსულთან შედარებით, ჩვენს წინაშე მხოლოდ ერთი გზაა. ჩვენ თითქმის ორმოცი წლის მანძილზე პირველ რიგში ვაყენებდით კლასობრივ ბრძოლას, როგორც ისტორიის უშუალო მამოძრავებელ ძალას. და განსაკუთრებით კლასობრივ ბრძოლას ბურჟუაზიასა და პროლეტარიატს შორის, როგორც ძლიერი ბერკეტი თანამედროვე სოციალურ გადატრიალებისათვის; ამიტომ ჩვენ არაფრის გამო არ შეგვიძლია ვიაროთ ერთად იმ ადამიანებთან, რომლებიც ცდილობენ კლასობრივი ბრძოლა მოძრაობიდან ამოშალონ. ვაარსებდით რა ინტერნაციონალს ჩვენ ნათლად ჩამოვაცალიბეთ საბრძოლო ლოზუნგი: მუშათა კლასის განთავისუფლება უნდა შეიქმნეს თვით მუშათა კლასის საქმედ. ჩვენ არ შეგვიძლია, მაშასადამე, ისეთ ადამიანებთან

სვლა, რომლებიც აშკარად აცხადებენ, რომ მუშები მეტის-მეტად განუვითარებული არიან იმისათვის, რომ გაანთავისუფლონ თავის-თავი. ამიტომ განთავისუფლებულ უნდა იქნან ზევიდან ფილანტროპიულ მსხვილი და წვრილი ბურჟუეზიების ხელებით. თუ ახალი პარტიული ორგანო მიიღებს ისეთ მიმართულებას, რომელიც უპასუხებს ამ ვაჟბატონების მსოფლმხედველობას, ბურჟუაზიული იქნება და არა პროლეტარული. ჩვენ მაშინ, სამწუხაროდ, სხვა არაფერი დავგრჩება, თუ არა საჯაროდ განვაცხადოთ ამის წინააღმდეგ და საზღვარი დაუდვათ იმ სოლიდარობას თქვენთან, რომელიც ჩვენ გამოვიჩინეთ დღემდე, წარმოადგენდით რა პარტიას საზღვარგარეთ, მაგრამ უნდა ვიგულისხმოთ, რომ საქმე აქამდე არ მივა.

ეს წერილი დაწერილია იმ ანგარიშით, რომ ის ნაჩვენები იქნება გერმანიაში არსებულ კომისიის ყველა ხუთივე წევრისათვის და აგრეთვე ბრაკესათვისაც.

რომ ეს წერილი წაიკითხონ ციურების სამეულის წევრებმა, ჩვენ ამის წინააღმდეგ არაფერი გვაქვს.

პრიტიკა ზ სოციალიზმის

6. ჯინსარაძე

რევოლუციონური მარქსიზმის პროგრამული დოკუმენტი

კ. მარქსი „გოთას პროგრამის კრიტიკა“. თარგმნილი გერმანულიდან გ. გამყრელიძის მიერ მ. ტოროშედიძის რედაქციით. სახელგამი, 1932 წ.

მეცნიერული კომუნიზმის ფუძემდებელთა ნაწარმოებებს შორის „გოთას პროგრამის კრიტიკას“, უმნიშვნელოვანესი ადგილი უჭირავს. ამ „კრიტიკაში“ მარქსმა მოგვცა „მომავალი საზოგადოების ეკონომიური ანალიზი“ (ლენინი), მკიდრით დაკავშირებული პროლეტარიატის დიქტატურის საკითხთან.

მარქსიზმ-ლენინიზმის მოძღვრების ცენტრალური პუნქტი, „მთელი პროლეტარული კლასობრივი ბრძოლის ყველაზე მთავარი საკითხი“ (ლენინი)—ეს არის მოძღვრება პროლეტარიატის დიქტატურაზე როგორც კაპიტალიზმიდან კომუნიზმში გარდამავალი პერიოდის სახელმწიფოებრივი ორგანიზაციის ფორმაციაზე. ამ საკითხს ფართოდ ეხება მარქსი აღნიშნულ ნაწარმოებში.

ამასთანავე „კრიტიკაში“ მოცემულია სოციალიზმის ეკონომიკის საფუძვლები, კლასობრივი ბრძოლის სტრატეგია და ტაქტიკა, მუშათა კლასის დამოკიდებულება საშუალო ფენების მიმართ, სწავლა კომუნიზმის შესახებ და სხვ.

ლენინი თავის შრომებში—„სახელმწიფო და რევოლუცია“ და „პროლეტარული რევოლუცია და რენეგატი კაუცკი“ განსაქმთრებული ყურადღებით შეჩერდა მარქსის ამ გენიალურ შრომაზე. მან აღნიშნა, რომ მარქსის მსჯელობაში პროლეტარიატის დიქტატურის შესახებ შეჯამებულია მთელი მისი რევოლუციონური მოძღვრება.

მარქსის შენიშვნები „გერმანიის მუშათა პარტიის პროგრამაზე“ დაწერილია 1875 წელს და მიმართულია გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის ოპორტუნიზტული ხელმძღვანელების წინააღმდეგ. ეიზენახელები, ე. ლიბკნეხტის და ბებელის მეთაურობით, და ლასალელები, ჰაზენკლევერის, ჰასალმანის, ტელკის და სხვ. მეთაურობით, შეიკრიბნენ გოთაში გაერთიანების მიზნით.

პროგრამის პროექტი, რომლის საფუძვლზედაც გაერთიანება უნდა მომხდარიყო, წარმოადგენდა ლასალელების ფრაზების განმეორებას; იგი შეიცავდა ვულგარულ-დემოკრატიულ მოთხოვნებს, კომუნიზტური მანიფესტიდან და ინტერნაციონალის წესდებიდან ნასესხებ „მესწორებულ“ დებულებებს.

„პროგრამაში შეტანილია,—სწერდა ენგელსი ბებელს 1875 წ. მარტში.—საკმაოდ ბუნდოვან წმინდა დემოკრატიულ მოთხოვნათა მთელი გროვა, რომელთაგან ზოგიერთი ნამდვილი მოდის საქმეა, მაგალითად, „პირდაპირი სახალხო კანონმდებლობა“, რაც შვეიცარიაში არსებობს და რასაც სარგებლობაზე მეტი ზიანი მოაქვს, თუ მას საერთოდ რაიმე მოაქვს“.

პროგრამის პროექტს სიხარულით შეხვდა ბისმარკის პრესა, რომელიც აღნიშნავდა, რომ სოციალ დემოკრატია „ისწრაფის ყოველ შემთხვევაში ნაწილობა-

რივ მაინც განთავისუფლდეს ინტერნაციონალის გავლენისაგან“, „ის (სოციალ-დემოკრატია, ნ. ჯ.) ხელს იღებს ინტერნაციონალზე“¹⁾.

გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის ოპორტუნიტულმა ხელმძღვანელებმა როდი დარაზმეს მუშათა მასა მარქსისტული თეორიის და პრაქტიკის გარშემო, რომ გაერთიანება განხორციელებული ყოფილიყო მარქსიზმის დროშის ქვეშ, არამედ ისინი ლასალელებთან ერთად დამპალი ლიბერალიზმის პოლიტიკის გზას დაადგნენ.

პროლეტარული მოძრაობის საკითხებში ეიზენახელები პრინციპიალურ დამოშლას იყენებდნენ. ამიტომ ბუნებრივი იყო მარქსისა და ენგელსის გადაჭრით გამოხატული აღნიშნულ პროგრამის წინააღმდეგ.

მარქსი სწერდა ბრაკეს: „მოვალეობა ნებას არ მამძღეც თუნდაც მხოლოდ დიპლომატიური სიჩუმით ვლიარო პროგრამა, რომელიც, ჩემის რწმენით, სრულიად არაფერად არ ვარგა და რომელიც პარტიის დემორალიზაციას ახდენს“²⁾.

ამავე დოკუმენტში მარქსი აფრთხილებდა სოციალ-დემოკრატიის ხელმძღვანელებს, რომ თუ პროგრამა მიღებული იქნებოდა გაერთიანებული ყრილობის მიერ, ის და ენგელსი განაცხადებდნენ, რომ—„ჩვენ სრულიად არა ვართ გარეული აღნიშნულ პრინციპიალურ პროგრამაში და მასთან საერთო არაფერი გვაქვს“.

ასეთივე მკაცრ კრიტიკით შეხვდა ენგელსიც პროგრამის პროექტს. ის სწერდა ბებელს 1875 წლის მარტში: „მარქსი და მე არაფრის გულისთვის არ დაკთანხმდებით მივემხროთ ასეთ საფუძველზე აგებულ ახალ პარტიას, და სერიოზულად მოვისაზრებთ, რა პოზიცია (აგრეთვე საჯაროდაც) დავიკიროთ მის მიმართ“. და შემდეგ „ჩვენ გადაჭრით უარს ვამბობთ გადაყვეთ ასეთ გზას“.

ლასალელების სექტა, ბისმარკთან დაკავშირებული, ცდილობდა მუშათა მოძრაობა ოპორტუნიზმის გზით წაყვანა. ეს სექტა აყენებდა ლოზუნგს—სოციალიზმისაკენ „თავისუფალი სახალხო სახელმწიფოს მეშვეობით“.

ლასალი სწერდა ბისმარკს 1863 წელს: მუშათა კლასი... იქნებოდა განწყობილი... შეეფასებია სამეფო გვირგვინი, როგორც სოციალური დიქტატურის ბუნებრივი მატარებელი, წინააღმდეგ ბურჟუაზიული საზოგადოების ეგოიზმისა, რომ ეს გვირგვინი თავის მხრით... დასდგომოდა ნამდვილ რევოლუციონურ და ნაციონალურ გზას და პრივილეგიურ წოდებათა მონარქიიდან სოციალურ და რევოლუციონურ მონარქიად გადაქცეულიყო“.

მარქსი სამართლიანად სთვლიდა ლასალს „პარტიის მოღალატედ“. ლასალი და ლასალელები, სწერდა ლენინი, ცდილობდნენ შეგუებოდნენ იუნკერ ბისმარკის პეგემონიას. მათი შეცდომა ის იყო, რომ სურდათ მუშათა პარტია ბონოპარტისტულ-სახელმწიფოებრივ-სოციალისტურ გზისაკენ გადაეხარათ

მარქს-ენგელსის გენიალური მითითებანი გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის ბელადებმა „შეგნებულად დამალეს და ყუთში შეინახეს“ (ენგელსი).

გამეორიანებელმა ყრილობამ მიიღო ლასალელების მიერ წარდგენილი პროექტი, მან მარქსისტული გზა უარყო. სოციალ-დემოკრატიის ბელადებმა ოპორტუნიტული გზა აირჩიეს.

¹⁾ იხ. „გოთას პროგრამის კრიტიკა“. მარქს-ენგელს-ლენინის ინსტიტუტის გამოცემა 1932 წ. გვ. 35.

²⁾ იხ. „გოთას პროგრამის კრიტიკა“. მარქს-ენგელს-ლენინის ინსტიტუტის გამოცემა. 1932 წ. გვ. 61.

ენგელსის შემდგომ წერილებში (1875 წლის 11 ოქტომბრის თარიღით— ბრაკესადმი და ამავე წლის 12 ოქტომბრის თარიღით ბებელსადმი) მოცემულია ყრილობის მიერ მიღებული პროგრამის კრიტიკული ანალიზი.

მარქსი და ენგელსი იმ პერიოდში საჯაროდ არ გამოხატულან ამ პროგრამის წინააღმდეგ. ამის ერთად-ერთი მიზეზი ის იყო, რომ აღნიშნული პროგრამა გავრცელებული იქნა რევოლუციონური თვალსაზრისით.

„უტყუარ ბურჟუაზიულმა კალმოსნებმა, —სწერდა ენგელსი— ეს პროგრამა სერიოზულად მიიღეს, ამოაკითხეს იქ ის, რაც მასში არ არის, და განმარტეს იგი კომუნისტური აზრით. მუშებიც, როგორც სჩანს, ასევე იქცევიან, მხოლოდ ამ გარემოებას მოგვცა ნება მარქსს და მე საჯაროდ არ გავმიჯნოვდი. ვითაც ამგვარი პროგრამისაგან. ვიდრე ჩვენი მოწინააღმდეგეები და აგრეთვე მუშები ამ პროგრამაში ჩვენს შეხედულებებს ატარებენ, ჩვენ უფლება გვაქვს დავჩუმდეთ მის შესახებ“¹⁾.

ვიდრე შეეჩერებოდეთ „გოთას პროგრამის კრიტიკაზე“ უშუალოდ, საჭიროა შევხებით ოპორტუნიზმის მიმდინარეობას სოციალ-დემოკრატიულ პარტიაში და იმ ბრძოლებს, რომლებსაც მარქსიზმის ფუძემდებელნი აწარმოებდნენ ოპორტუნიზმის წინააღმდეგ საერთაშორისო მუშათა მოძრაობაში.

1879 წ. მარქს-ენგელსი გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის ბელადებისადმი (ლიბკნეხტი, ბებელი, ბრაკე და სხვ.) მიმართულ სპეციალურ ცირკულარულ წერილში სასტიკად ილაშქრებდნენ მემარჯვენეების და მათდამი შემრიგებლური დამოკიდებულებების წინააღმდეგ. დეპუტატ კაიზერის გამოსვლა რიხსტაგში და ხმის მიცემა მფარველობითი ბაჟებისა და ბისმარკის კრედიტების სასარგებლოდ—ეს ხომ აშკარა უარყოფა იყო პარტიის მარქსისტულ პოლიტიკისა.

ამისდამიხედვით, მარქს-ენგელსი დაასკენიდნენ: „პარტიაში ამ კამათში (მფარველობით ბაჟების შესახებ ნ. ჯ.) თავიდანვე გაშოიჩინა მერყეობა, რწმენის უქონლობა და გაუჩვეელობა და ბოლოს, კაიზერის წყალობით და მასთან ერთად, საფუძვლიანად შეირცხვინა თავი“²⁾.

იმავე წერილში მარქს-ენგელსი მიუთითებდნენ გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის პარტიაში არსებულ საფრთხეზე. უხეშ პოლიტიკურ შეცდომას სჩადიან ის პირები, რომლებიც მოითხოვენ ყოველმხრივი პარტიის შექმნას; მაშინ ხომ პარტიაში შესვლას არ დააყოვნებენ შეძლებული კლასებიც, ცხადია, თავიანთ კლასობრივი მიზნების განსახორციელებლად. თუ ასეთი პირები დატოვებულ იქნებოდნენ პარტიაში, ბუნებრივია, პარტია პროლეტარულ ხასიათს დაჰკარგავდა. ამიტომ იყო, რომ მარქს-ენგელსი გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის ხელმძღვანელთაგან მოითხოვდნენ დაუყოვნებლივ გამორიცხული ყოფილიყვენ პარტიიდან ბერნშტეინი და შრაიმი, რადგან პარტია დანაშაულს ჩაიდენდა, თუ ბურჟუაზიის მოკავშირეებს ოფიციალურ პოსტებს დაუტოვებდა.

პარტიული ხელმძღვანელობის დატოვება ასეთი პირების ხელში ნიშნავდა იმას, რომ „პარტია, არც მეტი არც ნაკლები, დასაქურისებულია და მასში უკვე პროლეტარული ენერგია აღარ არის“³⁾.

სწორედ ამის გამო მარქს-ენგელსი გადაჭრით იცავდნენ იმ პრინციპს, რომ „თუ პროლეტარულ მოძრაობას სხვა კლასების წარმომადგენლები ეკედლებიან, მათ უპირველეს ყოვლისა უნდა მოეთხოვებოდეს, რომ არ შემოიტანონ პარ-

1) იხ. „კრიტიკა“ გვ. 67.

2) მარქს-ენგელსის არქივი 1/VI, გვ. 147—148.

3) მარქს-ენგელსის არქივი 1/VI, გვ. 155.

ტიში ბურჟუაზიული, წვრილ-ბურჟუაზიული და სხვ. ცრუმორწმუნეობათა ნაშთები, არამედ უყოყმანოდ შეითვისონ პროლეტარული მსოფლმხედველობა“¹⁾.

იმავე წელში მარქს-ენგელსი განსაზღვრადენ თავიანთ დამოკიდებულებას საერთაშორისო მუშათა მოძრაობისადმი:

„რაც შეგვეხება ჩვენ, მთელი ჩვენი წარსულის მიხედვით, ჩვენს წინაშე მხოლოდ ერთი გზა არსებობს. თითქმის 40 წლის განმავლობაში ჩვენ პირველ რიგში ვაყენებდით კლასობრივ ბრძოლას, როგორც ისტორიის უშუალო მამოძრავებელ ძალას და განსაკუთრებით კლასობრივ ბრძოლას ბურჟუაზიასა და პროლეტარიატს შორის, როგორც თანამედროვე სოციალური გადატრიალების მძლავრ ბერკეტს; ამიტომ ჩვენ არავითარ შემთხვევაში არ შეგვიძლია ვიაროთ იმ აღდამიანებთან ერთად, რომლებიც ისწრაფვიან ამოწმონ მოძრაობიდან ეს კლასობრივი ბრძოლა. როდესაც ინტერნაციონალს ვაარსებდით, ჩვენ მკაფიოდ ჩამოვყალიბეთ საბრძოლო მოწოდება: მუშათა კლასის განთავისუფლება თვით მუშათა საკმე ღონდა იყოს. მაშასადამე, ჩვენ აქ არ შეგვიძლია ვიაროთ იმ აღდამიანებთან, რომლებიც აშკარად აცხადებენ—მუშები შეტის-მეტად გაუნათლებელი არიან იმისათვის, რომ თავისი თავი განთავისუფლონ, ისინი განთავისუფლებულ ღონდა იქნენ ზევადან ფილანტროპიულ მსხვილ და წვრილ ბურჟუას ხელით“²⁾.

მარქს-ენგელსი ხედადენ, რომ 1870 წლიდან დაწყებული, სოციალ-დემოკრატიული პარტია დაავადმყოფებული იყო ოპორტუნიზმით. ისინი იბრძოდენ პარტიის რევოლუციონური მოქმედებისათვის. ისინი ხედადენ იმ ფაქტს, რომ ოპორტუნიტული ტაქტიკა და პარტიის ის ორგანიზაციული წყობა, რომელსაც სოციალ-დემოკრატია ატარებდა, ამ უკანასკნელის ნაწილს გაბურჟუაზიულების გზისაკენ მიაქანებდა.

სწორედ ამიტომ იყო, რომ ენგელსი ბებელისადმი მიმართულ წერილში ასაბუთებდა მომავალი ახალი ტიპის პარტიის შექმნის აუცილებლობას.

„მსოფლიო ისტორია თავისი გზით მიდის და იგი ბრძენ და ზომიერ ფილისტერებს ანგარიშს არ უწევს. რუსეთში რამდენიმე თვის შემდეგ მდგომარეობა გადაჭრით უნდა შეტრიალდეს. ორში ერთი: ან დაეშობა თვითმპყრობელობა და მაშინ დაუყოვნებლივ, რეაქციის მთავარი სიმაგრის დაცემასთან ერთად, ევროპას სხვა სიო დაჰბერს, ან იფეთქებს ევროპული ომი და ყოველი ხალხის აუცილებელ ბრძოლაში თავისი ნაციონალურ ყოფისათვის—ეს ომი გერმანიის ეხლანდელ პარტიასაც დაასამარებს... მაგრამ ახალი პარტია, რომელიც ბოლოს და ბოლოს უნდა შეიქმნას ყოველივე ამის შედეგად, განთავისუფლდება ევროპის ყველა ქვეყნებში ყოველგვარი მერყეობისა და წვრილმანისაგან, რაც ახლა მოძრაობას ყველგან აფერხებს“³⁾.

ენგელსის გენიალური წინასწარმეტყველება გამართლდა: ეს ახალი პარტია, კომუნისტური ინტერნაციონალის დროის ქვეშ, შექმნა ლენინმა იმ გზით, რომლის შესახებაც სტალინი ამბობს: „პროლეტარული პარტიების განვითარებისა და განმტკიცების გზა არის მათი გაწმენდა ოპორტუნიტებისა და რეფორმისტებისაგან, სოციალ-იმპერიალისტებისა და სოციალ-შოვინისტებისაგან, სოციალ-პატრიოტებისა და სოციალ-პაციფისტებისაგან“⁴⁾.

გოთას გამაერთიანებელი ყრბობის შემდეგ გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის ოპორტუნიტულმა ხელმძღვანელებმა დაუმაღლეს პარტიას და მუშათა

1) იქვე, გვ. 154.

2) მარქს-ენგელსის არქივი I/VI გვ. 155.

3) მარქს-ენგელსის არქივი I/VI გვ. 169—170.

4) ი. სტალინი. ლენინიზმის საკითხები, გვ. 73.

კლასის მარქს-ენგელსის გენიალური დებულებანი გარდამავალი პერიოდის პოლიტიკური და ეკონომიური პროგრამის შესახებ.

ბრძოლაში „კრიტიკის“ წინააღმდეგ დაირაზმენ ოპორტუნიტულის ხელმძღვანელები, რომლებიც აღშფოთებული იყვნენ მარქს-ენგელსის კრიტიკით. ყუბაბა გასკდა მაშინ, როდესაც ენგელსმა 1891 წელს „ნეიე ცეიტ“-ში გამოაქვეყნა „კრიტიკა“. აქ—წინასიტყვაობაში ენგელსი სწერდა შემდეგს: „რადგანაც ყრილობა პალეში დღის წესრიგში დააყენა გოთას პროგრამის განხილვა, მე ვუძიებ, დანაშაული იქნებოდა ჩემის მხრიდან, რომ ამიერიდანაც დამეძალა ეს მნიშვნელოვანი დოკუმენტი,—იქნებ ყველაზე მნიშვნელოვანი იმათ შორის, რომელთაც ამ განხილვის დროს მიმართავენ“¹⁾.

მუშათა კლასი უდიდესი აღფრთოვანებით შეეგება აღნიშნული დოკუმენტის გამოქვეყნებას.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, მარქსის ხელნაწერები გოთას პროგრამის შესახებ გამოქვეყნდა გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის თეორიულ ორგანოში „ნეიე ცეიტ“-ში. ამ დოკუმენტის გამოქვეყნების გარშემო ნამდვილი ბოძოლა გაჩაღდა ენგელსსა და ოპორტუნიტებს შორის. კაუცკის მიმართ გაგზავნილ წერილში ენგელსი მიუთითებდა იმ გარემოებას, რომ თუ „გოთას პროგრამის კრიტიკა“ არ დაიბეჭდა „ნეიე ცეიტ“-ში, ის გამოაქვეყნებს მას ვინის მუშათა გაზეთში. „თუ შენ „ნეიე ცეიტ“-ის 21 №-ში კისრულად პასუხისმგებლობას პუბლიკაციისათვის, ირონიულად შენიშნავს ენგელსი, ეს ძალიან სანაქებო საქმეა შენთვის, მაგრამ ნუ დაიფიქრებ, რომ პირველი ბიძგი მაინც მე მეკუთვნის და რომ ამასთანავე რამდენიმედ მე გაიძულე გემოქმედნა. ამიტომ მთავარ პასუხისმგებლობას მე ვკისრულობ“ (ხაზი ჩვენი ნ. ჯ.).

ოპორტუნიტების გაცოფებამ მარქს-ენგელსის წინააღმდეგ კრიტიკის გამოქვეყნების შემდეგ უმაღლეს წერტილს მიიღწია.

„ფორვერტი“ უარყოფდა მარქსის მიერ დასახულ პროგრამას და აცხადებდა: სოციალ-დემოკრატია არ მიყვება არც მარქსის და არც ლასალის გზას. მარქსის ხელნაწერების გამოქვეყნებისათვის სანქცია არ მიუცია პარტიის ცენტრალურ კომიტეტს და რეიხსტაგის სოციალ-დემოკრატიულ ფრაქციას. საქმე იქამდე მივიდა, რომ გრილენბერგმა რეიხსტაგში განაცხადა: „სოციალ-დემოკრატიულმა პარტიამ უარყო და არასოდეს არ იზიარებდა მარქსის იდეას პროლეტარიატის დიქტატურის შესახებ“. ბებელმაც სპეციალური წინადადებით მიმართა „ნეიე ცეიტ“-ის რედაქციას, რომ მარქსის პროგრამული დოკუმენტი არ გამოექვეყნებოდა. ამასთანავე, აღძრულ იქნა საკითხი პარტიული ცენტრის შემოღების შესახებ „კრიტიკის“ გამოქვეყნებასთან დაკავშირებით.

კაუცკი, რომელიც მარქსმა თავისი დახასიათებით მიწასთან გაასწორა ვიწრო შეხედულებებით, ბრძენთა-ბრძენი... ყოველისმცოდნე, რამდენიმედ მუყაითი, რომელიც ბევრს მუშაობს სტატისტიკაში, მაგრამ ესეღან სარგებლობა არაფერი აქვს, ბუნებით ფილისტერების ტონს ეკუთვნის“,—ეს კაუცკი დაუყოვნებლივ შეუდგა „შეცდომის“ გააოსწორებას, რაც მდგომარეობდა ლასალიზმის დაცვაში მარქსის წინააღმდეგ.

კაუცკი სწერდა: „პოზიცია, რომელსაც მარქსი ლასალის მიმართ დაადგა, არ ეგუება გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის პოზიციას; ეს უკანასკნელი ლასალს სხვანაირად ეპყრობა“, და ბოლოს ლასალს—ბისმარკის ამ მოკავშირეს და მარქსის დახასიათებით პარტიის გამცემს, რომლის ტაქტიკაც მიმართული იყო

1) იხ. „გოთას პროგრამის კრიტიკა“, გვ. 68.

იუნკერ ბისმარკის ჰეგემონიისადმი შტგუებისაკენ (ლენინი), აცხადებდა მარქსთან ერთად მუშათა კლასის მასწავლებლად და მოწინავე მებრძოლად.

ენგელსი სწორედ კაუცკის წინააღმდეგ ილაშქრებს, როდესაც სწერს: „ამ ხალხმა ხომ ნამდვილი ისტორია არ იცის და, როგორც სჩანს, არაფერი ყოფილა გაკეთებული იმისათვის, რომ იგინი ამ მხრივ გაგვეხატლებია“¹⁾. ბოლოს ენგელსი დასძენს—„მარქსის კრიტიკა თავისით გაიკაფავს გზას და სწორედ ამ მიზნით გამოვაქვეყნე იგი“.

ისტორიულად ცნობილია ის ფაქტი, რომ სოციალ დემოკრატიის ევოლუცია ლასალელების გზით წავიდა, ვინაიდან ლასალიზმი გამყიდველობის განსახიერებაა. ამიტომ არის, რომ სოციალ-ფაშისტები აყენებდნენ და დღესაც აყენებენ ლოზუნგს—„უკან ლასალისაკენ“.

შემთხვევით არ არის ის ფაქტი, რომ ველსები და ლეიპარტები ქედს იხრიან მესამე იმპერიის წინაშე. კაუცკი ამჟამად ჰიტლერიზმისადმი შეგუების ტაქტიკას იცავს. სოციალ-დემოკრატია ამბობს იგი უნდა შეეგუოს ფაშისტურ რეჟიმს გერმანიაში იმ მიზნით, რომ მან ლეგალურად იარსებოს; მან დამშვიდებით უნდა იცადოს მანამდე, ვიდრე გერმანიის ხალხის ხმის უმრავლესობას არ მიღებს-ო.

მარქსმა თავის გენიალურ მოძღვრებაში უკეცავჰყო ის დებულება, რომ სოციალისტური რევოლუციის გარეშე არ არსებობს გზა პროლეტარიატის რევოლუციონური დიქტატურისაკენ. ბურჟუაზიულ, პოლიტიკური წყობილების დამხობა რევოლუციონური გზით, სახელმწიფოებრივი მანქანის დამსხვრევა იმ მიზნით, რომ მუშათა კლასმა აიღოს ხელისუფლება და გამოიყენოს იგი ექსპლოატატორთა წინააღმდეგობის დასათრგუნავად, სოციალისტური რევოლუციის გასამარჯვებლად, სოციალიზმის ძლევაშისილი მშენებლობის უზრუნველსაყოფად,—ამ მარქსის ძირითადი თეზისი. აქედან გამომდინარეობს ლენინისა და სტალინის სწავლა დიქტატურის სამი ძირითადი მხარის შესახებ:

1. „პროლეტარიატის ხელისუფლების გამოყენება ექსპლოატატორთა დათრგუნვისათვის, ქვეყნის თავდაცვისათვის, სხვა ქვეყნების პროლეტარებთან კავშირის განმტკიცებისათვის, ყველა ქვეყნებში რევოლუციის განვითარებისა და გამარჯვებისათვის;

2. პროლეტარიატის ხელისუფლების გამოყენება ბურჟუაზიისაგან მშრომელების და ექსპლოატირებული მასების საბოლოოთ ჩამოშორებისათვის. ამ მასებთან კავშირის განმტკიცებისათვის, სოციალიზმის მშენებლობის საქმეში მათი ჩაბმისათვის, პროლეტარიატის მხრივ ამ მასების სახელმწიფოებრივი ხელმძღვანელობისათვის;

3. პროლეტარიატის ხელისუფლების გამოყენება სოციალიზმის ორგანიზაციისათვის, კლასების მოსპობისათვის, უკლასო საზოგადოებაში, უსახელმწიფო საზოგადოებაში გადასვლისათვის“²⁾.

ამგვარად, პროლეტარიატის დიქტატურა—ეს არის კლასობრივი ბატონობის ორგანიზაცია, რომლის მიზანია კლასების ეკონომიური დაყოფის ლიკვიდაცია, უკლასო კომუნისტური საზოგადოების აგება.

პროლეტარიატის დიქტატურის მსოფლიო-ისტორიულ აუცილებლობაზე მიუთითებდა კ. მარქსი ყველა თავის შრომაში. იღებდა რა მხედველობაში პროლეტარიატის რევოლუციონურ როლს, მარქსი სწერდა: „ვიდრე ჯერ-კიდევ არსებობდნენ სხვა კლასები, განსაკუთრებით კაპიტალისტური კლასი, ვიდრე პროლეტარიატი მათ ებრძვის (ვინაიდან ხელისუფლების სათავეში მისი ჩადგომით

1) კრიტიკა გვ. 72.

2) ი. სტალინი, ლენინიზმის საკითხები. ქართ. გამოც. გვ. 96.

მტრები ჯერ კიდევ არ ისპობიან, ძველი საზოგადოებრივი წყობილება ჯერ კიდევ არ ქრება)—მან უნდა გამოიყენოს ძალდატანების საშუალებანი, რადგან ძალდატანება მმართველობის საშუალებაა. თუ თითონ ის ჯერ კიდევ კლასად რჩება და თუ არ გამქრალა ეკონომიური პირობები, რომლებზედაც დამყარებულია კლასობრივი ბრძოლა, ე. ი. კლასების არსებობა. ისინი ძალდატანებით უნდა იქნეს მოსპობილი და გარდაქმნილი—მათი პროცესი ძალდატანებით უნდა დაჩქარდეს“¹).

„გოთას პროგრამის კრიტიკაში“ მარქსის შესანიშნავი თეზისი პროლეტარიატის დიქტატურის რაობას შემდეგნაირად განსაზღვრავს: „კაპიტალისტურ და კომუნისტურ საზოგადოებას შორის ძვეს პერიოდი ერთის მეორედ რევოლუციონური გარდაქმნისა. ამ პერიოდს შეესაბამება აგრეთვე პოლიტიკური გარდამავალი პერიოდიც, და ამ პერიოდის სახელმწიფო არ შეიძლება სხვა რამ იყოს, თუ არ პროლეტარიატის რევოლუციონური დიქტატურა“.

არ არის მართალი ის ფაქტი, თითქოს (როგორც სოციალ ფაშისტები ამტკიცებენ) აღნიშნული დებულება მარქსმა მხოლოდ „გოთას პროგრამის კრიტიკაში“ მოგვცა. კაუცკი ამბობს: „ის შეხედულება... პროლეტარიატის დიქტატურის შესახებ დამყარებულია კარლ მარქსის ერთ სიტყვაზე, რომელიც მარქსმა იხმარა ერთხელ წერილში 1875 წელს“²).

პროლეტარიატის დიქტატურის საკითხი—ეს არის მთავარი და გადამწყვეტი მარქსის რევოლუციონურ მოძღვრებაში, ის სოციალისტური რევოლუციის ძირითადი შინაარსია. რევოლუციის ამ ძირითად საკითხს ასახულებდა და აღრმავებდა მარქსი თავის ისეთ შრომებში, როგორიცაა „ფილოსოფიის სილატაქე“, „კომუნისტურ მანიფესტი“, კრაკოვის აჯანყების ორი წლის თავზე წარმოთქმული სიტყვა (1848 წ.), ვეიდეირისადმი გაგზავნილ წერილში 1852 წ. „კაპიტალი“, „სამოქალაქო ომი საფრანგეთში“, ბაკუნინის წიგნზე შენიშვნები, „სახელმწიფოებრიობა და ანარქია“, „გოთას პროგრამის კრიტიკა“ და სხვ.

პარიზის კომუნას მარქსი მე-XIX საუკუნის სოციალისტური რევოლუციის დასაწყისად თვლიდა. როგორიც უნდა იყოს მისი ბედი პარიზში,—ამბობდა მარქსი—ის მთელს ქვეყანას მოივლისო.

ენგელსმა „კრიტიკის“ გამოქვეყნების შემდეგ (1891 წ.), სოციალ-დემოკრატიის ფილისტერების ყეფის საპასუხოდ, ხელმეორედ გამოსცა კარლ მარქსის „სამოქალაქო ომი საფრანგეთში“. ამ გამოცემის წინასიტყვაობას ენგელსი შემდეგი სიტყვებით ათავებს:

„უკანასკნელ დროს სოციალ-დემოკრატიული ფილისტერი ხელახლა ღვთაებრივ შიშს განიცდის პროლეტარიატის დიქტატურის გაგონებაზე. გინდათ იცოდეთ, მოწყალეო ხელმწიფეო, რა არის ეს დიქტატურა? შეხედეთ პარიზის კომუნას. ეს იყო პროლეტარიატის დიქტატურა“.

თავისი ოპორტუნიზმის დასაფარავად გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის ცენტრალურმა კომიტეტმა სიტყვები „სოციალ-დემოკრატიული ფილისტერი“ შესცვალა „გერმანელი ფილისტერით“, და ამით კიდევ ახალი დანაშაული ჩაიდინა მუშათა კლასის წინაშე³).

¹ ამოღებულია ადორატსკის წერილიდან „მარქსი—პროლეტარიატის ბელადი“. „პრავდა“ 1933 წ. 10 მარტისა.

² ლენინი, რჩეული თხზ. ტ. IV. გვ. 89.

³ ენგელსის ეს შესანიშნავი დებულება ქართულ ენაზე გადმოცემულია დამაზინჯებულათ იმ სახით, როგორც ეს სოციალ-დემოკრატიის გამოცემებში იყო, ქართულ თარგმანში სწერია: „ბოლო დროს გერმანელი ფილისტერი ხელახლა ღვთაებრივი შიშის ძრწოლას განიცდის პროლეტარიატის დიქტატურის გაგონებაზე. ძალიან კარგი ბატონებო. გნებავთ თუ არა იცოდეთო როგორი სანახავია ეს დიქტატურა? შეხედეთ პარიზის კომუნას. ეს იყო პროლეტარიატის დიქტატურა“ (კ. მარქსი. „სამოქალაქო ომი საფრანგეთში“ გვ. 19. სახელგამი 1931 წ.).

„გოთას პროგრამის“ გამოსავალი პუნქტი იყო „სახალხო სახელმწიფოს“ იდეა—„კაპიტალისტური საზოგადოების ისტორიული ფორმა, რომლის პოლიტიკური ორგანიზაცია ლასალელების თვალსაზრისით კაპიტალისტური საზოგადოებისგან დამოუკიდებელ არსობას წარმოადგენდა. მარქსი, დაწერილებით იხილავს თავისუფალი სახელმწიფოს რაობას და ამბობს:

„შეზღუდული უქვეშევრომილესი შეგნებისაგან განთავისუფლებული მუშების მიზანი არ შეიძლება იყოს სახელმწიფოს განთავისუფლება. გერმანიის იმპერიაში „სახელმწიფო“ თითქმის იმდენადვე „თავისუფალია“ როგორც რუსეთში. თავისუფლება მდგომარეობს იმაში, რომ სახელმწიფო საზოგადოების ზემოთ მდგარი ორგანოდან სავსებით ამ საზოგადოებისადმი დაქვემდებარებულ ორგანოდ გადაიქცეს; და ჩვენს დროშიაც სახელმწიფოებრივი ფორმების მეტი თუ ნაკლები თავისუფლება ისაზღვრება იმით, თუ რამდენად ზღუდავენ ისინი „სახელმწიფოს თავისუფლებას“ 1).

მარქსი განმარტავს, რომ თანამედროვე საზოგადოება—ეს კაპიტალისტური საზოგადოება, რომლის საფუძველიც განსაზღვრავს სახელმწიფოს სისტემას. და მიუხედავად იმისა, რომ არსებობს სხვადასხვა ფორმები სახელმწიფოებრივი ორგანიზაციისა, „სხვადასხვა ცივილიზებული ქვეყნების სხვადასხვა სახელმწიფოებს შორის საერთო ის არის, რომ ისინი დგანან ცოტად თუ ბევრად კაპიტალისტურად განვითარებული თანამედროვე ბურჟუაზიული საზოგადოების ნიადაგზე.

ამიტომ მათ აქვთ ზოგიერთი საერთო არსებითი ნიშნები. ამ აზრით შეიძლება ლაპარაკი „თანამედროვე სახელმწიფოებრიობაზე“, წინააღმდეგ იმ მომავლისა, როცა მოისპობა მისი დღევანდელი ფესვი—ბურჟუაზიული საზოგადოება“.

პროლეტარიატის მთავარი ამოცანა ხომ იმაში მდგომარეობს, რომ დაამსხვრიოს კაპიტალიზმის კლასობრივი ბატონობის ორგანო, კაპიტალიზმის ბატონობის მანქანა—სახელმწიფო, რომლის გეზი მიმართულია ბურჟუაზიის კლასობრივი ბატონობისაკენ პროლეტარიატის მიმართ და რომელიც „ეხება გაზატონებული კლასების ინტერესებს უფრო მეტად, ვიდრე რომელიმე სხვა საკითხი“ (ლენინი). ბურჟუაზიული სახელმწიფოს ეს დამსხვრევა ხდება იმულებით რევოლუციის საფუძველზე.

პროლეტარიატს სჭირია სახელმწიფო იმისათვის, რომ მოსპოს კლასები, ააშენოს კომუნისტური საზოგადოება, რადგან პროლეტარული რევოლუციის შემდეგ ექსპლოატატორები ჯერ კიდევ არ არიან მოსპობილი, საზოგადოებრივი წყობილება ახლად იხადება და მას ფართო მაშტაბით ძველი საზოგადოების ბეჭედი აზის.

კლასობრივი ბრძოლა „მომაკვდავ კაპიტალიზმსა და დაბადების პროცესში მყოფ კომუნიზმს შორის“ (ლენინი) ახალ ფორმებს იღებს. პროლეტარიატი, როგორც გარკვეული კლასი, აუცილებლად იყენებს ძალადობას. ამიტომ გარდამავალი პოლიტიკურ პერიოდში—გარდამავალი სახელმწიფოს ტიპი (პროლეტარიატის დიქტატურა) აშბობს ლენინი—პროლეტარიატისათვის აუცილებელია. დემოკრატის განვითარების სქემა დიქტატურის საკითხებთან დაკავშირებით კლასობრივი თვალსაზრისით უნდა განვიხილოთ. ლაპარაკი „წმინდა დემოკრატიაზე“—ამბობს ლენინი—ათასჯერ ცარიელი ფრაზაა“. კაპიტალისტური საზოგადოების პირობებში დემოკრატია არსებობს მხოლოდ უმცირესობისათვის; პროლეტარიატის დიქტატურის დროს კი დემოკრატია არსებობს „ხალხის გიგანტური უმრავლესობისათვის, და ექსპლოატატორების, ხალხის მჩაგვრელების ძალადობით დათრგუნვა, ე. ი. მაღი დემოკრატიიდან ამოშლა,—აი როგორია დემოკრატის სახეცვალება კაპიტალიზმიდან კომუნიზმისაკენ გადასვლის დროს“ (ლენინი).

1) „კრიტიკა“ გვ. 42.

სახელმწიფოს თეორიის საკითხის გარკვევისათვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ენგელსის წერილს ბებელსადმი 1875 წ. 18—25 მარტს. ლენინმა განსაკუთრებული ყურადღებით განიხილა ეს წერილი. ენგელსი აკრიტიკებს გოთას პროგრამაში წამოყენებულ პრინციპს თავისუფალი სახელმწიფოს შესახებ და სწერს:

„მთელი ამ ლაყბობისათვის სახელმწიფოს შესახებ თავი უნდა დაენებებიათ, განსაკუთრებით კომუნის შექმნა, რომელიც უკვე აღარ წარმოადგენდა სახელმწიფოს ნამდვილი მნიშვნელობით... სოციალისტური წყობილების შემოღებასთან ერთად სახელმწიფო თავისთავად დაიშლება და გაქრება. ვინაიდან სახელმწიფო მხოლოდ გარდამავალი დაწესებულებაა, რომლის გამოყენებაც გვიხდება ბრძოლაში, რევოლუციის, რომ მოწინააღმდეგენი ძალდატანებით დავაშოთ, ამიტომ თავისუფალ სახალხო სახელმწიფოზე ლაპარაკი ნამდვილი უაზრობაა: ვიდრე პროლეტარიატს ჯერ კიდევ ესაქიროება სახელმწიფო, ის ესაქიროება მას არა თავისუფლების ინტერესებისათვის, არამედ თავის მოწინააღმდეგეთა დამხობის ინტერესებისათვის. ხოლო როცა შესაძლებელი გახდება თავისუფლებაზე ლაპარაკი, მაშინ სახელმწიფო, როგორც ასეთი, არსებობას შესწყვეტს. ამიტომ ჩვენი წინადადება იქნება, რომ სახელმწიფოს ნაცვლად ყველგან ყოფილყო სიტყვა: „თემი“ (Gemeinwesen), მშვენიერი ძველი გერმანული სიტყვა, რომელიც შეესაბამება ფრანგულ სიტყვას „კომუნა“.

აქ მოცემულია სახელმწიფოს თეორიის ბრწყინვალე ანალიზი. გარდამავალი პერიოდის სახელმწიფოს ენგელსი უკვე აღარ თვლის სახელმწიფოთა ამ სიტყვის ნამდვილი მნიშვნელობით, რადგან აქ უკვე ბატონობს მშრომელთა გიგანტური უმრავლესობა და პროლეტარიატმა უნდა დაამხოს უმცირესობა (ექსპლოატატორება). და თვით პროლეტარიატის დიქტატურის მეშვეობით „განვითარება მიდის წინ, ე. ი. კომუნისმისაკენ“ (ლენინი).

კაპიტალისტური ბატონობის მანქანა დამსხვრეულია და „განსაკუთრებული მანქანის საქიროება დათრგუნვისათვის უკვე ქრება“ (ლენინი). პროლეტარიატის დიქტატურა საჭიროა, როგორც საზოგადოების გადარქმვის ძირითადი ბერკეტი. და როდესაც რევოლუციონური მარქსიზმი არკვევს გარდამავალი პერიოდის დიალექტიკას, ის აწვითარებს იმ პრინციპს, რომ აღნიშნულ პერიოდში ჩვენ არა გვაქვს დასრულებული სოციალურ-ეკონომიური ფორმაცია, არამედ გარდამავალი ფორმა პროლეტარიატის დიქტატურიდან უკლასო საზოგადოებისაკენ.

ლენინი თავის შრომებში—„პროლეტარული რევოლუცია და რენეგატი კაუტსკი“, „იმპერიალიზმი, როგორც კაპიტალიზმის უმაღლესი სტადია“, „იმპერიალიზმი და სოციალიზმის გათიშვა“ და სხვა კაპიტალურ შრომებში არკვევს მუშათა კლასის ნაწილის გაბურჯუბიულების სოციალურ-პოლიტიკურ მიზეზებს და სწერს: „შედარებით „მშვიდობიანი“ კაპიტალიზმის ათეულმა წლებმა, 1871-1914 წ. წ. შექმნა ოპორტუნიზმისადმი შეგუებულ სოციალისტურ პარტიებში ავლეს საფინიბოები ფილისტერობისა, გონებრივი შეზღუდულობისა, რენეგატობისა...

ოპორტუნიზმის ყველაზე ძლიერი ნაკადი ინგლისიდან დაიწყო იმ მდგომარეობის გამო, რომელიც ინგლისს ეჭირა საერთაშორისო ბაზარზე და კოლონიების მიმართ. მარქსის და ენგელსის შრომებში და აგრეთვე მათ მიწერ-მოწერაში დაწვრილებით განხილულია „ბურჟუაზიული მუშათა პარტიის“ შექმნის ფაქტი და ეს ყველაზე უფრო თვალსაჩინო ხდება ინგლისის მაგალითზე.

„მისი (ინგლისის ნ. ჯ.) თავისებურება მე-XIX საუკუნის ნახევრიდან იყო ის, რომ ყოველ შემთხვევაში იმპერიალიზმის ორი უმნიშვნელოვანესი განმასხვა-

გებელი თვისება იქ არსებობდა: 1. თვალუწვდენელი კალონიები და 2. სამონოპოლიო მოგება (მსოფლიო ბაზარზე მონოპოლიური მდგომარეობის გამო) ¹⁾ და შემდგომი გადაზრდა კაპიტალიზმისა იმპერიალისტურ სტადიაში მოასწავებდა იმას, რომ თუ „ბურჟუაზიული მუშათა პარტიის“ შექმნა ინგლისიდან დაიწყო, — ეს მოვლენა ტიპური გახდა ფინანსური კაპიტალის მთელი ეპოქისათვის, მონოპოლიური კაპიტალიზმი ზემოვთხუთების ნაწილისაგან აძლევს მუშათა არისტოკრატის გასამრჯელოს მუშათა კლასში რეფორმისტული, სოციალ-ფაშისტური პოლიტიკის გატარებისათვის, „რომელიც გადაქცეულია კაპიტალიზმის მცველ ქოფაკად, მუშათა მოძრაობის გამრყენელად“ ²⁾ (ლენინი).

სოციალ-ფაშისტების პოლიტიკა იმპერიალისტური სახელმწიფოს მიმართ ხომ იმაში მდგომარეობს, რომ დაიცვას კაპიტალისტური საკუთრება (რომელიც ბურჟუაზიული საზოგადოების საფუძველს შეადგენს) პროლეტარული რევოლუციისაგან.

ფაშისტების და სოციალ-ფაშისტების შეხედულება სახელმწიფოზე ერთი და იგივეა. და თუ მუსოლინი ამტკიცებს, რომ „ჩვენ შევადგენთ სახელმწიფოსთან წარმოების ყველა ძალები, შრომას და კაპიტალს აქვთ თანასწორი უფლებები და თანასწორი მოვალეობანი“, მუსოლინის ამ პრინციპს არა თუ იწიარებს ჰილფერდინგი, არამედ კიდევ უფრო ანეითარებს მას ფაშიზმის განსამტკიცებლად. სოციალისტური პრინციპის გატარება ჰილფერდინგს ბურჟუაზიული სახელმწიფოს გარეშე ვერ წარმოუდგენია.

მარქსი „გოთას პროგრამის კრიტიკაში“ მიუთითებს იმაზე, რომ პროგრამაში შეტანილი დებულება საწარმოო ამხანაგობის დაარსებისა და ამ უკანასკნელზე სახელმწიფოს და ხალხის მიერ დემოკრატიული კონტროლის დაწესების შესახებ სხვას არაფერს ნიშნავს, თუ არ კლასობრივი ბრძოლის უარყოფას. ლასალელები ანეითარებდნენ იმ აზრს, რომ საწარმოო ამხანაგობის შექმნით, როგორც მრეწველობაში, ისე მიწათმოქმედების დარგში, მოგვარებული იქნება მთელი შრომის სოციალისტური ორგანიზაცია. მარქსი დასცინოდა ლასალის ამ ფანტაზიას, რადგან საზოგადოების რევოლუციონური გარდაქმნის გარეშე ახალი საზოგადოება ვერასოდეს ვერ შეიქმნება.

ცნობილია, რომ სოციალ-დემოკრატიის შეხედულებათა სისტემით გარდამავალი პერიოდის პოლიტიკური ფორმა თავის გამოხატულებას პოულობს კოალიციურ მთავრობებში. ამიტომ სოციალ-ფაშისტების მამათმთავარი კაუცკი ამტკიცებს: „როგორც უნდა ჰქონოდა მარქსს გაგებული პროლეტარიატის დიქტატურა მას არსად არ დაუცავს პროლეტარიატის დიქტატურა როგორც სახელმწიფოს ფორმა, რომელიც საჭიროა პროლეტარიატის განსათავისუფლებლად“ ³⁾.

სოციალ-დემოკრატია გამოდის მარქსის დროშით, რადგან „სადაც მუშათა წრეში მარქსიზმი პოპულარულია, იქ ეს პოპულარული მიქნინარეობა, ეს „ბურჟუაზიული მუშათა პარტია მოჰყვება მარქსის სახელს ფიცს. ამის აკრძალვა მათთვის შეუძლებელია; ისე, როგორც სავაქრო ფირმას არ შეიძლება ავუკრძალოთ იმპაროს ის იარლიკი, ფირმაში, თუ რეკლამა, რომელიც მას მოესურება“ ⁴⁾.

¹⁾ ლენინი. იმპერიალიზმი და სოციალიზმის გათიშვა. ტ. XIX. გვ. 306.

²⁾ იქვე. გვ. 305.

³⁾ კ. კაუცკი. „ისტორიის მატერიალისტური გაგება“ გვ. 468.

⁴⁾ ლენინი ტ. XIX, გვ. 311.

„გოთას პროგრამის კრიტიკა“—ში მოცემული საპროგრამო დებულებები, რომლებიც შეზღუდვად ახალი ეპოქის პირობებში განავითარეს ლენინმა და სტალინმა.

მხოლოდ ლენინიზმმა, როგორც იმპერიალიზმის და პროლეტარული რევოლუციის მარქსიზმმა, განავითარა და გააღრმავა მარქსის მოძღვრება პროლეტარული რევოლუციის და პროლეტარული დიქტატურის შესახებ. მან აიყვანა ეს მოძღვრება ახალ საფეხურზე და გადაჭრით ამხილა მარქსიზმის რენეგატები და ფალსიფიკატორები. ლენინი დაუდოზდად სისტემატურად ამხელდა მარქსიზმის მოწინააღმდეგეთა რევიზიონისტულ, სოციალ-შოვინისტურ შეხედულებებს, ამხელდა ბუხარინის ნახევრად-ანარქისტულ კონცეპციას სახელმწიფოს საკითხის შესახებ და კონტრრევოლუციონური ტროცკიზმის და მემარჯვენე ოპორტუნიზმების შეხედულებებს, რომელნიც უარყოფდნენ პროლეტარიატის დიქტატურის როლს სოციალიზმის აგების საქმეში.

„ძირითადი იდეა პროლეტარიატის დიქტატურისა, — სწერს სტალინი, — როგორც პროლეტარიატის პოლიტიკური ბატონობისა და როგორც კაპიტალისტების უფლებების დამხობის მეთოდისა, ძალდატანების საშუალებით, მოგვცეს მარქსმა და ენგელსმა. ლენინმა ამ სფეროში ახალი ის მოგვცა, რომ: ა) მან აღმოაჩინა საბჭოთა ხელისუფლება, როგორც პროლეტარიატის დიქტატურის სახელმწიფო ფორმა, რისთვისაც გამოიყენა პარიზის კომუნის და რუსეთის რევოლუციის გამოცდილება; ბ) მან გახსნა ფრჩხილები პროლეტარიატის დიქტატურის ფორმულაში პროლეტარიატის მოკავშირეების პრობლემის თვალსაზრისით და განსაზღვრა დიქტატურა როგორც განსაკუთრებული ფორმა პროლეტარიატის კლასობრივი კავშირისა, პროლეტარიატის, რომელიც ხელმძღვანელობდა, არა პროლეტარული კლასების ექსპლოატირებულ მასებთან (გლეხობასთან და სხვ.), რომელნიც ხელმძღვანელობის ქვეშ იმყოფებიან; გ) მან განსაკუთრებით ხაზი გაუსვა იმ ფაქტებს, რომ პროლეტარიატის დიქტატურის კლასობრივ საზოგადოებაში არის დემოკრატიის უმაღლესი ტიპი, პროლეტარული დემოკრატიის ფორმა, რომელიც გამოხატავს უმრავლესობის (ექსპლოატირებულთა) ინტერესებს. წინააღმდეგ კაპიტალისტური დემოკრატიისა, რომელიც უმცირესობის (ექსპლოატატორების) ინტერესებს გამოხატავს“¹⁾.

გოთას პროგრამაში შეტანილ იქნა თეზისი იმის შესახებ, რომ მუშათა კლასის მიმართ ყველა სხვა კლასები ერთ რეაქციონურ მასას შეადგენენ. ეს თეზისი მკაცრად შეაფასეს მეცნიერული კომუნიზმის ფუძემდებლებმა. ენგელსი მიუთითებდა, რომ გოთას ყრილობაზე იღებდნენ მყვირალა, მაგრამ ისტორიულად ყალბ ლასალურ ფრაზას.

მარქსი და ენგელსი თეორიულად ასაბუთებდნენ პროლეტარიატის ჰეგემონიისა და მოკავშირის საკითხს რევოლუციაში, და უდიდესი ყურადღებით აშუქებდნენ ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული რევოლუციის გადაზრდის პროცესს სოციალისტურ რევოლუციაში.

18 ბრიუმერში მარქსი სწერდა: „გლეხი თავის ბუნებრივ მოკავშირეს და ბელადს პოულობს ქალაქის პროლეტარიატში, რომლის ისტორიულ ამოცანას წარმოადგენს ბურჟუაზიული წყობილების დამხობა“.

ლენინი ანვითარებდა რა მარქსის მოძღვრებას, აღნიშნავდა, რომ მხოლოდ პროლეტარიატს შეუძლია იყოს ყველა მშრომელთა ბელადი, რადგან საშუალო ფენებს არ შესწევთ უნარი აწარმოონ დამოუკიდებელი ბრძოლა თავის განთავისუფლებისათვის.

¹⁾ სტალინი. „ლენინიზმის საკითხები“. გვ. 264.

პროლეტარიატის რევოლუციონური ძალა იმაში მდგომარეობს, რომ ის რაზმავს ნახევრად-პროლეტარებს და წვრილ ბურჟუაზიას პროლეტარიატის დიქტატურის გარშემო.

მარქს-ენგელს-ლენინ-სტალინმა დასახეს გზა, რომლის საშუალებითაც პროლეტარიატის მოკავშირეებმა მონაწილეობა უნდა მიიღონ სოციალისტურ რევოლუციაში.

მარქსი ბაკუნინის წიგნის „შენიშვნებში“ „სახელმწიფოებრიობა და ანარქია“ ამბობს—პროლეტარიატმა „როცა ის მთავრობა იქნება, უნდა მიიღოს ზოგადი, რომლის საშუალებითაც გლეხი უშუალოდ გააუფლებს თავის მდგომარეობას და თითონ გადავა რევოლუციის მხარეზე; მაგრამ ის ისეთი ღონისძიებებია, რომლებიც არსებობდა ადვილებენ მიწის კერძო საკუთრებიდან საზოგადოებრივ საკუთრებაზე გადასვლას ისე, რომ გლეხი ეკონომიურად თითონ მიდის აქამდე“.

ლასალიანობის თვალსაზრისზე დგას კონტრევოლუციონური ტროცკიზმი. ტროცკის პერმანენტული რევოლუციის თეორია სხვა არა არის რა თუ არ უარყოფა ლენინიზმის ნოდღერებისა პროლეტარიატის ჰეგემონიის შესახებ რევოლუციაში, უარყოფა პროლეტარიატის რევოლუციონური როლისა, რომ გლეხობა თავის მხარეზე გაიყოლოს, ტროცკიზმი ამახინჯებს ლენინის სწავლას იმის შესახებ, რომ პროლეტარიატის ამოცანა არის ხელმძღვანელობა, ბრძოლა გლეხობაზე გაგლეხისათვის.

მემარჯვენე ოპოზიცია, ბუხარინის მეთაურობით, აყენებს რა კაპიტალისტური ელემენტების სოციალიზმში შეზრდის ღოჯუნგს, სდგას რა წვრილ-ბურჟუაზიული ლიბერალიზმის პოზიციაზე, „უარყოფს იმ გზებსა, საშუალებებს, ურომლისადაც გლეხობის ჩაბმა სოციალიზმის აგებაში შეუძლებელია“ (სტალინი).

ამგვარად მემარჯვენეების თეორიული კონცეპცია იგივეა, რაც ტროცკიზმი... რომ ეს შეცდომები შემთხვევითი ხასიათის არ არის, ამას გვიჩვენებს ლენინის „შენიშვნები ბუხარინის წიგნზე“—„გარდამავალი პერიოდის ეკონომიკა“. ბუხარინი სწერს: „...პროლეტარიატის დიქტატურას აუცილებლად თან მოსდევს ფარული ან ცოტად თუ ბევრად აშკარა ბრძოლა პროლეტარიატის მათგანისებულ ტენდენციასა და გლეხობის სასაქონლო-ანარქიულ ტენდენციას შორის“.

ლენინი ამ დებულებას შემდეგ „შენიშვნას“ უკეთებს: „უნდა თქმულიყო: პროლეტარიატის სოციალისტურ ტენდენციას და გლეხობის სასაქონლო კაპიტალისტურ ტენდენციას შორის. აქ სიტყვა მათგანისებულის ჩართვა თეორიული უმართებულობაა, კარლ მარქსიდან ლუი ბლანკისაკენ გადაღმული ნაბიჯია“.

მარქსი „გოთას პროგრამის კრიტიკაში“ იძლევა ლასალიანოზმის „შეუქცეველი შრომითი შემოსავლის“ იდეის კრიტიკას და მეცნიერული ანალიზის საფუძველზე სახავს სოციალისტური საზოგადოების ეკონომიკის საფუძველს.

მომავალი კომუნისტური საზოგადოებრივი ანატომიის გარკვევისას მარქსი მიუთითებს იმ უშუალო ისტორიულ კავშირზე, რომელიც არსებობს კომუნიზმსა და კაპიტალიზმს შორის, რადგან პირველი მეორესაგან ვითარდება.

ბრძოლა დაბადების პროცესში მყოფ კომუნიზმსა და მომავლად კაპიტალიზმს შორის, მარქსის განმარტებით, იმაში მდგომარეობს, რომ ამ ახალი საზოგადოების ურთიერთობის წარმოშობის დროს ჩვენ საქმე გვაქვს არა ისეთ საზოგადოებასთან, რომელიც თავის საკუთარ საფუძველზე განვითარდა, არამედ ისეთთან, რომელიც კაპიტალისტური საზოგადოებიდან გამოვიდა და რომელსაც ყოველმხრივ—ეკონომიურად, ზნეობრივად და გონებრივად—ჯერ კიდევ ძველი საზოგადოების ბეჭედი აზის.

ლასალელები პროგრამაში უარყოფდნენ შრომის ისტორიულ ხასიათს და მიაწერდნენ მას, ბურჟუაზიულ ეკონომისტებთან ერთად: ზებუნებრივ ძალას, აყენებდნენ ზოგად ფრაზებს შრომის შესახებ; ისინი რჩებოდნენ განყენებული, კაპიტალიზმის იმ ისტორიულ პროცესებისაგან, საწარმოო ურთიერთობათა იმ სისტემებისაგან, საიდანაც წარმოიშობა „ის მატერიალური და სხვა პირობები, რომელიც მუშებს აძლევს უნარს დაანგრიონ ეს საზოგადოებრივი ბოროტება და აიძულებს მათ ამისათვის!“. ცნება—„შრომის შემოსავალი“, შრომის პროდუქტის „სამართლიანი“ „განაწილება“ და სხვ. არის ცალმხრივი ფრანგული წარმოდგენა, დაკავშირებული „თავისუფლების, ერთობის და ძმობის“ ძველ ლოზუნგთან (ენგელსი).

კომუნისტურ საზოგადოებაში შეუძლებელია ლაპარაკი თავისი შრომის შეუწყვეტელ პროდუქტებზე, რადგან ერთობლივ საზოგადოებრივ პროდუქტს უნდა გამოაკლდეს წარმოების საშუალებათა გაცვეთასთან დაკავშირებული ხარჯები, გაფართოებული სოციალისტური რეპროდუქციის ხარჯები და სადასაზღვევო ფონდები. ამას გარდა, მოხმარების საგნების ხაზით გამოკლებულ უნდა იქნეს მართველობის ხარჯი (აქ მარქსი აღნიშნავს, რომ რამდენადაც სოციალიზმი განვითარდება), იმდენად ხარჯების ეს ნაწილი თანამიმდევრებით შემცირდება), ის ხარჯი, რაც დანიშნულია კულტურულ განმანათლებელი მიზნების დასაქმაყოფილებლად, აგრეთვე ფონდი შრომის უნარმოკლებულთათვის. მეორე ჯგუფის ხარჯები, წინააღმდეგ პირველი ჯგუფისა, თანდათან გაიზარდება.

„თვითეთლი ცალკე მწარმოებლის სამუშაო დრო ეს არის მის მიერ მოწოდებული ნაწილი საზოგადოებრივი სამუშაო ღდისა, მისი წილი მასში, მას მიეცემა საზოგადოებისაგან ქვითარი, რომ გაიღოს შრომის ამდენი და ამდენი რაოდენობა (მისი შრომის ნაწილის გამოკლებით—საზოგადოებრივი ფონდების სასარგებლოდ) და ამ ქვითარით მიიღებს საზოგადოებრივის საწყობიდან მოხმარების იმდენ საშუალებას, რამდენიც მისი შრომა ღირს. ამგვარად, შრომის იგივე ნაწილი, რომელიც მან საზოგადოებას მისცა ერთი ფორმით, დაუბრუნდება მას მეორე ფორმით“¹).

მარქსის ამ მსჯელობას გარდამავალი პერიოდის კანონზომიერებათა შესახებ ბრწყინვალედ ადასტურებს სოციალისტური მშენებლობის პრაქტიკა სსრ კავშირში, რადგანაც ჩვენში ძირითადი საწარმო საშუალებები ეკუთვნის თითონ მუშებს.

კომუნისტური საზოგადოების პირველ ფაზაში კერძო საკუთრება საწარმოო საშუალებებზე ისპობა: „ეს საშუალებანი მთელს საზოგადოებას ეკუთვნის. მაგრამ, როდესაც ამ პერიოდის „თანასწორობას“ ეხებოდა, ლენინი აღნიშნავდა, რომ „კომუნისმის პირველ ფაზას ჯერ კიდევ არ შეუძლია სამართლიანობა და თანასწორობა მოგვეცეს; რჩება განსხვავება სიმდიდრის მხრივ, და განსხვავება უსამართლო, მაგრამ შეუძლებელი იქნება ადამიანისაგან ადამიანის ექსპლუატაცია, რადგან არ შეიძლება წარმოების საშუალებანი, ფაბრიკები, მანქანები, მიწა და სხვ. დაპყრობილ იქნეს კერძო საკუთრებად“²).

იძულების ფორმა სოციალიზმში რჩება იმდენად, რამდენადაც რჩება „ბურჟუაზიული სამართალი“. ლენინის მოძღვრებაში მოცემულია ამ საკითხის გენიალური განვითარება. ლენინი სწერს:

„კომუნისტური საზოგადოების პირველ ფაზაში (რომელსაც ჩვეულებრივად სოციალიზმს უწოდებენ) „ბურჟუაზიული სამართალი“ უქმდება ა რ ა

¹) „კრიტიკა“, გვ. 20.

²) „კრიტიკა“, გვ. 25—26.

³) ლ ე ნ ი ნ ი, თბ. კრებ. ტ. XXI, გვ. 434.

საცემბით, არამედ მხოლოდ ნაწილობრივ, მხოლოდ იმ ეკონომიური გადატრიალების მიხედვით, რომელიც უკვე მიღწეულია, ე. ი. მხოლოდ წარმოების საშუალებათა მიმართ. „ბურჟუაზიული სამართალი“ სცნობს მათ ცალკეულ პირთა კერძო საკუთრებად. სოციალიზმი მათ საერთო საკუთრებად აქცევს. ამ დენად — და მხოლოდ ამდენად — „ბურჟუაზიული სამართალი“ უქმდება.

მაგრამ ის მინიმუმ რჩება თავისი მეორე ნაწილის სახით, რჩება როგორც რევოლუტარი (განსახლებელი) საზოგადოების წევრთა შორის პროდუქტების განაწილებისა და შრომის განაწილებისა. „ვინც არ მუშაობს, მან არც უნდა სკამოს“ — ეს სოციალისტური პრინციპი უკვე განხორციელებულია; „შრომის თანასწორი რაოდენობისათვის პროდუქტების თანასწორი რაოდენობა“ — ეს სოციალისტური პრინციპიც უკვე განხორციელებულია. მაგრამ ეს კიდევ კომუნიზმი არ არის და ეს კიდევ არ სპობს „ბურჟუაზიულ სამართალს“, რომელიც არათანასწორ ადამიანებს შრომის არათანასწორი (ფაქტურად არათანასწორი) რაოდენობისათვის პროდუქტების თანასწორ რაოდენობას აძლევს¹⁾.

„მაგრამ ეს ნაკულთოვანებანი თავიდან უქდენელია კომუნიზტური საზოგადოების პირველ ფაზაში იმ სახით, როგორც ეს გამოდის კაპიტალისტური საზოგადოებიდან ხახვრძლივი მუშაობის ტიპილების შემდეგ. სამართალი არასოდეს არ შეიძლება უფრო მაღლა იყოს, ვიდრე საზოგადოების ეკონომიური წყობილება და ამ წყობილებით განსახლებული კულტურული განვითარება“²⁾.

თუ კაპიტალისტური ეკონომიკის პირობებში შრომა ბურჟუაზიის კლასის გამდიდრების წყაროს წარმოადგენს, სოციალისტურ საწარმოო ურთიერთობათა პირობებში შრომა პატიოსნების, სახელის, სიმამაცის და გმირობის საქმეა“ (სტალინი); და აქ პროლეტარული დიქტატურა არის ის ბერკეტი, რომლის საშუალებითაც მარქსის მოძღვრების თანახმად, კლასობრივი მტერი ძალდატანებით უნდა იქნეს მოსპობილი.

მაგრამ, მეორე მხრით, დასმულია ის ამოცანა, რომ აღეზარდოთ მშრომელი მასები და შრომისადმი კომუნიზტური მაჟორობისათვის ახალ საწარმოო ურთიერთობათა მიხედვით, იმის მიხედვით, რომ შრომის ახალი დისციპლინის შექმნა, აუცილებელი პირობაა ადამიანთა შეგნებაში ბურჟუაზიული და წვირილ-ბურჟუაზიული ნაშთების გადასახლება.

ეს პრობლემა წარმატებით ხორციელდება სსრ კავშირში, სადაც მეორე ხუთწლიელში ძირითად პოლიტიკურ ამოცანას წარმოადგენს: „კაპიტალისტური ელემენტების და საერთოდ კლასების საბოლოო ლიკვიდაცია, კლასობრივი განსხვავების და ექსპლუატაციის წარშობში მიზეზების საცემბით მოსპობა, კაპიტალიზმის ნაშთების დაძლევა ეკონომიკასა და ადამიანთა შეგნებაში, ქვეყნის მთელი მშრომელი მოსახლეობის გადაქცევა უკლასო სოციალისტური საზოგადოების შეგნებულ და აქტიურ მშენებლებად“³⁾.

შრომისადმი შეგნებული დამოკიდებულება, მისი სწორი ორგანიზაცია სოციალისტურ მშენებლობის აუცილებელი პირობაა. ამხ. სტალინი დამკვირვებელ კოლმურხნათა პირველ საკვშირო ყრილობაზე მიუთითებდა იმაზე, რომ „ზოგჯერ ამბობენ: თუ სოციალიზმი, რატომაა კიდევ სიძნელეები? ვშრომობდით წინათ, ვშრომობთ ახლა, განა დრო არ არის, შრომას თავი დავანებოთ? ასეთი მსჯელობა ამხანაგებო, თავიდან ბოლომდე შემცდარია. ეს არის ზარმაცების ფილოსოფია და არა პატიოსანი მშრომელებისა. სოციალიზმი სრულიად არ უარყოფს შრომას. პირიქით, სოციალიზმი შრომაზე შენდება. სოციალიზმი და შრომა ერთმანეთისაგან განუყოფელი არიან“.

1) იქვე, გვ. 345.

2) „პროტიკა“, გვ. 27—28.

3) მე-XVII პარტკონფერენციის რეზოლუტიდან.

გოთას პროგრამის კრიტიკაში, როგორც ამბობს ლენინი, ნათლად განიჩევა კომუნისტური საზოგადოების ორი ფაზა: სოციალიზმი და კომუნიზმი. კომუნისტური საზოგადოების უმაღლესი ფაზის შინაარსი მდგომარეობს ფიზიკური და გონებრივი შრომის წინააღმდეგობათა მოსპობაში, როდესაც შრომა ცხოვრების უპირველეს მოთხოვნილებად გადაიქცევა და როდესაც საწარმოო ძალეების განვითარება უმაღლეს საფეხურს მიაღწევს.

მარქსი არკვევს აღნიშნულ საკითხს და აღნიშნავს: „კომუნისტური საზოგადოების უმაღლესი ფაზაში, მას შემდეგ, რაც გაქრება აღამიანის დამმონებელი დაქვემდებარება შრომის განაწილებისადმი; როდესაც ამასთან ერთად გაქრება გონებრივი და ფიზიკური შრომის წინააღმდეგობა; როდესაც შრომა აღარ იქნება მარტო ცხოვრების საშუალება, არამედ თითონ იგი ცხოვრების პირველ მოთხოვნილებად გადაიქცევა; როდესაც ინდივიდუალთა ყოველმხრივ განვითარებასთან ერთად საწარმოო ძალებიც გაიზრდება და საზოგადოებრივი სიმდიდრის ყველა წყარო საესე ნაკადად გამოდინდება,—მხოლოდ მაშინ შეიძლება სავსებით გადაილახოს ბურჟუაზიული სამართლის ვიწრო პორიზონტი და საზოგადოება შესძლებს წააწეროს თავის ღრუხას: „ყველამ უნარისამებრ, ყველას მოთხოვნილებისამებრ“¹⁾.

მარქსი ანალიზს უკეთებს წარმოებისა და განაწილების წესების თანამეფარდობას და ლასალის ფორმულას უპირისპირებს მეცნიერულ პრინციპს იმის შესახებ, რომ განაწილება განსაზღვრულია წარმოებით. წარმოების ეს პრიმატი განაწილებაზე მარქსს გამოხატული აქვს შემდეგ შესანიშნავ სიტყვებში:

„მოხმარების საშუალებათა ყოველი განაწილება ყოველთვის მხოლოდ შედეგია თვით წარმოების პირობათა განაწილებისა. ეს უკანასკნელი განაწილება კი თვით წარმოების წესის დამახასიათებელ პირობას შეადგენს. მაგალითად, წარმოების კაპიტალისტური წესი დამყარებულია იმაზე, რომ წარმოების მატერიალური პირობები, კაპიტალის საკუთრების და მიწის საკუთრების ფორმით, არის არა მუშების ხელში, მაშინ როდესაც მუშათა მასის ერთადერთ საკუთრებას წარმოადგენს წარმოების პირადი პირობა—მისი (მუშათა მასის ნ. ჯ.) სამუშაო ძალა. რაკი წარმოების ელემენტები ასეა განაწილებული, აქედან თავის თავად გამომდინარეობს მოხმარების საშუალებათა თანამედროვე განაწილება. მაგრამ თუ მატერიალური პირობები თვით მუშების კოლექტიური საკუთრება იქნება, მაშინ, იმის შედეგად, სწორედ ასევე მივიღებთ წარმოების საშუალებათა განაწილებას, რომელიც თანამედროვე განაწილებისაგან განსხვავებული იქნება. ეულგარულმა სოციალიზმმა (ხოლო მისგან—დემოკრატიის ერთმა ნაწილმაც) გადმოიღო ბურჟუაზიული ეკონომისტებისაგანის მანერა, რომ განაწილება განიხილოს როგორც წარმოების წესისაგან რაღაც დამოუკიდებელი რამ და ამიტომ დაგვისახოს საქმე ისე, თითქოს სოციალიზმი უმთავრესად განაწილების საკითხების გარშემო ტრიალებდეს“²⁾.

ანვითარებს რა მარქს-ლენინის მოძღვრებას კომუნისტური საზოგადოების შესახებ ამხ. სტალინი პირველ ამერიკელ მუშათა დელეგაციასთან საუბარში ამბობს, რომ კომუნისტურ საზოგადოებაში: „ა) არ იქნება წარმოების იარაღებისა და საშუალებების კერძო საკუთრება, არამედ იქნება საკუთრება საზოგადოებრივი, კოლექტიური; ბ) სადაც არ იქნება კლასები და სახელმწიფო ხელისუფლება, არამედ იქნებიან ინდუსტრიის და სოფლის მეურნეობის მშრომელები, რომელთა მმართველობა ეკონომიურად განხორციელდება, როგორც მშრომელთა თავისუფალი ასოციაციის მმართველობა; გ) სადაც გეგმის მიხედვით ორგანიზებული სა-

¹⁾ „კრიტიკა“, გვ. 28.

²⁾ „კრიტიკა“, გვ. 29.

ხალხო მეურნეობა დაეყრდნობა უმაღლეს ტექნიკას, როგორც ინდუსტრიის, ისე სოფლის მეურნეობის დარგში; დ) სადაც არ იქნება წინააღმდეგობა ქალაქსა და სოფელს შორის, ინდუსტრიასა და სოფლის მეურნეობას შორის; ე) სადაც პროდუქტები განაწილება ძველი ფრანგი კომუნისტების პრინციპის მიხედვით— „ყველამ—უნარისამებრ, ყველას—მოთხოვნილებისამებრ“; ვ) სადაც მეცნიერებისა და ხელოვნებისათვის უზრუნველყოფილი იქნება საკმარისი ხელსაყრელი პირობები, რომ სრულ აყვავებას მიაღწიონ; ზ) სადაც პიროვნება, თავისუფალი ლექსა-პურისათვის ზრუნვისაგან და ამა ქვეყნის ძლიერთა წინაშე შეგუების აუცილებლობისაგან, ნამდვილად თავისუფალი გახდება“¹⁾.

1931 წ. ამა. სტალინმა სამეურნეო დარგის მუშაკთა თათბირზე გადაჭრით გაილაშქრა „მემაოცხენე“ გათანაბრების წინააღმდეგ. მან სთქვა:

„მარქსი და ლენინი ამბობენ, რომ განსხვავება კვალიფიციურ და არა კვალიფიციურ შრომას შორის იარსებებს თვით სოციალიზმის დროსაც, თვით კლასების მოსპობის შემდეგაც, რომ მხოლოდ კომუნიზმის დროს უნდა მოიშალოს ეს განსხვავება, რომ, ამის გამო, „სამუშაო ხელფასი“ სოციალიზმის დროსაც გაცილებით უნდა იქნეს შრომის მიხედვით და არა მოთხოვნილების მიხედვით. მაგრამ ჩვენი გამთანაბრებელნი სამეურნეო მუშაკთაგან და პროფკავშირების მუშაკთაგან ამას არ იზიარებენ და ფიქრობენ, რომ ეს განსხვავება უკვე გაჰყრა ჩვენი საბჭოთა წყობილების დროს. ვინ არის მართლნი მარქსი და ლენინი, თუ გამთანაბრებელნი? რა თქმა უნდა მართლნი არიან მარქსი და ლენინი. მაგრამ აქედან გამომდინარეობს ის, რომ ვინც სატარიფო სისტემას აშენებს გათანაბრების „პრინციპებზე“ კვალიფიციური შრომისა და არაკვალიფიციური შრომის განსხვავების გაუთვალისწინებლად, ის უკუაგდება მარქსიზმს, უკუაგდება ლენინიზმს“.

ხოლო გერმანელ მწერალ ლუდვიგთან საუბარში, რომელსაც სოციალიზმი წარმოდგენილი აქვს საყოველთაო გათანაბრების სახით, ამა. სტალინი ამბობს:

„ისეთ სოციალიზმს, რომ ყველა ადამიანები ლეზულობდნენ ერთნაირ ხელფასს, თანასწორი რაოდენობის ხორცს, თანასწორი რაოდენობის პურს, ატარებდნენ ერთნაირ ტანისამოსს, ლეზულობდნენ ერთსა და იმავე პროდუქტებს, თანასწორი რაოდენობით,—ასეთ სოციალიზმს მარქსიზმი არ იცნობს. მარქსიზმი ამბობს მხოლოდ ერთს: სანამ საბოლოოდ არ არის მოსპობილი კლასები და სანამ შრომა არსებობის საშუალებიდან არ გადაქცეულა ცხოვრების უპირველეს მოთხოვნილებად, ნებაყოფლობით შრომად საზოგადოების სასარგებლოდ,—ადამიანებს ხელფასი მიეცემათ თავიანთი შრომის მიხედვით.—„ყველამ უნარი-სამებრ, ყველას შრომისამებრ“. ასეთია სოციალიზმის მარქსისტული ფორმულა, ე. ი. კომუნიზმის პირველი სტადიის, კომუნისტური სტადიის ფორმულა. მხოლოდ კომუნიზმის უმაღლეს სტადიაში, მხოლოდ კომუნიზმის უმაღლეს ფაზაში ყოველი ადამიანი, რომელიც იშრომებს მისი უნარის მიხედვით, თავისი შრომისათვის მიიღებს თავის მოთხოვნილების მიხედვით. „ყველამ—უნარისამებრ, ყველას—მოთხოვნილებისამებრ“.

საესებით ცხადია, რომ სხვადასხვა ადამიანებს აქვს, და სოციალიზმის დროსაც ექნებათ, სხვადასხვა მოთხოვნილება. სოციალიზმი არასოდეს არ უარყოფდა განსხვავებას გემოვნებაში, მოთხოვნილებათა რაოდენობასა და ხარისხში. წაიკითხეთ, როგორ აკრიტიკებდა მარქსი შტირნერს გათანაბრების ტენდენციებისათვის, წაიკითხეთ, როგორ აკრიტიკებდა მარქსი გოთას პროგრამას (1875 წ.), წაიკითხეთ, მარქსის, ენგელსის, ლენინის შემდგომი შრომები და თქვენ დაინახავთ, თუ როგორ მეკეთრათ ილაშქრებენ ისინი გათანაბრების წი-

¹⁾ ი. სტალინი. „ლენინიზმის საკითხები“, გვ. 286—287.

ნაღმდევ. გათანაბრების წყაროს წარმოადგენს გლეხური აზროვნება, ყველა დოვლათის თანასწორად განაწილების ფსიქოლოგია, პრიმიტიული გლეხური „კომუნიზმის“ ფსიქოლოგია. გათანაბრებას მარქსისტულ სოციალიზმთან საერთო არაფერი აქვს. მხოლოდ იმ ადამიანებს, რომლებიც მარქსიზმს არ იცნობენ, შეუძლიათ ისე პრიმიტიულად წარმოდგინონ საქმე, თითქო რუსეთის ბოლშევიკებს სურთ ერთად შეაგროვონ მთელი დოვლათი და შემდეგ თანაბრად განაწილონ. ასე აქვთ წარმოდგენილი საქმე იმ ადამიანებს, რომელთაც მარქსიზმთან საერთო არაფერი აქვთ. ასე ჰქონდათ წარმოდგენილი კომუნიზმი კრომველის და საფრანგეთის რევოლუციის დროის პრიმიტიული „კომუნისტების“ მსგავს ადამიანებს. მაგრამ მარქსიზმს და რუსეთის ბოლშევიკებს ასეთ გათანაბრებელ „კომუნისტებთან“ საერთო არაფერი აქვთ“.

პროლეტარიატის დიქტატურის მეშვეობით საბჭოთა კავშირის მშრომელები აშენებენ უკლასო სოციალისტურ საზოგადოებას და ეს დიქტატურა, რომელიც უძლიერესი იარაღია ეკონომიურ ურთიერთობათა გარდაქმნისათვის, მაქსიმალურად უნდა განვამტყიცოთ, რადგან სახელმწიფოს კვდომის გზა მიდის არა სახელმწიფოს შესუსტებით, არამედ მისი გაძლიერებით. სახელმწიფოს სრული გადაშენებისათვის საჭიროა სრული კომუნიზმი. ამ თეზისს ანეითარებდა აშხ. სტალინი პარტიის მე-XVI ყრილობაზე, ხოლო საკ. კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის და ცენტრალური საკონტროლო კომისიის იანვრის გაერთიანებულ პლენუმზე მან სთქვა:

„კლასების მოსპობის მიღწევა შეიძლება არა კლასობრივი ბრძოლის თანდათანობით ჩაქრობით, არამედ მისი გაძლიერებით. სახელმწიფო მოკვდება არა სახელმწიფო ხელისუფლების შესუსტებით, არამედ მისი მაქსიმალური გაძლიერებით, რაც საჭიროა იმისათვის, რომ ბოლომდე გავანადგუროთ მომაკვდავი კლასების ნაშთები და მოვაწყოთ თავდაცვა კაპიტალისტური გარემოცვის წინააღმდეგ, რომელიც ჯერ კიდევ არ არის მოსპობილი და არც მალე მოისპობა“.

„კრიტიკაში“ აგრეთვე მარქს-ენგელსმა ანალიზი გაუკეთეს ლასალის „ხელფასის რეინის კანონს“, კოოპერატიული ორგანიზაციებისადმი სახელმწიფოებრივი დამხმარების საკითხს, გეარგეის პროფორგანიზაციების როლი პროლეტარიატის განთავისუფლების საქმეში და სხვ.

დასასრულ, ჩვენ გვინდა შევჩერდეთ „გოთას პროგრამის კრიტიკის“ ქართულ თარგმანზე და გამოცემაზე.

უდავოა ის ფაქტი, რომ მარქსიზმის კლასიკოსების გამოცემა ქართულ ენაზე უაღრესად საპასუხისმგებლო საქმეა. გამომცემლობის წინაშე სდგას არა მარტო რაოდენობის, არამედ თვისების ამოცანა. თუ ჩვენ ვერ შეესძლიათ გამოცემის სათანადო თვისების უზრუნველყოფა, მიზანი მიუღწეველი დარჩება, მარქსიზმ ლენინიზმის პროპაგანდის საქმე შეფერხდება.

ამ მხრივ ჩვენ არ შეგვიძლია „გოთას პროგრამის კრიტიკის“ თარგმნის და საერთოდ მათი გამოცემის თვისება საესებით დაჰამაყოფილებლად ჩათვალოთ.

ქართული თარგმნის შედარებისას გერმანულ და რუსულ ტექსტებთან აღმოჩნდა, რომ ტექსტი ყველგან ვერ არის სწორად გადმოცემული, რომ არის გამოტოვებული და მთელი რიგი ბუნდოვანი ადგილები. მაგალითისათვის ჩვენ მოვიყვანთ მხოლოდ რამდენიმე ადგილს.

ენგელსი „კრიტიკის“ წინასიტყვაობაში ეხება რა ამ უმნიშვნელოვანეს დოკუმენტის გამოცემის საკითხს და სწერს:

„რადგან ყრილობამ ჰალეში გოთას პროგრამის განხილვა დღის წესრიგში დასვა, მე ვფიქრობ დანაშაულს ჩავიდენდი, თუ ამიერიდანაც დაემაღავდი ამ

მნიშვნელოვან დოკუმენტს, იქნებ ყველაზე უმნიშვნელოვანეს იმათ შორის, რომელთაც ამ განხილვის დროს უნდა მიმართოთ“.

ეს ადგილი ქართულ თარგმანში გადმოცემულია შემდეგნაირად:

„ვინაიდან ჰალეს პარტიულმა ყრილობამ გოთას პროგრამის განხილვა პარტიის დღისწესრიგში დასვა, — ვფიქრობ, გადაბეჭდვის დანაშაულს ჩავიდენდი, თუ ამ განხილვისათვის ასეთი მნიშვნელოვანი — იქნებ უმნიშვნელოვანესი — საბუთის გამოქვეყნებას დავაგვიანებდი“ (იხ. ქართ. გამოც., მე-5 გვ.).

მკითხველი ხედავს, რომ ქართულ თარგმანში ზოგი რამ გამოტოვებულია, ზოგი რამ მიმატებული და რომ იგი მოკლებულია საჭირო სიზუსტეს. ამასთანავე ტექსტი საერთოდ გაუგებარია.

ავიღოთ მარქსის წერილი ბრაცესადმი, აქ მარქსი მკაცრი ფორმით გამოთქვამს თავის უარყოფით დამოკიდებულებას პროგრამის პროექტისადმი. ის ამბობს:

„ამის გარდა, მოვალეობა ნებას არ მაძლევს თუნდაც მხოლოდ დიპლომატიური დუმილით ვაღიარო პროგრამა, რომელიც, ჩემის რწმენით, სრულიად არაფრად არ ვარგა და რომელიც პარტიის დემორალიზაციას ახდენს“.

ქართულ თარგმანში ვკითხულობთ:

„ამასაც რომ თავი დავანებოთ, ჩემი მოვალეობაა აღიარება არ მივაკუთვნო დიპლომატიური დუმილით ჩემის აზრით სრულიად უარსაყოფელს და პარტიის დემორალიზაციის მომხდენელ პროგრამას“ (იხ. ქართ. გამ. მე-8 გვ.).

ამავე წერილში მარქსი სწერს, რომ „ისინი კიდევ იწვევენ ყრილობას კომპრომისულ ყრილობამდე, მაშინ როდესაც თითონ პარტია იწვევს თავის ყრილობას უკვე „post Festum“. ამ ადგილას მარქსი ფრჩხილებში აღნიშნავს, რომ აქ არის აშკარა განზრახვა ყოველგვარი კრიტიკის ჩაშლისა და პარტიის გაბიზბრუებისა. ფრჩხილებში მოყვანილი ადგილი ქართულ თარგმანში სრულიად გამოტოვებულია (იხ. ქართ. გამოც. მე-8 გვ.).

მარქსი „კრიტიკაში“ აღნიშნავს იმ ნაკლულოვანებებს, რომელიც თან სდევს კომუნისტური საზოგადოების პირველ ფაზას. მთარგმნელი სიტყვას „ნაკლულოვანების“ ნაცვლად ხმარობს „ბოროტებას“. ამ ფაქტს შეუძლია მკითხველს აფიქრებინოს, რომ სოციალიზმი ბოროტებაა (იხ. ქართული გამოც. 22 გვ.).

ქართული თარგმანის 27 გვერდზე პროგრამის პროექტის ამონაწერში ნათქვამია, რომ გერმანიის მუშათა პარტია ცდილობს „გააუქმოს დაქირავების სისტემა ხელფასის რეინის კანონითურთ“. ეს ადგილიც სწორედ არ არის ნათარგმნი. უნდა იყოს: „გააუქმოს სამუშაო ხელფასის სისტემა მისი რეინის კანონითურთ“.

იქვე მარქსი ამბობს, რომ თხზვენი „უაზრო ფრაზას“ სამუშაო ხელფასის სისტემის (უნდა თქმულიყო: დაქირავებული შრომის სისტემის) მოსპობის შესახებ“.

ეს ადგილი ქართულად ასეა ნათარგმნი: თხზვენი უაზრობას, ლაპარაკობენ რა „დაქირავების სისტემის“ (უნდა ვთქვათ: დაქირავებული შრომის სისტემის) „გაუქმებაზე ხელფასის რეინის კანონითურთ“ (ქართული გამოც. 27 გვ.). თარგმანის მიხედვით გაუგებარი რჩება რაში მდგომარეობს მარქსის შესწორება, რომელიც მას ფრჩხილებში მოჰყავს.

სწორად არ არის ნათარგმნი აგრეთვე შემდეგი ადგილი:

„მაგრამ თუ ეს უკანასკნელი სწორია, მაშინ არ შემძლია კანონი გავაუქმო, თუნდ ასევეც ვაუქმებდე დაქირავებულ შრომას, ვინაიდან მაშინ კანონი ბატონობს არა მარტო დაქირავებული შრომის სისტემის დროს, არამედ ყოველი საზოგადოებრივი სისტემის დროს“ (იხ. ქართ. გამოც., გვ. 28).

ამ წინადადების მეორე ნაწილი თარგმნილი უნდა ყოფილიყო შემდეგნაირად: „ვინაიდან ამ შემთხვევაში აღნიშნულ კანონს ემორჩილება არა მარტო დაქირავებული შრომის სისტემა, არამედ საზოგადოებრივი წყობილების ყოველი სისტემა“.

სახელმწიფოს თეორიის საკითხის გარკვევის დროს, მარქსის წინადადება არ არის გადმოცემული სათანადო სისწორით. ქართულ თარგმანში ვკითხულობთ: თავისუფლება იმაში მდგომარეობს, რომ სახელმწიფო საზოგადოების დამკვედებარებელ ორგანოდან სრულად საზოგადოებისადმი დაქვემდებარებულ ორგანოდ უნდა გადაიქცეს (იხ. ქართ. გამოც., 31-32 გვ.).

ჩენის აზრით ეს ადგილი ასე უნდა ყოფილიყო:

„თავისუფლება მდგომარეობს იმაში, რომ სახელმწიფო საზოგადოების ზევით მდგარი ორგანოდან სავსებით ამ საზოგადოებისადმი დაქვემდებარებულ ორგანოდ გარდაიქმნას“.

ასევე არასწორად არის გადმოცემული ბებელისადმი მიმართული ენგელსის წერილის (1875 წ. მარტი) ბოლო ნაწილი. ქართულ ტექსტში, ისე როგორც რუსულში, წინადადება: „ჩვენ გადაქრით უარს ვაცხადებთ მასთან ერთად ვიაროთ“, შეეხება მარტო ლიბენებტს; ამავე დროს ენგელსი აქ გულისხმობს ყველა ბელადებს, რომლებიც ოპორტუნიტული პოლიტიკის გზას დაადგნენ.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ რუსულ ტექსტშიაც არის შეცდომები, რომლებიც ქართულში აცილებულია. მაგალითად, ენგელსის წერილის (1875 წ. 11 ოქტომბერი) გერმანული ტექსტი *Wir Sind nicht ganz ihrer Ansicht*. რუსულად ნათარგმნია ასე: *Мы вполне разделяем ваше мнение* (იხ. რუსული გამოცემის 63 გვ.) და სხვ.

ქართული თარგმანის ძირითადი ნაკლი არის ტექსტის ბუნდოვნობა. მთარგმნელს მიუღია ძალიან კარგი პრინციპი, რომ რაც შეიძლება ახლო ყოფილიყო კონტექსტთან. მაგრამ ეს აუცილებელი პრინციპი მას ვერ შეუთვისებია მეორე აუცილებლობასთან, რომ ტექსტი გასაგები და ნათელი ყოფილიყო. ამიტომ თარგმანის ნაწილი მკითხველთა ფართო მასებისათვის უსათუოდ გაუგებარია.

უკვე მოყვანილი ადგილებიდანაც სჩანს, რომ თარგმანი დამძიმებული და ზოგიერთ ადგილას ბუნდოვანია. ამიტომ საამისო საილუსტრაციო მაგალითებს ჩვენ აღარ მოვიყვანთ.

ქართული გამოცემის თვალსაჩინო ნაკლად უნდა ჩაითვალოს ის, რომ მას არა აქვს წინასიტყვაობა, რომლითაც მკითხველი გაითვალისწინებდა იმ ისტორიულ პირობებს, რა პირობებშიაც მარქსის ეს შესანიშნავი დოკუმენტი დაიწერა. დიდი ნაკლია ისიც, რომ გამოცემას არა აქვს დართული ენგელსის წერილი კაუცკისადმი (1891 წ.).

გამოცემაში, დამატების სახით აუცილებელიც მოცემული უნდა ყოფილიყო ლენინის და სტალინის შრომები გარდამავალი პერიოდის შესახებ. ცნობილია, რომ ლენინის შრომებში „სახელმწიფო და რევოლუცია“, „მარქსიზმი სახელმწიფოს შესახებ“, „პროლეტარული რევოლუცია და რენეგატი კაუცკი“ და სხვ. და აგრეთვე სტალინის „ლენინიზმის საკითხებში“, პირველ ამერიკელ

მუშათა დელეგაციასთან საუბარში, ექვს ისტორიულ მითითებაში და გერმანულ მწერალ ლუდვიგთან საუბარში განვითარებულია მარქსის აზრები პროლეტარიატის დიქტატურის, კომუნისტური საზოგადოების და სხვ. შესახებ.

„გოთას პროგრამის კრიტიკის“ მეორე გამოცემა აუცილებლად უნდა განთავისუფლდეს ყველა აღნიშნულ ნაკლისაგან, სათანადოდ უნდა შესწორდეს თარგმანი და გამოცემას დაერთოს ზემოაღნიშნული ყველა დოკუმენტები, რასაც უდიდესი მნიშვნელობა აქვს მარქსიზმ-ლენინიზმის რევოლუციონური ჟეორიის შესწავლის საქმეში.

კომუნისტური საზოგადოება

გაზეთი

კ. მარქსის გარდაცვალებიდან 50 წლის შესრულების აღსანიშნავად მოწყობილი გამოფენის შედეგები

1933 წლის 14 მარტს საქართველოს მუშათა კლასმა და მშრომელმა მასებმა, საქართველოს კომპარტიის ხელმძღვანელობით, საბჭოთა კავშირის და მთელი მსოფლიოს რევოლუციონერ პროლეტარიატთან ერთად, აღნიშნა მსოფლიო ისტორიაში უდიდესი მოაზროვნე-რევოლუციონერის და მუშათა კლასის საქმისათვის მებრძოლის—კ. მარქსის გარდაცვალებიდან 50 წლის შესრულების დღე.

ამ დღის აღსანიშნავად საქართველოს კ. პ. (ბ) ცენტრალურმა კომიტეტმა დააგეგმა საქართველოს ცაკ-თან არსებულ მარქსიზმ-ლენინიზმის ინტიტუტის გამოფენის მოწყობა, რომელიც გააშუქებდა კ. მარქსის ცხოვრებას და მოღვაწეობას.

მზადება გამოფენისათვის და მისი საერთო გეგმის შემუშავება მარქსიზმ-ლენინიზმის ინტიტუტმა დაიწყო თებერვლის დამდეგს. გამოფენის საერთო გეგმა ნაგარაუდები იყო შემდეგი სახით:

1. მოცემული უნდა ყოფილიყო საილუსტრაციო მასალა, რომელიც გააშუქებდა კ. მარქსის პირად ცხოვრებას, მის მეცნიერულ და რევოლუციონერ მოღვაწეობას და აგრეთვე, შეძლებისდაგვარად, მასთან დაკავშირებულ ეპოქას. ასეთ მასალად იგულისხმებოდა: ფოტო-სურათები, გრაფიკების რეპროდუქციები, სხვადასხვა ტაბულები, დიკრამები და სხვ.

2. უნდა მოწყობილიყო კ. მარქსის და მარქსიზმის შესახებ რუსულ, ქართულ და სხვა ენებზე არსებული ლიტერატურის გამოფენა;

3. შედგენილი უნდა ყოფილიყო ყველა ენებზე ბიბლიოგრაფიული მაჩვენებელი (საერთო კატალოგი) ტფილისის ბიბლიოთეკებში არსებული ლიტერატურისა კ. მარქსის და მარქსიზმის შესახებ.

გამოფენა მოეწყო საქართველოს მუზეუმში.

განსაკუთრებით ეფექტიური იყო გამოფენის მთავარი შესასვლელი. უპირველეს ყოვლისა ყურადღებას იპყრობდა კ. მარქსის დიდი მხატვრული პორტრეტი და მისი უკვდავი შრომების—„კომუნისტური მანიფესტი“ და „კაპიტალის“ გერმანულ და ქართულ ენებზე პირველი გამოცემების გარეკანის დიდი მაკეტები. ეს შრომები არის მარქსიზმის ძირითადი ძარღვი, სადაც მარქსმა მოგვცა „წარმოების თანამედროვე კაპიტალისტური წესისა და მის მიერ წარმოშობილი ბურჟუაზიული საზოგადოების მოძრაობის სპეციალური კანონი (ფ. ენგელსი) და კლასთა ბრძოლის თეორია.

ორი დიდი ტაბულა შესასვლელის მარჯვნივ და მარცხნივ ქართულ და რუსულ ენებზე კ. მარქსის, ფ. ენგელსის და მათი საქმის გენიალური გამაგრებულების—ლენინის და სტალინის ციტატებით ამთავრებდა გამოფენის შესასვლელის საერთო სურათს.

გამოფენის მნახველი შედიოდა ფართო და ნათელ დარბაზში. შესასვლელის პირდაპირ, წითელი ფართი მორთულ დიდ ნიშაში მოთავსებული იყო მსოფლიო-ისტორიული ლოზუნგი „პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!“ კ. მარქსის დიდი ბიუსტი, რომლის ქვემოთ იყო ფ. ენგელსის პორტრეტი. ნიშის გვერდებზე ვ. ი. ლენინის და ი. ბ. სტალინის პორტრეტები და ორი ტაბულა-პლაკატები მარქსიზმის დიდი მასწავლებლის ლიტერატურის მიხედვით რუსულ, გერმანულ და ქართულ ენებზე: კარლ მარქსის და ფ. ენგელსის ცხოვრება და მოღვაწეობა“.

შედარებით საკმაოდ მრავალი საილუსტრაციო მასალის (რომელიც მოტანილია მოსკოვიდან) დალაგება, რომლის საფუძველზედაც შედგენილ იქნა ტაბულა-პლაკატები მარქსიზმის დიდი მასწავლებლის ლიტერატურის მიხედვით რუსულ, გერმანულ და ქართულ ენებზე, სავესებით შეეფერებოდა გამოფენის დასახულ მონტაჟს.

შესასვლელის მარცხენა მხრიდან გამოფენის მნახველი შედიოდა განყოფილებაში „მარქსიზმის ისტორიული მომზადება“. 12 ტაბულა-პლაკატი, ხოლო მათში 66 ფოტო-სურათი და სხვა მასალა და 58 წიგნი, — ამ განყოფილების შინაარსი. იგი ნათელ წარმოდგენას ქმნიდა მარქსიზმის უახლოეს წინამორბედებზე და მის ისტორიულ წყაროებზე, როგორც არის ინგლისური პოლიტიკური ეკონომია, გერმანული კლასიკური ფილოსოფია და ფრანგული სოციალიზმი.

როცა გამოფენის მნახველი ამ განყოფილებას ათვალისწინებდა, ის უნებურად აძლევდა თავის თავს კითხვას: „რატომ დაიპყრო მარქსის მოძღვრებამ ყველაზე რევოლუციონური კლასის მილიონი და ათეული მილიონის გული?“ და ამ კითხვაზე განყოფილების ვიტრინებში მოთავსებულ მასალა მას ერთადერთ სწორ პასუხს აძლევდა: „ეს იმიტომ მოხდა, რომ მარქსი ეყრდნობოდა ადამიანთა იმ ცოდნის მტკიცე ფუნდამენტს, რაც მოპოებული იყო კაპიტალიზმის დროს“... ყველაფერი, რაც შექმნა ადამიანთა საზოგადოებამ, მან კრიტიკულად გადაამუშავა, არც ერთი პუნქტი მას უყურადღებოდ არ დაუტოვებია. ყოველივე ის, რაც ადამიანის აზრმა შექმნა, მან გადაამუშავა, გააკრიტიკა, შეამოწმა მუშათა მოძრაობაზე და გააკეთა ის დასკვნები, რომლის გაკეთებაც არ შეეძლოთ ბურჟუაზიული ჩარჩოებით შეზღუდულ და ბურჟუაზიული ცრუმორწმუნეობით შებოჭილ ადამიანებს“ (ლენინი).

გამოფენის მეორე განყოფილება კ. მარქსის ახალგაზრდობას ასურათებდა. ეს განყოფილება 8 ტაბულისაგან შესდგებოდა (მათ შორის 64 ცალკეული ფოტო და 38 წიგნი).

ამ მოცემული იყო ბიოგრაფიული ხასიათის მასალა: კ. მარქსის დაბადება, მისი ყოფნა საშუალო და უმაღლეს სასწავლებელში (ბონასა და ბერლინში), მისი ნათესავები და მასწავლებლები. ამ განყოფილებაში პირველად მოსჩანდა მარქსის უახლოესი მეგობარი და თანამებრძოლი — ფრიდრიხ ენგელსი, რომლის ახალგაზრდობის წლებს მიძღვნილი ჰქოდა რამდენიმე ცალკეული პლაკატები.

გამოფენის მესამე განყოფილება იყო „კ. მარქსი 1848 წლის რევოლუციაში“. შესდგებოდა იგი 8 ტაბულისაგან 55 ცალკეული მასალით და 87 წიგნისაგან. ეს განყოფილება გვიჩვენებდა მარქსის მონაწილეობას პარიზის რევოლუციონურ ქარიზმალში, პრუდონთან („ფილოსოფიის სილატაკე“) და წვრილ ბურჟუაზიული სოციალიზმის სხვადასხვა მოძღვრებასთან ბრძოლას და მარქსის მიერ მეცნიერული სოციალიზმის — კომუნისმის თეორიისა და ტაქტიკის შემუშავებას. განსაკუთრებით იპყრობდა ყურადღებას ცნობილი „კომუნისტური პარტიის მანიფესტი“, გენიალური სიცხადით არის გამოხატული ახალი მსოფლმხედველობა, თანამიმდევრობითი მატერიალიზმი, რომელიც ეხება სოციალის-

ტურ ცხოვრების სფეროსაც, დიპლექტიკას, როგორც განვითარების უაღრესად ყოველმხრივ და ღრმა მოძღვრებას, კლასობრივი ბრძოლის თეორიას და პროლეტარიატის—ახალი კომუნისტური საზოგადოების შემქმნელის მსოფლიო-ისტორიულ რევოლუციონურ როლს“ (ლენინი). ბოლოს გადაშლილი იყო 1848 წლის თებერვლის რევოლუციის სურათი, „ახალი რეინის გაზეთის“ პერიოდი და მარქსის მონაწილეობა რევოლუციაში.

შემდეგ იყო განყოფილება—„ქარლ მარქსი I ინტერნაციონალის ეპოქაში“. აქ მოთავსებული იყო 16 ტაბულა, 125 ფოტო-სურათით და 68 წიგნი. გადაშლილია პერიოდი, დაკავშირებული „კაპიტალის“ პირველ ტომზე მუშაობასთან, კ. მარქსის პრაქტიკულ რევოლუციონურ მოღვაწეობასთან მის მიერ შექმნილ I ინტერნაციონალში—მუშათა საერთაშორისო ამხანაგობაში.

მდიდარი მასალა პარიზის კომუნის გმირული პერიოდის შესახებ, „რომელიც ასე ღრმად, სხარტულად, ბრწყინვალედ და ქმედით-რევოლუციონურად შეაფასა მარქსმა“ (ლენინი), ამთავრებდა ამ პერიოდს.

ამ განყოფილების მეორე ნახევარში ნაჩვენები იყო „ნაროდნიკული“ იდეების განვითარება რუსეთსა და საქართველოში, მარქსის მუშაობა „პოლიტიკური ეკონომიის კრიტიკაზე“ და „კაპიტალის“ მეორე ტომზე. ამავე განყოფილებაში მოთავსებულ იყო ფ. ენგელსის ძირითადი შრომები.

განყოფილების ორიგინალური მასალიდან უნდა აღინიშნოს რამდენიმე უნიკალური გამოცემა ქართულ და რუსულ ენებზე: კომპლექტი გაზეთ „დროების“ 1871-1874 წლებისათვის, წერილებით I ინტერნაციონალის და პარიზის კომუნის შესახებ, „კვალის“ 1893 წლისათვის, „ივერიის“ და „თეატრის“ (ქართულ ენაზე), რომელშიაც მოყვანილია პირველი რეცენზია „კაპიტალის“ მეორე ტომის შესახებ, აგრეთვე კომპლექტი „კოლოკოლის“ 1858 წლისათვის და „ვესნიკ ნაროდნოი ვოლის“ 1883 წლისათვის.

გამოყენა თავდებოდა განყოფილებით—„მარქსის უკანასკნელი წლები და ლენინური ეტაპი“. ეს განყოფილება შეიცავდა 4 ტაბულას 46 მასალით და 203 წიგნს¹⁾. განყოფილება გვიხატავდა კ. მარქსის უკანასკნელ წლებს, მის სიკვდილს; მოცემული იყვნენ მარქსიზმის სხვადასხვა დამახინჯების წარმომადგენელი.

ლენინური ეტაპი ამთავრებს მარქსიზმის განვითარებას; ის თავდება მარქსიზმ-ლენინიზმის თეორიის განმგრძობელის და მარქს-ენგელს-ლენინის იდეების განხორციელებისათვის გენიალური მებრძოლის—ამხ. სტალინის შრომებით.

ცალკეული ექსპონატებიდან აქ ყურადღებას იქცევდა ფ. მახარაძის ხელნაწერი ქართულ ენაზე—„მწარე ფიქრები“, რომელიც დაწერილია 1893 წლის დასაწყისს, როცა ავტორი ვარშავაში იყო (ხელმოწერილია—ფ. შემოქმედელი).

საინტერესო დოკუმენტს წარმოადგენს გამოყენაზე მოთავსებული ორი ფოტო-სურათი: „როგორ ეძებდნენ კ. მარქსს ტფილისის ჟანდარმები“, მარქსის პორტრეტი. ეს არის ტფილისის ჟანდარმთა საგუბერნიო სამმართველოს ორი სარეგისტრაციო ბარათი, შედგენილი მარქსის შესახებ. ალბათ ამ ბარათებით ეძებდნენ ტფილისის გაშმაგებული ჟანდარმები ვილაჟ ახალ „მეამბოხეს“, რომელიც ამიერ-კავკასიის ფარგლებში გამოჩნდა.

საერთო მდიდარი შთაბეჭდილება, რასაც გამოყენა ახდენდა, ღრმავდებოდა უდიდესი მიღწევებით საქართველოს სამეცნიერო ფრონტზე—კ. მარქსის თითქმის ყველა შრომების გამოცემით ქართულ ენაზე ამხ. მალაქია ტოროშელიძის რედაქციით.

¹⁾ სულ გამოყენისათვის შეკრებულ იქნა 217 წიგნი ტფილისის სხვადასხვა ბიბლიოთეკებში; აქედან გამოყენებულ იქნა 533 წიგნი.

უალრესად საინტერესო იყო „კონუნისტური მანიფესტის“ და „კაპიტალის“ ვიტრინები ყველა ენაზე 1-ლი გამოცემიდან უკანასკნელამდე.

მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტმა უდიდესი მუშაობა ჩაატარა გამოფენის მოსაწყობად და შედარებით მოკლე ხანში შეადგინა მარქსის ბიბლიოგრაფიული საჩვენებელი. ამჟამად მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტი განაგრძობს მუშაობას სრული ბიბლიოგრაფიის შესადგენად, რომელიც გამოცემული უნდა იქნეს მიმდინარე წლის დასასრულს.

გამოფენა გაიხსნა 20 მარტს. მთელი ამ ხნის განმავლობაში გამოფენაზე იყო 58 ექსკურსია, რომლებიც 1.465 კაცისაგან შესდგებოდა, და აგრეთვე ინდივიდუალური მნახველები—4.201 კაცი. სულ 20 მარტიდან 7 მაისამდე გამოფენა ინახულა 5.665 კაცმა.

ექსკურსიებს და ინდივიდუალურ მნახველებს გამოფენაზე ხელმძღვანელობას უწევდენ სპეციალური კონსულტანტები მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტის ასპირანტურიდან.

მრავალი წერილობითი აზრი გამოფენის შესახებ მოწმობს იმას, რომ კ. მარქსის გარდაცვალებიდან 50 წლის შესრულების გამო მოწყობილმა გამოფენამ მოგვცა მეტად დიდი და საინტერესო მასალა კ. მარქსის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის და აგრეთვე საქართველოში მარქსიზმის განვითარების შესასწავლად. მან კიდევ უფრო გააძლიერა ფართო მშრომელი მასების ინტერესი მარქსისტულ-ლენინური თეორიის შემდგომი გაღრმავებული შესწავლისათვის.

ხაქ. ცაქ-თან არსებულ

მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტი

სარედაქციო კოლეგია:

{	ე. ბეღია
	ნ. კიკნაძე
	კ. ორაგველიძე
	ვ. იშედაძე
	მ. ტოროშელიძე
	პ. შარია
	ნ. ჯინჭარაძე

საპ. ცაპ-თან არსებულ მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტის ასპირანტურაში და მოსამზადებელ განყოფილებაზე მი- ღების პირობები

1. საქართველოს ცაპ-თან არსებულ მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტის ასპირანტურა ამოცანად ისახავს მოამზადოს მარქსისტულ-ლენინური ცოდნით აღჭურვილი მაღალკვალიფიციური პარტიული, სამეცნიერო და პედაგოგიური მუშაკები.

2. მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტის ასპირანტურას აქვს სამი განყოფილება: ფილოსოფიური, ეკონომიური და ისტორიული.

სწავლების ვადა: 3 წელიწადი, მეცადინეობა იწარმოებს ქართულ და რუსულ ენებზე.

3. მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტის ასპირანტურაში მიიღებიან საქ. კ. პ. (ბ) წევრები, უპირატესად მუშები, რომელთაც აქვთ თეორიული მომზადება სოციალ-ეკონომიური უმაღლესი სასწავლებლის ფარგლებში და პარტიული, საბჭოთა და პროფესიონალური ზაზით ხელმძღვანელები პრაქტიკული მუშაობის გამოცდილება, ამასთან 5 წლის პარტიული სტაჟი—მუშებისათვის და 7 წლის პარტიული სტაჟი—მოსამზადებლებისათვის. შემსვლელის ასაკი არ უნდა აღემატებოდეს 32 წელს.

შენიშვნა: იმ შემთხვევაში, როცა შემსვლელს აქვს რაიონული ნასშტაბით კომკავშირის ზაზით ხელმძღვანელი მუშაობის სტაჟი არა ნაკლებ სამი წლისა, პარტიული სტაჟი შეიძლება შემცირებულ იქნეს 1-2 წლით.

4. მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტის ასპირანტურაში შემსვლელნი ჩააბარებენ ზეპირ გამოცდას თეორიულ ეკონომიაში, დიალექტიკურ მატერიალიზმში, ისტორიულ მატერიალიზმში, ლენინიზმში, საქ. კ. პ. (ბ) ისტორიაში, რუსეთის და დასავლეთის ისტორიაში.

5. მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტის მოსამზადებელი განყოფილება ამოცანად ისახავს მოამზადოს მსმენელები საქ. ცაპ-თან არსებულ მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტის ასპირანტურაში შესასვლელად.

სწავლების ვადა მოსამზადებელ განყოფილებაზე დაწესებულია 2 წელი, მეცადინეობა იწარმოებს რუსულ და ქართულ ენებზე.

6. მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტის მოსამზადებელ განყოფილებაზე მიიღებიან საქ. კ. პ. (ბ) წევრები, უპირატესად მუშები, სამი წლის საწარმოო სტაჟით, რომელთაც აქვთ თეორიულ-პოლიტიკური მომზადება არა ნაკლებ მეორე საფეხურის საბჭოთა-პარტიული სკოლისა და საერთო განათლება—მუშაკის ან შეიღწევის ფარგლებში.

პარტიული სტაჟი მუშებისათვის დაწესებულია 4 წელი, ხოლო კოლმეურნეებისათვის 5 წელი. შემსვლელთა ასაკი არ უნდა აღემატებოდეს 32 წელს.

7. მოსამზადებელ განყოფილებაზე შემსვლელნი ჩააბარებენ ზეპირ გამოცდას შემდეგ საგნებში: ქართული ენა, რუსული ენა, მათემატიკა, ფიზიკა, გეოგრაფია, პოლიტეკონომია, საქ. კ. პ. (ბ) ისტორია და საბჭოთა კავშირის ეკონომპოლიტიკა.

8. ამზანაგები გამოცდაზე დაიშვებიან საქ. კ. პ. (ბ) ცეკას სამანდატო კომისიის დამტკიცების შემდეგ. ინსტიტუტში მიღვნილ ამზანაგებს ეძლევათ თენახვერის შევბულება მოსამზადებლად და გამოცდების ჩასაბარებლად და ამ ხნის განმავლობაში მათ შეგნარჩუნებათ ხელფასი მუშაობის ადგილ-ს.

9. ასპირანტებს და მოსამზადებელი განყოფილების მსმენელებს მიეცემათ სტიპენდია 200-დან 300 მანეთამდე სწავლების ხარისხის მიხედვით. ასპირანტები და მოსამზადებელი განყოფილების მსმენელები უზრუნველყოფილი იქნებიან საერთო საცხოვრებლებით, ხოლო მათი ოჯახის წევრები არ იქნებიან დაქმავიფილებული საერთო საცხოვრებლებით და საოჯახო დახმარებით.

10. მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტში შემსვლელებმა უნდა წარადგინონ შემდეგი საბუთები:

ა) შემოწმებული ცნობა პარტიული სტაჟის და სოციალური მდგომარეობის შესახებ. ბ) საოქო, სარაიონო და საქალაქო კომიტეტების მიღვნიების საბუთი. გ) განცხადება. დ) ვრცელი დაბასილება, ღამტკიცებული საქ. კ. პ. (ბ) საოქო, საქალაქო ან სარაიონო კომიტეტის მიერ. ე) სამხედრო საბუთის ასლი. ვ) საექიმო კომისიის დასკვნა ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ. ზ) საბუთები განათლების შესახებ და თ) ასპირანტურაში შემსვლელმა ნაბეჭდი ან ხელნაწერი შოთხები (თუ ასეთი აქვს).

შპსი 50 კაპ.

11. განცხადებების მიღება ყველა საჭირო საბუთებით სწარმოებს 1933 წლის 25 ივნისამდე მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტში (რუსთაველას პარკი, № 21).

ყველა განცხადებებს თანდართული საბუთებით წინასწარ განიხილავს ინსტიტუტი და შემდეგ წარუდგენს საქ. გ. პ. (ბ) ცეკასთან არსებულ სამანდატო კომისიას.

საბოლოო ჩარიცხვა მოხდება გამომცემელი კომისიის დადებითი გადაწყვეტილებისა და საქ. გ. პ. (ბ) ცეკას სამდივნოს დამტკიცების შემდეგ.

12. გამოცემები იწარმოებს 20 აგვისტოდან 5 სექტემბრამდე. მეცადინეობა დაიწყება ა/წ. 15 სექტემბრიდან.

საქ. გ. პ. (ბ) ცეკას კულტურისა და პროპაგანდის განყოფილების გამგე კ. ორაგველიძე.

საქ. ცაკ-თან არსებული მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტის დირექტორი ფ. მახარაძე.

აღვლიზის განაწილება

საქ. ცაკ-თან არსებულ მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტში შესასვლელად.

რ ა ი ე ნ ბ ი :	ძირითადი განუ.	მოსამზადებელი განყოფილება
1. საქ. გ. პ. (ბ) ა-გ. სამხ. კომ.	3	2
2. საქ. გ. პ. (ბ) ცეკა	6	2
3. საქ. გ. პ. (ბ) ტფილ. კომიტ.	4	2
4. კავკ. წით. დროშ. არმ. პოლიტსამმართველო	3	2
5. ლენინის რაიკომი	2	4
6. სტალინის რაიკომი	2	3
7. ორჯონიკიძის რაიკომი	2	2
8. „26“ სახ. რაიკომი	1	2
9. აფხაზეთის საოლქო კომიტეტი	1	2
10. აჭარ. საოლქო კომიტეტი	1	2
11. სამხ.-ოსეთის საოლქო კომ.	1	1
12. ქუთაისის რაიკომი	1	1
13. სტალინის რაიკომი	1	1
14. ფოთის რაიკომი	1	1
15. ზუგდიდის რაიკომი	1	1
16. ჭიათურის რაიკომი	1	1
17. ტყეზულის რაიკომი	1	1
18. გორის რაიკომი	1	1
19. საგარეჯოს რაიკომი	1	1
20. ოზურგეთის რაიკომი	1	1
21. საქანეთი	1	1
22. ტყვარჩელი	1	1
23. ამბროლაურის რაიკომი	1	1
24. გურჯაანის რაიკომი	1	1
25. ზესტაფონის რაიკომი	1	1
26. ლანჩხუთის რაიკომი	1	1
27. ზონის რაიკომი	1	1
28. სამტრედია	1	1
29. სახელმწიფო უნივერსიტეტი	4	1

ხოლო დანარჩენ რაიონებს: ბორჯომის, თელავის, სიღნაღის, სენაკის, ზემო-სვანეთის, ქვემო-სვანეთის, ყარაიას, ახალქალაქის, ახალციხის, ყაზბეგის (ანდრეიტო), ჩოხატაურის, აღბუ-
ლალ-მანგლისის, ბაღდათის, ბორჩალოს, ვანის, დუშეთის, კასპის, ლაგოდეხის, ლიუქსემბურგის,
მარტვილის, ონის და ცაგერის რაიონებს ეთმობათ თითო ადგილი მოსამზადებელ განყოფი-
ლებაზე.